

Berist til:

Nefndarsvið Alþingis - Fjárlaganefndar, nefnasvid@althingi.is

Umsögn frá:

Félagi Íslenskra náttúrufræðinga (FÍN), fin@bhm.is

Reykjavík, 15. desember 2016

Umsögn um frumvarp til laga um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, 6. mál á 146. löggjafarþingi.

Félag íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) samþykkir ekki breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna sem fela í sér skerðingu á réttindum eða kjörum núverandi eða framtíðar félagsmanna FÍN. FÍN leggur til að samningsaðilar byrji á réttum enda og vinni samhliða að samkomulagi um nýtt framtíðarlífeyriskerfi og launasetningu fyrir framtíðar starfsmenn ríkisins. FÍN telur það frumvarp sem nú liggur fyrir um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins skerða réttindi sjóðfélaga sem eiga aðild að A-deildum LSR og LSS auk þess sem það skerðir kjör og réttindi framtíðar sjóðfélaga deildanna.

Í umsögn þessari verður vísað til samkomulags frá 19. september sl. sem gert var á milli Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands, annars vegar, og fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga, hins vegar, um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. FÍN tekur fram að félagið samþykkti ekki aðkomu BHM að samkomulaginu (sjá nánar í meðfylgjandi greinargerð) á sínum tíma og jafnframt lagði til að BHM myndi segja sig frá þessu samkomulagi.

Félagið vísar til athugasemda sinna sem það gerði við framlagningu sama máls (873) sem lagt var fram á síðasta (145) löggjafarþingi, en sú umsögn er hér meðfylgjandi.

Félagið vill hnykkja á eftirfarandi atriðum varðandi frumvarpið sem nú liggur fyrir:

Allir sjóðfélagar þurfa að vera tryggðir og jafn vel settir fyrir og eftir breytingu

Félagið telur einnig mikilvægt að það sé orðað skýrt í frumvarpinu og það tryggt að þeir sjóðfélagar sem nú eru í A-deild LSR og A-deild Brúar muni ekki hafa lakari réttindi, í framtíðinni, en þeir hefðu haft í núverandi kerfi, sbr. lög nr. 110/1997. Að tryggt sé í lögum að sjóðsstjórnnum LSR og Brú sé skylt að tryggja réttindi og að lífeyrisaukinn ásamt varúðarsjóði skuli standa undir þeim réttindum að fullu, þannig að sjóðfélagar séu jafn vel settir fyrir og eftir breytingu. Einnig er mikilvægt að skilgreining á sjóðfélaga sé skýr í lögnum og nái að öllu leyti utanum alla sjóðfélaga A-deilda.

Forsendur ábyrgðar varúðarsjóðsins verða að vera óbreyttar

Félagið gerir athugasemdir við þær breytingar sem gerðar hafa verið á 7. gr. lið C(X) í tölu-lið a. þar sem dregið hefur verið úr ábyrgð varúðarsjóðsins, þ.e.a.s. þeim forsendum sem þurfa að vera uppi svo varúðarsjóðurinn verði nýttur og leggur til sömu breytingar þar af lútandi eins og gerð var tillaga um í fyrri athugasemdum sínum vegna fyrra frumvarps.

Tryggja þarf rétt sjóðfélaga til að fara á milli vinnumarkaða og halda sjóðsaðild

Félagið telur mjög brýnt að í frumvarpinu séu sjóðfélögum í A-deildum tryggður réttur að A-deildum þegar sjóðfélaga fara á milli **vinnumarkaða**. Sjóðfélagar verða að geta haldið áfram að greiða í A-deild LSR eða LSS/Brúar skipti þeir um starf (fari af opinberum vinnumarkaði yfir á almenna markaðinn og

öfugt) að öðrum kosti er verið að loka opinbera starfsmenn inni hjá ríki og sveitarfélögum til æviloka ef horft er til lífeyrisréttindanna. Mikilvægt er að tryggja hreyfanleika á milli vinnumarkaða og því má ekki skerða rétt sjóðfélaga frá því sem nú er, en í núverandi kerfi er nú þegar hægt að fara á milli vinnumarkaða með auðveldum hætti og halda áfram aðild að A-deildum ef viðkomandi aðili uppfyllir skilyrði skv. 3. gr. nágildandi laga.

Lokaorð

Svo sátt geti orðið um breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna þarf umrætt frumvarp að tryggja óskert réttindi sjóðfélaga sem eru aðilar að A-deildum LSR og LSS/Brú.

Þá þarf að tryggja að nýir sjóðfélagar hafi sambærileg launakjör og sjóðfélagar sambærilegra sjóða á almennum vinnumarkaði.

Það er krafa FÍN að ofangreindar breytingar verði gerðar á fyrirbyggjandi frumvarpi. Þannig telur félagið að hægt sé að koma í veg fyrir að sjóðfélagar í A-deildum beri skarðan hlut frá borði. Verði frumvarpið samþykkt óbreytt er það mat félagsins að mikill skaði hljóti af bæði fyrir núverandi sjóðfélaga og framtíðar sjóðfélaga.

Þar sem félagið er ekki sátt við þann gjörning BHM að undirrita samkomulag um lífeyrismál opinberra starfsmanna óskar FÍN eftir að fá að koma fyrir fjárlaganefnd til að fara í gegnum ákveðin lykilatriði í umsögninni og svara spurningum nefndarmanna.

Virðingarfyllst,

f.h. Félags íslenskra náttúrufræðinga

Marianna H. Helgadóttir, formaður

(sign)

Berist til:

Nefndarsvið Alþingis - Fjárlaganefndar, nefndasvid@althingi.is

Umsögn frá:

Félagi íslenskra náttúrufræðinga (FÍN), fin@bhm.is

Umsögn um frumvarp til laga um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, 873. mál á 145. löggjafarþingi.

Félag íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) samþykkir ekki breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna sem fela í sér skerðingu á réttindum eða kjörum núverandi eða framtíðar félagsmanna FÍN. FÍN leggur til að samningsaðilar byrji á réttum enda og vinni samhliða að samkomulagi um nýtt framtíðarlífeyriskerfi og launasetningu fyrir framtíðar starfsmenn ríkisins. FÍN telur það frumvarp sem nú liggur fyrir um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins skerða réttindi sjóðfélaga sem eiga aðild að A-deildum LSR og LSS auk þess sem það skerðir kjör og réttindi framtíðar sjóðfélaga deildanna.

Í umsögn þessari verður vísað til samkomulags frá 19. september sl. sem gert var á milli Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands, annars vegar, og fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga, hins vegar, um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. FÍN tekur fram að félagið samþykkti ekki aðkomu BHM að samkomulaginu (sjá nánar í meðfylgjandi greinargerð).

Samkomulagið er þó grundvöllur þeirra lagabreytinga sem fjárlaganefnd hefur nú til umfjöllunar. Eftirfarandi tillögur að breytingum vísa því til samkomulagsins.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins:

Í frumvarpinu er lagt til í 3. gr. að II kafli laga nr. 1/1997, gr. 12.-21. verði felldur út og hljóðar greinin svo:

3. gr.

II. kafli laganna, A-deild lífeyrissjóðsins, 12.–21. gr., fellur brott.

FÍN bendir á að í samkomulaginu er talað um að sjóðfélagar skuli vera jafnsettir fyrir og eftir breytingu. Verði II. kafli ekki lengur til í lögum heldur eingöngu í samþykktum LSR og LSS/Brúar telur félagið að sjóðsstjórnir á hverjum tíma geti gert breytingar sem valda því að sjóðfélagar verði ekki jafnsettir fyrir og eftir breytingu.

FÍN leggur til að II. kafli verði áfram í lögnum en ákvæðið takmarkað við sjóðfélaga sem eru sjóðfélagar í A-deild á árinu 2016 og leggur til að 3. gr. frumvarpsins orðist svo:

3. gr.

Aftast í 1. mgr. 12. gr. í II. kafla bætist við setningin: **Ákvæði greina 14.-19. í lögum þessum gilda fyrir sjóðfélaga sem eru í A-deild LSR í lok árs 2016. Í samþykktum LSR og LSS/Brúar skulu þessi ákvæði tryggð.**

13. gr., 20. gr. og 21. gr. fellur brott.

Með þessari breytingu er mat FÍN að réttindi sjóðfélaga til greiðslu úr A-deild LSR og LSS/Brúar sé tryggð.

Verði ekki fallist á ofangreinda breytingu þá leggur FÍN til að eftirfarandi setningu verði komið fyrir 7. gr. a. (VIII) í frumvarpinu verði breytt þannig að aftast bætist nýr málslíður:

Skal stjórn sjóðsins aðlaga samþykktir sjóðsins þannig að réttindi sjóðfélaga sem kveðið er á um í II. kafla núgildandi laga séu tryggð.

Í 7. gr. frumvarpsins bætast við fjögur ný ákvæði til bráðabirgða sem FÍN telur að séu ekki í samræmi við samkomulag aðila. Fram kemur í samkomulagi aðila að A-deild LSR starfi skv. almennum lögum um lífeyrissjóði og, að takmörkuðu leyti, lögum um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.

Grein a. (VIII.) hljóðar svo:

7. gr.

Við lögin bætast fjögur ný ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

a. (VIII.)

Frá og með 1. janúar 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og samþykkt er fyrir sjóðinn gilda.

Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. nóvember 2016.

FÍN leggur til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á a. lið (VIII) 7. gr. þannig að orðalagið og ákvæðin verði í samræmi við samkomulag aðila um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna:

a. (VIII.)

Frá og með 1. janúar 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og ákvæðum laga nr. 1/1997 eftir því sem við á og samþykkt er fyrir sjóðinn gilda.

Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og lögum nr. 1/1997 eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. nóvember 2016. Skál stjórn sjóðsins aðlaga samþykktir LSR þannig að réttindi sjóðfélaga sem kveðið er á um í II. kafla núgildandi laga séu tryggð.

Grein b. (IX.) hljóðar svo:

b. (IX.)

Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða 91,279 ma.kr. framlag til A-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.

Framlagið er ákvarðað á grundvelli tryggingafræðilegra forsendna í árslok 2015 að öðru leyti en því að miðað er við lífslíkur byggðar á reynslu árána 2010-2014.

Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.

Lífeyrisauki er sá mismunur sem er á annars vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt jafnri réttindaávinnslu og 65 ára lífeyristökualdri og hins vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt aldurstengdri réttindaávinnslu og 67 ára lífeyristökualdri.

Lífeyrisaukann skal reikna mánaðarlega til réttinda hjá sjóðfélaga. Þó er sjóðnum heimilt að færa lífeyrisauka til réttinda vegna ársins 2017 í lok þess árs.

Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá ríki eða sveitarfélögum skulu ávinna sér rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar og starfa hjá áðurnefndum launagreiðendum, sbr. þó 5. mgr.

Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá öðrum launagreiðendum en ríkisaðilum og sveitarfélögum eiga því aðeins rétt á lífeyrisauka að launagreiðandi þeirra hafi samþykkt að greiða sérstakt iðgjald fyrir sjóðfélaga í samræmi við 8. mgr.

Sjóðfélagi sem greiddi ekki iðgjald til A-deildar á árinu 2016, án þess þó að formlegu ráðningarsambandi hans og launagreiðanda sem tryggir starfsmenn sína hjá sjóðnum hafi verið slitið, hefur sama rétt til lífeyrisauka og þeir sem falla undir 3. og 4. mgr.

Sjóðnum er heimilt að framlengja tímabilið um tólf mánuði vegna náms, veikinda eða fæðingarorlofs sjóðfélaga.

Þeir sjóðfélagar Brúar lífeyrissjóðs sem rétt eiga á lífeyrisauka hjá Brú skulu eiga rétt á lífeyrisauka hjá A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins skipti þeir um starf og verði sjóðfélagar í A-deild, sbr. þó 5. mgr.

Tilskilið er að sambærilegt ákvæði sé sett í samþykktir Brúar, að breyttu breytanda, og að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Brú lífeyris-sjóður geri með sér samkomulag um kostnað við lífeyrisauka vegna sjóðfélaga sem færast milli sjóðanna.

Launagreiðendur sem ekki eru einkanlega fjármagnaðir með skatttekjum, lögbundnum þjónustutekjum eða framlögum skulu greiða ríkissjóði til baka þann hluta af framlagi því sem ríkissjóður greiðir skv. 1. mgr. og fer til þess að greiða lífeyrisauka starfsmanna þessara launagreiðenda.

Þessi endurgreiðsla fer fram þannig að launagreiðendur, aðrir en ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, greiða sérstakt iðgjald sem standa á undir lífeyrisauka þessara starfsmanna. Iðgjald þetta skal endurskoða árlega í samræmi við tryggingafræðilega athugun og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækkun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.

Ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings endurgreiða ríkissjóði árlega lífeyrisauka starfsmanna sinna á grundvelli útreiknings Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins.

Nánar skal kveðið á um framkvæmd þessa ákvæðis í samþykktum sjóðsins.

FÍN leggur til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á b. lið (IX) 7. gr. þannig að orðalagið og ákvæðin séu í samræmi við samkomulag aðila um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna:

b. (IX)

Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða **91,3** ma.kr. framlag til A-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er **að tryggja réttindi allra sjóðfélaga, þ.e.** til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga **sem eru sjóðfélagar á árinu 2016** sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.

Framlagið er ákvarðað á grundvelli **núgildandi** tryggingafræðilegra forsendna ~~í árslok 2015~~ að öðru leyti en því að ~~miðað er við~~ **horft er til lífslíkna byggðar á m.v.** reynslu árána 2010-2014.

Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.

Lífeyrisaukasjóðir verða hluti af hreinni eign A-deilda LSR og LSS/Brúar og nýttir til að uppfæra reglulega það sem upp á vantar að iðgjaldgreiðslur samsvari réttindum sjóðfélaga, sem eru sjóðfélagar á árinu 2016, og tryggja að hver og einn sjóðfélagi haldi jafn verðmætum réttindum og orðið hefði í óbreyttu kerfi.

Lífeyrisauki er sá mismunur sem er á annars vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt jafnri réttindaávinnslu og 65 ára lífeyristökualdri og hins vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt aldurstengdri réttindaávinnslu og 67 ára lífeyristökualdri.

Lífeyrisaukann skal reikna mánaðarlega til réttinda hjá sjóðfélaga. Þó er sjóðnum heimilt að færa lífeyrisauka til réttinda vegna ársins 2017 í lok þess árs.

Sjóðfélagar sem eru sjóðfélagar á árinu 2016 í A-deild LSR og/eða LSS/Brú skulu eiga rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar.

Þeir sjóðfélagar sem eru **sjóðfélagar á árinu 2016** ~~virkir greiðendur~~ í A-deild **LSR og/eða LSS/Brú** ~~á árinu 2016~~ og starfa hjá ríki eða sveitarfélögum skulu **eiga ávinna** ~~sér~~ rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar ~~og starfa hjá aðurnefndum launagreiðendum, sbr. þó 5. mgr.~~

Þeir sjóðfélagar sem eru **sjóðfélagar á árinu 2016** ~~virkir greiðendur~~ í A-deild ~~á árinu 2016~~ og starfa hjá öðrum launagreiðendum en ríkisaðilum og sveitarfélögum eiga því aðeins rétt á lífeyrisauka **á meðan þeir greiða til deildarinnar þar sem** ~~að~~ launagreiðandi þeirra hafi hefur samþykkt að greiða ~~sér stakt~~ hækkað iðgjald fyrir sjóðfélaga ~~í samræmi við 8. mgr.~~

Sjóðfélagi sem greiddi ekki iðgjald til A-deilda á árinu 2016, án þess þó að formlegu ráðningarsambandi hans og launagreiðanda sem tryggir starfsmenn sína hjá sjóðnum hafi verið slitið, hefur sama rétt til lífeyrisauka ~~og þeir sem falla undir 3. og 4. mgr.~~

Sjóðnum er heimilt að framlengja tímabilið ~~um tólf mánuði~~ vegna náms, veikinda eða fæðingar- **eða foreldraorlofs** sjóðfélaga.

Þeir sjóðfélagar Brúar lífeyrissjóðs sem rétt eiga á lífeyrisauka hjá Brú skulu eiga rétt á lífeyrisauka hjá A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins skipti þeir um starf og verði sjóðfélagar í A-deild **LSR**, ~~sbr. þó 5. mgr.~~

Tilskilið er að sambærilegt ákvæði sé sett í samþykktir Brúar, að breyttu breytanda, og að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Brú lífeyrissjóður geri með sér samkomulag um kostnað við lífeyrisauka vegna sjóðfélaga sem færast milli sjóðanna.

Launagreiðendur sem ekki eru einkanlega fjármagnaðir með skatttekjum, lögbundnum þjónustutekjum eða framlögum skulu greiða ríkissjóði til baka þann hluta af framlagi því sem ríkissjóður greiðir skv. 1. mgr. og fer til þess að greiða lífeyrisauka starfsmanna þessara launagreiðenda.

Þessi endurgreiðsla fer fram þannig að launagreiðendur, aðrir en ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, greiða sérstakt iðgjald til A-deilda sem standa á undir lífeyrisauka þessara starfsmanna. **Sjóðsstjórn A-deilda skal endurskoða þetta iðgjald þetta skal endurskoða** árlega í samræmi við tryggingafræðilega athugun og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækkun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.

Ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings endurgreiða ríkissjóði árlega lífeyrisauka starfsmanna sinna á grundvelli útreiknings Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins.

Nánar skal kveðið á um framkvæmd þessa ákvæðis í samþykktum sjóðsins.

Grein c. (X.) hljóðar svo:

c. (X.)

Launagreiðendur skulu fyrir 31. desember 2016 leggja til 8,4 ma.kr. í sérstakan varúðarsjóð og skal höfuðstóll hans varðveittur og ávaxtaður af lífeyrissjóðnum. Varúðarsjóður skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.

Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans.

Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:

a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% samfelt í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.

Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.

b. Að tuttugu árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans í heild eða að hluta við eignir lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.

Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til lífeyrisaukasjóðs eða A-deildar.

c. Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugir ekki til að styðja þannig við lífeyrisaukasjóð að komist verði hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skulu launagreiðendur taka upp viðræður við heildarsamtök opin-berra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.

Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggt er á við ákvörðun á framlagi í líf-eyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárförf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.

Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa og BSRB, Bandalag háskólamanna og Kennara-samband Íslands þrjá fulltrúa í matshóp sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr varúðarsjóði eru uppfyllt.

Komist matshópur ekki að niðurstöðu um nýtingu varúðarsjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur þá sæti í matshópnum.

FÍN leggur til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á c. lið (X) 7. gr. þannig að orðalagið og ákvæðin séu í samræmi við samkomulag aðila um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna:

c. (X.)

Launagreiðendur **Ríkissjóður** skal skulu fyrir 31. desember 2016 leggja til 8,4 ma.kr. í sérstakan varúðarsjóð og skal höfuðstóll hans varðveittur og ávaxtaður af lífeyrissjóðnum. Varúðarsjóður skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.

Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans.

Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:

a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% ~~samefellt~~ **næstliðin** í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.

Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.

b. Að tuttugu árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans í heild eða að hluta við eignir lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.

Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs, **þ.e.a.s af þeim hluta sem ríkissjóður hefur lagt til**, skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til lífeyrisaukasjóðs ~~eða A-deildar~~.

c. Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugir ekki til að styðja þannig við lífeyrisaukasjóð að komist verði hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skuldbinda **ríki og sveitarfélög sig** taka upp viðræður við heildarsamtök opinberra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.

Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggt er á við ákvörðun á framlagi í lífeyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárförf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.

Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa og BSRB, Bandalag háskólamanna og Kennarasamband Íslands þrjá fulltrúa í matshóp sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr varúðarsjóði eru uppfyllt.

Komist matshópur ekki að niðurstöðu um nýtingu varúðarsjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur þá sæti í matshópnum.

Einnig gerir FÍN tillögu um að eftirfarandi greinar verði settar inn til bráðabirgða:

„Skilgreining á sjóðfélaga: Sjóðfélagi er sá sem hefur greitt iðgjald til A-deildar LSR og/eða LSS/Brúar á árinu 2016 eða notið réttinda úr sjóðnum á árinu 2016. Hér er einnig átt við sjóðfélaga sem er launþegi í ráðningarsambandi við vinnuveitanda og hefur greitt í A-deild LSR og/eða LSS, en er í tímabundnu leyfi, s.s. launalaus leyfi, fæðingarorlofi, foreldraorlofi, námsleyfi eða veikindaleyfi á árinu 2016. Einnig er átt við sjóðfélaga sem hafa hafið töku lífeyris.“

„Lífeyrissjóðir LSR og LSS/Brúar skulu tryggja að ákvæði samþykktu um þau réttindi sem nú felast í A-deild kveði ekki á um lakari rétt en sjóðfélagar búa við nú.“

„Lífeyrissjóðir LSR og LSS/Brúar skulu tryggja að ákvæði samþykktu sjóðanna kveði á um að sjóðfélögum verði áfram gefinn kostur á sveigjanleika varðandi upphaf lífeyristöku“

Í samkomulagi aðila kemur fram að markmiðið sé að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn, að lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært, samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og að landsmenn geti fært sig á milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu. Því er lagt til að eftirfarandi bráðabirgðaákvæði verði sett inn:

„Breytingarnar á A-deild LSR og LSS/Brúar miða að því að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn og að lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært. Allir búi við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu. Réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og LSS/Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála.“

Í þessu samhengi er því gríðarlega mikilvægt að iðgjald í LSR og LSS/Brúar sé það sama fyrir alla sjóðfélaga. Einnig er gríðarlega mikilvægt að sjóðfélagar geti fært sig á milli vinnustaða og átt áfram rétt á lífeyrisaukanum ef þeir færa sig milli vinnumarkaða, t.d. af almenna markaðnum til ríkis/sveitarfélaga eða öfugt. Einungis er kveðið á um rétt þeirra sem færa sig milli LSS/Brúar og A-deildar LSR sbr. 7. gr. LSR-frumvarpsins, b-liður (IX), 7. mgr.

Því leggur FÍN til að eftirfarandi grein komi inn til bráðabirgða:

„Í samþykktum LSR og LSS/Brúar skal tryggt að ekki sé gert upp á milli sjóðfélaga sem lífeyrisaukinn nær til, þ.e.a.s. sjóðfélaga sem eru sjóðfélagar í A-deild LSR eða LSS/Brú á árinu 2016. Það skal tryggt að sjóðfélagar geti farið á milli vinnustaða óháð því hvort um sé að ræða vinnustað hjá hinu opinbera

eða á almennum markaði án þess að missa rétt til lífeyrisauka. Þetta ákvæði skal nánar útfært í samþykktum LSR og LSS/Brúar.“

Sé ekki fallist á þessa útfærslu þarf að tryggja í frumvarpinu að sjóðfélagar geti haldið áfram að greiða í A-deild LSR eða LSS/Brúar skipti þeir um starf (fari af opinberum vinnumarkaði yfir á almenna markaðinn og öfugt) og haldið lífeyrisauka með því annað hvort að greiða viðbótariðgjald sjálfir eða launagreiðandi viðkomandi ef um það næst samkomulag. Það sé því óbreytt frá núverandi kerfi að hægt sé að halda sér í A-deild ef viðkomandi uppfyllir skilyrði skv. 3. gr. núgildandi laga.

Niðurstaða:

Svo sátt geti orðið um breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna þarf umrætt frumvarp að tryggja óskert réttindi sjóðfélaga sem eru aðilar að A-deildum LSR og LSS/Brúar á árinu 2016. Þá þarf að tryggja að nýir sjóðfélagar hafi jöfn launakjör og sjóðfélagar sambærilegra sjóða á almennum vinnumarkaði.

Það er krafa FÍN að ofangreindar breytingar verði gerðar á fyrirliggjandi frumvarpi. Þannig telur félagið að hægt sé að koma í veg fyrir að sjóðfélagar í A-deildum beri skarðan hlut frá borði. Verði frumvarpið samþykkt óbreytt er það mat félagsins að mikill skaði hljótist af bæði fyrir núverandi sjóðfélaga og framtíðar sjóðfélaga.

Þar sem félagið er ekki sátt við þann gjörning BHM að undirrita samkomulag um lífeyrismál opinberra starfsmanna óskar FÍN eftir að fá að koma fyrir fjárlaganefnd til að fara í gegnum ákveðin lyklatríði í umsögninni og svara spurningum nefndarmanna.

Virðingarfyllst,

f.h. Félags íslenskra náttúrufræðinga

Marianna H. Helgadóttir, formaður

(sign)

Greinargerð:

Félag íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) hefur veitt sína umsögn vegna frumvarps til laga um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR). Breytingin sem um ræðir kemur við alla starfsmenn ríkisins, sem ekki eru sjóðfélagar í B-deildum LSR, til framtíðar og snertir einnig starfsmenn sem starfa á almennum vinnumarkaði og hafa samið við sinn launagreiðanda um að greiða hærra mótframlag í sjóðinn. Kerfisbreytingin sem slík á við sjóðfélaga í A-deildum LSR og LSS/Brú.

Samræming lífeyrisréttinda

FÍN vill koma því á framfæri að félagð er hlynnt því að samræming lífeyrisréttinda sé gerð á milli markaða, en félagið er ekki hlynnt því að lífeyrisréttindi opinberra starfsmanna séu rýrð frá því sem nú er. Jöfnun lífeyrisréttinda má aldrei vera jöfnun niður á við. FÍN telur að ekki þurfi að finna upp hjólið í þessu máli þar sem lífeyriskerfi opinberra starfsmanna tók svipuðum breytingum árin 1997/1998 þegar B-deildum var lokað og A-deildir voru stofnaðar.

Frá því að ljóst var að aðilar ætluðu í þá vegferð að breyta lífeyriskerfinu hefur FÍN viljað að A-deildum sjóðanna yrði lokað eins og gert var árin 1997/1998 þegar B-deildum var lokað og A-deildirnar stofnaðar hjá LSR og Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga (LSS). Í þeim breytingum gátu sjóðfélagar valið á milli þess að vera áfram í B-deildunum eða fara í nýja deild sem var A-deild. A-deildin var ekki lakari kostur, heldur var A-deildin annar valkostur.

Um þessa breytingu var sátt þar sem ekki var verið að taka nein réttindi af sjóðfélögum og sjóðfélagar höfðu val. FÍN telur að það hefði verið skynsamlegast að ganga frá málum með þeim hætti nú í stað þess að fara þá vegferð sem nú hefur verið farin með flóknu samkomulagi og ógagnsæju kerfi mörgum óvissuþáttum og leyndum áhættum.

FÍN er fylgjandi því að lífeyriskerfi verði eins fyrir alla launþega í landinu í komandi framtíð. Slík breyting þarf þó að gerast á eðlilegum hraða og má alls ekki leiða til þess að opinberir starfsmenn eða starfsmenn á almennum markaði beri skarðan hlut frá borði, tímabundið eða til lengri tíma.

Samkomulagið

Samkomulag liggur fyrir, <http://www.bhm.is/media/utgafa/Samkomulag-BHM-BSRB-og-KI-16-09-16.pdf>, milli Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands (KÍ) annars vegar og fulltrúa ríkisins og sveitarfélaga hins vegar um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. Í því samkomulagi kemur fram að breytingarnar miði að samræmingu lífeyrisréttinda á almennum og opinberum vinnumarkaði, að aldurstenging réttinda verði grundvallarregla kerfisins og að lífeyristökualdur verði hækkaður til að stuðla að sjálfbærni þess. Breytingarnar miða að því að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn og aðilar lýsa sig samþykka ákveðnum forsendum, markmiðum og ráðstöfunum um skipan málefna A deilda Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR) og Brúar (LSS). Ekki ríkir sátt um samkomulagið innan viðkomandi bandalaga. Svo mikil ósátt ríkir í raun að KÍ taldi sig knúið til að segja sig frá samkomulaginu þann 2. október sl.

Einnig eru ekki allir sáttir við samkomulagið innan aðildarfélaga BHM. Mörg aðildarfélög BHM töldu það betri valkost að samþykkja samkomulagið en að búa við þá óvissu sem fylgdi því að gera það ekki. Þess vegna er ekki hægt að halda því fram að umrætt samkomulag sé fullrýnt af stéttarfélagunum eins og fjármálaráðherra fullyrðir. Það er því rík ástæða til að alþingismenn setji sig vel inn í málið. Hér er verið að tala um gríðarlega kerfisbreytingu sem ekki verður aftur tekin. FÍN

krefst vandaðrar stjórnýslu og biður alþingismenn um að vinna sína vinnu af heilum hug, nú sem endranær.

Aðildarfélögum BHM var tjáð á formannaráðsfundum BHM að þeir fjármunir sem standa nú til boða verði mögulega ekki á borðinu síðar. Undir slíkum þrýstingi voru félög að taka ákvörðun um hvort undirrita ætti þetta samkomulag við ríkið og sveitarfélög eða ekki. Að mati FÍN eru þetta forkastanleg vinnubrögð sem eiga ekki að líðast.

Einnig verður að koma fram óánægja félagsins um málshraða. Mikilvæg mál sem þetta á ekki að vinna í þeim flýti sem raun ber vitni. Slíkur hraði er ávísun á mistök sem ekki verða aftur tekin.

FÍN telur að samningsaðilar hafi verið beittir óásættanlegum þrýstingi og tímapressu í þessu samningaferli. Það er því ekki rétt sem fjármálaráðherra, segir í framsöguræðu sinni, að búið sé að vinna að þessu í mörg ár. Því fer fjarri, það er búið að vera að ræða lífeyrismálin í mörg ár, en samkomulagið eins og það liggur fyrir núna er mögulega um það bil 2ja eða 3ja mánaða gamalt. FÍN er þó sammála fjármálaráðherra í því að það þurfi að vera breið samstaða um þetta mál, en sú er ekki raunin í dag. Málið er ekki fullþroskað hjá hagsmunaaðilum eins og ráðherra fullyrðir.

Samkomulagið er að mati FÍN engan veginn nógu vel unnið af samningsaðilum vegna þess hve stuttan tíma aðilum var gefið að rýna umrætt samkomulag, þó svo að umræðan hafi staðið lengi og ýmsar hugmyndir hafi verið ræddar í mörg ár, þá er ekki þar með sagt að góður tími hafi verið gefinn til að ganga frá þeim samningi sem nú er lagður á borðið.

FÍN telur að alþingismenn geti ekki leyft sér, í blindni og af þekkingarskort, að treysta á það að hagsmunafélög launþega hafi rýnt það með fullnægjandi hætti. Alþingismenn verða að rýna vel umrætt lagafrumvarp og taka af öll tvímæli um rétt opinberra starfsmanna og alla aðra núverandi sjóðfélaga í A-deild LSR við breytingu á lögum nr. 1/1997.

Meint umboðsleysi bandalaganna

Það er rétt að benda á að bandalög stéttarfélaga, BHM, BSRB og KÍ hafa í áranna rás skrifað undir samkomulag um breytingar á skipan lífeyrismála en það hafa þau að jafnaði gert án sérstaks umboðs frá hverju og einu stéttarfélagi sem hefur aðild að bandalaginu. Áður var þó um að ræða samkomulag bandalaganna um jafnverðmætan rétt eða betri rétt sjóðfélaga og eðli málsins samkvæmt gera stéttarfélög ekki athugasemdir við það að félagsmenn sínar fái betri lífeyrisrétt.

Í þessu máli er allt annað upp á teningnum þar sem samkomulagið felur í sér skerðingar á réttindum félagsmanna aðildarfélaga bandalaganna og því eðlilegt að sum aðildarfélög bandalaganna telji að bandalögin hafi undirritað samkomulagið í umboðsleysi.

Stéttarfélög og bandalög eiga að gæta hagsmuna sinna félagsmanna. Að semja lífeyrisréttindi af framtíðarstarfsmönnum ríkisins og breyta lífeyrisréttindum núverandi sjóðfélaga til verri vegar er að mati félagsins ekki góð hagsmunagæsla. FÍN telur að slíkt samræmist ekki hlutverki stéttarfélaga eða bandalaga.

Mikilvægt er að áréttta að samkomulagið snýr að lífeyrisréttindum okkar félagsmanna og það er almennt viðurkennt að lífeyrisréttindi séu órjúfanlegur hluti kjarasamninga. Sá skilningur aðila er reyndar margítrekaður í skýrslu vinnuhóps um endurskoðun lífeyrismála skv. 9. gr. stöðugleikasáttmálans dags. 25. júní 2009, <https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2015/Skyrsla-03072015.pdf> en í þeirri skýrslu er fjallað um framtíðarsýn í lífeyrismálum.

FÍN hvetur alþingismenn til að lesa þá skýrslu og vil hér áréttta nokkur atriði sem koma fram í skýrslunni. Þar kemur fram:

- að mikilvægt sé að undirstrika að það er á valdsviði hvers og eins samningsaðila á vinnumarkaði hvernig staðið verður að því að ná fram umræddum breytingum þó aðilar vinnumarkaðarins hafi hér sameinast um framtíðarskipan lífeyrismála (bls. 8).
- að í tengslum við kjarasamninga opinberra starfsmanna við fjármálaráðherra 1980 voru tekin af öll tvímæli um að lífeyrisréttindi opinberra starfsmanna væru órjúfanlegur hluti af kjarasamningum (bls. 9).
- að við breytingar sem gerðar voru á lögum LSR þegar stofnuð var A-deild LSR og B-deild LSR um leið lokað var skrifað undir samkomulag milli fjármálaráðherra og samtaka opinberra starfsmanna (bls. 10).
- að Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga var stofnaður með samningi milli BHM, BSRB og Sambands íslenskra sveitarfélaga (bls. 10).
- að eftir að heildarlöggjöfin var sett árið 1997, með ákvæðum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og viðbótarlífeyrissparnað, beri íslenskra kerfið helstu einkenni þriggja meginstoða sem Alþjóðabankinn mælir oft með og oft er vitnað til (bls. 14). Meginstoðirnar þrjár eru:
  - opinbert almannatryggingakerfi sem byggir á loforði um ákveðinn lágmarkslífeyri sem nær til allra og greiðir lífeyri, fastan eða tekjutengdan, sem er fjármagnaður með sköttum.
  - skyldutryggingakerfi undir opinberu eftirliti en rekið af einkaaðilum. Þetta kerfi byggir á iðgjaldagreiðslum sjóðsfélaga, sjóðssöfnun og samtryggingu að vissu marki. Þessi hluti kerfisins er sjálfbær og er víða byggður á kjarasamningum líkt og hér á landi.
  - frjáls einstaklingsbundinn viðbótarparnaður með hvatningu í gegnum skattkerfið og tilteknum bindingum um ráðstöfun.

FÍN er eitt með samningsumboð til kjarasamningsgerðar fyrir félagsmenn sína og hefur **ekki veitt BHM umboð til að semja um lífeyriskjör sinna félagsmanna með þessum hætti.**

Sjálfbærar A-deildir

Varðandi það hvort A-deild LSR sé sjálfbær, þá þarf að skoða það hve mikill hluti vanda A-deildar má rekja til þess hve margir sjóðfélagar í B-deild LSR völdu A-deild LSR þegar B-deild LSR var lokað á árunum 1997/1998. Því má gera ráð fyrir því að vandi B-deildar LSR í dag teygi sig yfir í A-deild LSR.

Það er því ekki ljóst hvort A-deildin, sem tegund lífeyriskerfis, sé sjálfbær eða ekki þar sem ekki hafa verið lagðir fram útreikninga þess efnis. Einnig liggur það í hlutarins eðli að ef bakabyrgðin afnumin getur sjóðsstjórn skert réttindi sjóðfélaga, þá mun sjóðsstjórn taka á mögulegum halla sjóðsins og skerða réttindi verði A-deildirnar ekki sjálfbærar.

Ekki hefur verið sýnt fram á neina útreikninga þess efnis sem sýna það að við þessar breytingar verði deildin sjálfbær.

Útreikningar liggja ekki fyrir

Mikilvægt er að alþingismenn viti hve litlar upplýsingar aðildarfélög BHM fengu í sínar hendur til að geta gert upp hug sinn og ákveða hvort samþykkja ætti samkomulagið. Aðildarfélög BHM hafa enga útreikninga undir höndum sem liggja að baki þessum kerfisbreytingum.

Sú fjárhæð sem lofað er í umræddu samkomulagi gæti því verið algjörlega úr lausu lofti gripin og því hefur félagið í raun engar forsendur til að veða og meta hvort 91,3 milljarðar króna sé nægjanleg eingreiðsla til að standa straum af lífeyrisréttindum núverandi sjóðfélaga eða hvort Varúðarsjóðurinn standi undir mögulegri bakábygð, þ.e.a.s. að tryggt sé með óbyggjandi hætti að verðmæti réttinda sjóðfélaga séu jafn verðmæt fyrir og eftir breytingu. Af þessari ástæðu er einsýnt að félagið gat ekki samþykkt að undirrita slíkt samkomulag.

Aðildarfélög BHM hafa enga útreikninga undir höndum sem liggja að baki þessum kerfisbreytingum.

Sviðsmyndir eða dæmi um áhrif breytinganna á sjóðfélaga liggja ekki fyrir

Aðildarfélög BHM hafa ekki fengið í hendur sviðsmyndir eða dæmi um hvernig breytingarnar muni hafa áhrif á einstaka hópa sjóðfélaga miðað við mismunandi forsendur.

Er þá átt við að skoða dæmi um áhrif breytinganna út frá stöðu valdra einstaklinga sem eru á mismunandi stað í æviferli sínum, þ.e.a.s. mismunandi stað í aldri, launum og vinnumörkuðum. Einnig hefði þurft að skoða þau áhrif sem breytingin hefur eða gæti haft ef þessir einstaklingar lentu í áföllum, s.s. örorku, andláti eða öðru.

Ef ekki eru skoðuð dæmi um áhrifin af breytingunum miðað við mismunandi forsendur vitum við ekki hvaða áhrif þessi kerfisbreyting hefur á einstaka hópa sjóðfélaga.

Það er því illframtæklegt að átta sig á hvort breytingar á lögnum séu nægjanlega skýrar varðandi jaðartilfelli. Jaðartilfellið hefði þurft að skoða sérstaklega sem hefur ekki verið gert.

Lokun B-deilda og stofnun A-deilda - bakábygð

Með stofnun A-deilda árin 1997/1998 var sjóðfélögum lofað ákveðnum réttindum til æviloka og lífeyriskjörum á ævikvöldi, lífeyriskjörum sem eru betri en gengur og gerist á almennum markaði. Þessi lífeyriskjör eru hluti af kjarasamningsbundnum rétti launþega. Það er almennt viðurkennt. Við launasetningu opinberra starfsmanna hafa lífeyriskjör, veikindaréttur og starfsöryggi ávallt verið eitt af þeim þáttum sem hafa réttlætt þau launakjör sem opinberir starfsmenn hafa og eru oftast en ekki lakari en gengur og gerist á almennum markaði.

Að mati FÍN er mikilvægt er að tryggja að réttindi sjóðfélaga í nýju lífeyriskerfi verði ekki lakari en um hefur verið samið. Samkomulagið sjálft felur í sér skerðingu á lífeyrisréttindum sjóðfélaga og lífeyrisréttindum framtíðarstarfsmanna ríkisins.

FÍN telur það sérkennilegt í þeirri umræðu um samræmingu lífeyrisréttinda að halda B-deild LSR alveg utan við allar breytingar á A-deild. Þó er B-deildin gríðarlega skuldsett og taka þarf á þeim vanda. Samræming lífeyrisréttinda á því ekki að ná til allra lífeyrissjóða. Það er því ekki hægt annað en að velta því fyrir sér hvers vegna þarf að breyta A-deildum en ekki B-deildum LSR og LSS/Brúar. FÍN grunar að skýringuna sé að leita í sparnaði ríkisins.

FÍN áttar sig á því hve mikla hagsmunir eru í húfi fyrir ríkið í þessu máli, að það náist í gegn. Það er ljóst að verði ekki þessi kerfisbreyting gerð, mun ríkið, sem launagreiðandi, þurfa að bera ábyrgð á

réttindum ríkisstarfsmanna og því er líklegt að ríkið, sem ríkissjóður, vilji gera hvað sem er til að losa ríkið, sem launagreiðanda, undan slíkri ábyrgð til að koma í veg fyrir óvænt eða mögulega mikil útgjöld, sem er hærri launakostnaður.

Það eru nokkur óvænt útgjöld handan við hornið. Með þessu frumvarpi á að **flytja alla bakábyrgðina yfir á sjóðfélaga til framtíðar**. Þetta er gríðarleg grundvallarbreyting sem margir hverjir átta sig ekki á og FÍN getur ekki fallist á að Varúðarsjóður til 20 ára með 8,4 milljörðum geti dekkjað slíka bakábyrgð til framtíðar.

Ríkisábyrgð eða bakábyrgð

Í samantekt á vef Alþingis um frumvarpið við framlagningu þess var sagt að verið væri að afnema ríkisábyrgð af lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna, þeirri samantekt hefur verið breytt eftir á. Það kom nefnilega spáskt fyrir sjónir þar sem ríkið hefur ítrekað sagt að á LSR sé ekki með ríkisábyrgð heldur bakábyrgð og því er FÍN sammála.

Hvort lífeyrisréttindi hafi ríkisábyrgð eða bakábyrgð er alls ekki sami hluturinn og mikilvægt að átta sig á þessum mun. Sú bakábyrgð sem er til staðar í dag á LSR er ekki ríkisábyrgð, ríkissjóður ber ekki ábyrgð á LSR. Það eru launagreiðendur, þ.m.t. ríkið, sem ber ábyrgð á að iðgjöldin nægi til að sjóðurinn standi undir sér. Það er í höndum sjóðsstjórnar LSR að ákveða mótframlag launagreiðanda í A-deild LSR.

Bakábyrgð ríkisins sem launagreiðanda í A-deild LSR og bakábyrgð sveitarfélaganna sem launagreiðanda í A-deild LSS er því ómetanleg fyrir sjóðfélaga þessara deilda. Því til áréttingar er rétt að benda á ársskýrslu LSR (http://www.lsr.is/media/frettir/Arsskyrsla_2015.pdf) þar sem segir: „Miðað við núgildandi lög skal stjórn sjóðsins gera nauðsynlegar ráðstafanir til að rétta af fjárhag hans með því að hækka iðgjald launagreiðenda“ (bls. 48).

Bakábyrgð sjóðsins er ómetanleg, þar sem hún tekur ætíð við öllum áföllum sem steðja að sjóðnum, þ.e. áföll eru á ábyrgð launagreiðanda. Hið opinbera er því að breyta þessu kerfi til að koma í veg fyrir að aukin kostnaður lendi á sér, sem launagreiðanda.

FÍN getur ekki fallist á að bakábyrgð launagreiðanda (þ.e.a.s. ríkisins, sveitarfélaga og launagreiðenda á almennum markaði) sé látin niður falla og að ábyrgð á lífeyrissjóðnum verði þannig eingöngu á sjóðfélögum.

Varúðarsjóðurinn sem á að koma í stað þessarar bakábyrgðar er ekki jafn verðmætur og bakábyrgðin sjálf þegar horft er til framtíðar.

Skuldsetning A-deildar

Alþingi hefur meðvitað heimilað stjórn LSR með lagasetningu að reka sjóðinn með halla í nokkur ár (sjá nánar t.d.: <http://www.althingi.is/altext/140/s/0245.html>).

Sá halli hleypur nú á 57 milljörðum sem er hluti af þeim 91,3 milljörðum króna sem ríkið lofar nú sem eingreiðslu inn í sjóðinn. Ef ríkið hefði ekki sett í lög þessa heimild þá hefði sjóðstjórn þurft að hækka iðgjöld launagreiðanda um ca. 4% til að standa straum af hallanum. Það setur því úgg að félaginu og það veltir fyrir sér hvort sjóðfélagar LSR beri skarðan hlut frá borði með samkomulaginu sem nú hefur verið gert og engir útreikningar liggja fyrir.

Félagið telur það einkennilegt að halli deildarinnar á síðustu 18 árum skuli vera kominn í 57 milljarða en eingreiðsla ríkisins til tryggingar framtíðarréttindum sjóðfélaga, næstu 20 árin, skuli aðeins nema um um 34,3 milljörðum króna.

Formenn aðildarfélaga BHM ekki fengið kostnaðarútreikninga sem liggja að baki breytingunum þrátt fyrir að hafa kallað ítrekað eftir þeim og sviðsmyndum um áhrif breytinganna á sjóðfélaga.

Skylduaðild launþega að lífeyrissjóði

Alþingi hefur sett lög sem skylda launþega, með lögum, að greiða í lífeyrissjóð þegar þeir eru á vinnumarkaði en engin trygging er fyrir hendi til handa sjóðfélaga að hann geti gengið að þeim réttindum vísu, þegar þeir hefja töku lífeyris, sem þeir telja sig vera að ávinna sér með greiðslum í lífeyrissjóði. Sjóðfélagi hefur oft ekki val um hvaða lífeyrissjóð hann greiðir í, þar sem stundum ákvæði í lögum eða kjarasamningum stéttarfélaga hvert lífeyrisiðgjöld skuli renna. Því verður að hafa það í huga að ríkisstarfsmenn hafa verið með skylduaðild LSR.

Lögum samkvæmt ber launþega skylda til þess að greiða í lífeyrissjóð alla ævi ef hann er á vinnumarkaði og því er það eðlileg krafa, að mati FÍN, að sjóðfélögum séu tryggð ákveðin trygging fyrir greiðslum úr lífeyrissjóðum, hvort sem sjóðfélaginn starfar á almennum eða opinberum markaði.

Við nánari umhugsun þá er ekki óeðlilegt að velta því fyrir sér hvers vegna launagreiðendur beri ekki meiri ábyrgð á réttindum launþega sinna í lífeyrissjóðum. Fulltrúar atvinnurekanda sitja í stjórnnum lífeyrissjóða. Lífeyrissjóðirnir eru að fjárfesta í hlutabréfum atvinnurekanda og lífeyrissjóðirnir eru að taka þátt í að fjármagna framkvæmdir atvinnurekanda. Þetta gera stjórnir lífeyrissjóðanna í þeirri von að fjármunir sjóðfélaga muni fá góða ávöxtun.

Gangi atvinnulífið illa og ef lífeyrissjóðirnir tapa á fjárfestingum eða á slíkum framkvæmdum þá er gert ráð fyrir því, á almennum markaði, að lífeyrissjóðurinn beri það tap, þ.e.a.s. sjóðfélagar í viðkomandi sjóði. Verði fyrirséð að lífeyrissjóður á almennum markaði stendur ekki undir réttindum sjóðfélaga þá hefur verið farin sú leið að skerða réttindi sjóðfélaga í lífeyrissjóðunum.

Það ætti að sjálfsögðu að vera bakábyrgð atvinnurekanda að baki réttindum sjóðfélaga þannig að atvinnurekandur, sem launagreiðendur, ættu að bera það tjón en ekki sjóðfélagi. Það er slík bakábyrgð sem nú liggur fyrir að eigi að afnema í þessu frumvarpi. Það skítur svolítið skökku við að það er talin ástæða til þess að tryggja innistæður í bönkum en það er ekki talin ástæða til að tryggja ævisparnað lífeyrisþega.

Fjárfurtafrefkir lífeyrissjóðir - Örorka

Önnur umræða, sem ekki verður farið djúpt í hér þó hún sé mjög mikilvæg. Hún snýr að því hvers vegna ákveðnir lífeyrissjóðir eru svona fjárfurtafrefkir. Skýringin getur m.a. verið sú að ákveðnir sjóðfélagar þurfa að bera örorkubyrðni sinna sjóðfélaga.

Almenna tryggingakerfið ætti að bera örorkubyrðni þegnanna. Hægt væri að nota iðgjaldagreiðslur til að reikna út réttindi úr almennatryggingakerfinu. Það væri skynsamlegra að lífeyrissjóður væri eingöngu til þess að greiða út ellilífeyri. Sá sem hefði greitt í lífeyrissjóð og fer á örorku frá almenna tryggingakerfinu myndi þá greiða af sínum tekjum inn í lífeyrissjóð. Þegar sá aðili sem hefur verið á örorku úr almennatryggingakerfinu og fer á ellilífeyri þá tekur lífeyrissjóðurinn við greiðslunum.

Það er ljóst að örorkubyrðni lífeyrissjóðanna er að rýra réttindi hins vinnandi sjóðfélaga. Ríkissjóður, samfélagið, ætti alfarið að taka að sér að greiða örorkubætur.

Launakjör og réttindi framtíðar starfsmanna hins opinbera

Samkomulag aðila um breytingar á kerfinu er að mati FÍN ekki þannig úr garði gert að réttindi sjóðfélaga séu að öllu leyti tryggð og réttindi framtíðar starfsmanna hins opinbera eru ekki til umræðu í samkomulaginu. Þau eru skilin eftir í lausu lofti sem kallar á ýmis ófyrirséð vandamál og deilur innan félagsins sem utan þess. Það er ljóst að réttindi þeirra verða ekki þau sömu og núverandi starfsmanna hins opinbera. Framtíðarstarfsmenn ríkisins munu því, að öllu óbreyttu, vera með sömu laun og núverandi opinberir starfsmenn, laun sem eru ekki sambærileg við almenna markaðinn, og lakari lífeyrisréttindi.

Þá er mikilvægt að átta sig á að það er þannig í pottinn búið að fjárhæð launa skiptir máli þegar viðkomandi sjóðfélagi fer á lífeyri, hvort sem um er að ræða sjóðfélaga sem greiðir í aldurstengt lífeyriskerfi eða jafnávinnskjerfi. Fjárhæð launa myndar stig til réttinda. Einnig eru margir félagsmenn okkar langskólagegnir og eru með að lágmarki 3ja ára háskólanám. Okkar fólk kemur síðar inn á vinnumarkaðinn en ófaglærðir og oft með námslánaskuldir á bakinu. Eðli málsins samkvæmt er tíminn sem langskólagegnir hafa til að safna sér iðgjaldastiga í hinu nýja kerfi styttri en þeirra sem ekki fara í háskóla.

Launakjör háskólamenntaðra eru í mörgum tilvikum sambærileg við launakjör þeirra sem ekki eru með háskólamenntun. Það er því með öllu óásættanlegt að jafna niður lífeyrisréttindi framtíðarstarfsmanna ríkisins án þess að launaleiðréttingar séu gerðar samhliða.

Það er því með öllu óásættanlegt að þessi breyting sé gerð án þess að bætur eða hærri laun komi til. Það er mat FÍN að það verður að breyta launum ríkisstarfsmanna, þ.e.a.s. að launasetningin verði nær launasetningu almenna markaðarins, samhliða breytingum á lífeyriskerfinu.

Í 7. gr. samkomulagsins kemur fram að taka eigi 6-10 ár í að greina vandann vegna lakari launasetningar opinbera markaðarins í samanburði við almenna markaðinn. Finna á leiðir til að taka á vandanum næsta áratuginn. Að mati FÍN er 7. gr. samkomulagsins eingöngu fögur fyrirheit. Í henni eru engar marktækar áætlanir og óljóst er hverju samkomulagið mun að endingu skila.

Að mati FÍN hefði verið eðlilegt að gera eftirfarandi atriði samhliða:

1. Semja um nýtt vinnumarkaðsmódel
2. Semja um launaleiðréttingar á launakjörum opinberra starfsmanna
3. Semja um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna

Í 7. gr. samkomulagsins er settur ákveðinn rammi sem FÍN getur ekki samþykkt. Þar er verið að fastsetja eða áætla leyfilegar launabreytingar til framtíðar á launum einstakra hópa samhliða því að festa aðildarfélag BHM inn í svokölluðu SALEK samstarfi. Einnig getur félagið ekki fallist á að fela utanaðkomandi aðilum að sjá um það mat eða ákveða hvort félagsmenn FÍN séu næstir í röðinni eða eitthvað annað stéttarfélag. FÍN er stéttarfélag og gerir kjarasamninga og semur um réttindi fyrir sína félagsmenn.

Í þessu sambandi verður að nefna að fjármálaráðgjafi, í framsöguræðu sinni um frumvarpið, að þessi breyting á lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna væri ein varðan að nýju vinnumarkaðsmódeli á Íslandi sem hann taldi að bráðnauðsynlegt væri að koma á og að áfram yrði unnið að. Hann ræddi um það að SALEK samkomulagið væri hluti af þessu til að hægt væri yfir höfuð að jafna launakjör milli markaða og koma í veg fyrir frekara höfrungahlaup.

FÍN er alls ekki sammála þessu og mun ekki samþykkja að undirrita SALEK samkomulagið eins og látið er í veðri vaka að sé næsta skref samhliða breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna. Það þarf að ganga betur frá 7. gr. samkomulagsins sem núna liggur fyrir áður en slíkt verður gert.

Sjóðfélagar eru að öllu óbreyttu læstir inni í kerfinu

Félagsmenn FÍN starfa hjá ríkinu, sveitarfélögum og á almennum markaði. FÍN er stærsta félagið á almennum markaði innan BHM. Í dag geta félagsmenn FÍN á almennum markaði samið um hærra mótframlag og verið í LSR þar sem lagaákvæði er til staðar um að félagsmenn í aðildarfélögum BHM geti greitt í A-deild svo fremi að launagreiðandi semji um og undirgengst hærra mótframlag. Félagsmenn geta því auðveldlega skipt um starf og farið á milli vinnumarkaða án þess að skipta um lífeyrissjóð eins og staðan er í dag. Að öllu óbreyttu verður félagsmönnum torveldara að fara á milli markaða verði frumvarpið samþykkt eins það lítur út í dag.

Með frumvarpinu eins og það er í dag er verið að læsa félagsmenn inni og koma í veg fyrir að þeir geti með auðveldum hætti skipt um vinnu og farið á milli opinbers og almenns vinnumarkaðar. Þeir geta átt á hættu að missa framtíðarréttindi sín og eiga þá aðeins möguleika á geymdum réttindum í hinu gamla kerfi, sem er verið að leggja af. Þetta er gríðarlegt hagsmunamál og því getur FÍN ekki fallist á þessa breytingu á lífeyriskerfinu að öllu óbreyttu.

Það er þó hægt að gera ákveðnar breytingar á frumvarpinu til að tryggja að félagsmenn geti farið fyrirhafnarlaust á milli markaða með því að hafa skýr ákvæði um það í lögum um að núverandi sjóðfélögum sé heimilt að fara á milli markaða og að þeir eigi rétt á hækkuðu mótframlagi atvinnurekanda, bæði á almennum markaði og ríkinu. Eins og frumvarpið lítur út í dag er það ekki rétt sem fjármálaráðherra sagði í framsöguræðu sinni, að með þessari breytingu væri launafólki gert betur kleift að fara á milli almenns og opinbers vinnumarkaðar hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi teljandi áhrif á ávinnslu lífeyrisréttinda.

FÍN áréttar að það er ekki tryggt í frumvarpinu að launamenn geti flutt sig til á milli markaða og því þarf að breyta frumvarpinu svo það endurspegli þann vilja sem lesa má úr orðum fjármálaráðherra.

Samspil samkomulagsins og frumvarpsins

Í umræddu samkomulagi hafa aðilar sett niður ákvæði um markmið, forsendur, gildistöku, breytingar á lögum og samþykktum, þar stendur:

Markmið og forsendur:

- a) Lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært. Allir búi við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu.
- b) Unnið verði markvisst að því að jafna kjör launafólks á opinberum og almennum vinnumarkaði eins og kostur er.
- c) Réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála sem kveðið er á um í samkomulagi þessu. Við jöfnun á tryggingafræðilegri stöðu og breytingar á réttindaávinnslu verði verðmæti núverandi sjóðfélaga sérstaklega tryggð.
- d) Útgjaldaskuldbindingar ríkis og sveitarfélaga vegna A-deilda LSR og Brúar verði sambærilegar við það sem orðið hefði miðað við núverandi skipan.

Gildistaka breytinga á lögum og samþykktum:

- a) Að breytt skipan lífeyrismála taki gildi 1. janúar 2017 og **samhliða falla almenn lagaákvæði um A-deild LSR** úr gildi.
- b) A-deild LSR starfi skv. almennum lögum um lífeyrissjóði og, að takmörkuðu leyti, lögum um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins og verða réttindi sjóðfélaga byggð á samþykktum.
- c) Samhliða verði samþykktum Brúar breytt til að endurspeglar efni samkomulags þessa.

Í kaflanum um breytta ávinnslu réttinda kemur fram:

- a. Framtíðarskipan lífeyriskerfisins byggi á skilgreindum iðgjöldum í stað skilgreindra réttinda.
- b. Ávinnsla lífeyrisréttinda í A-deildum LSR og Brúar verði aldurstengd en ekki jöfn líkt og nú er.
- c. Lífeyristökualdur hækki 1. janúar 2017 úr 65 árum í 67 ár, en sjóðfélögum verði áfram gefinn kostur á sveigjanleika varðandi upphaf lífeyristöku.
- d. Við framangreindar breytingar verði verðmæti réttinda núverandi sjóðfélaga tryggð með sérstökum framlögum til sjóðanna af hálfu launagreiðenda.

Í kaflanum um fjármögnun skuldbindinga vegna núverandi sjóðfélaga kemur fram

- a. Breyting úr jafnri í aldurstengda ávinnslu réttinda, ásamt hækkun lífeyristökualdurs úr 65 í 67 ár, veldur að öðru óbreyttu skerðingu réttinda sem er háð aldri sjóðfélaga. Launagreiðendur munu leggja sjóðunum til skilgreind framlög, sem byggja á tryggingafræðilegu mati á þessari skerðingu. Nánar er kveðið á um framlög þessi í samningi fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga um lífeyrismál sem staðfestur er í tengslum við samkomulag þetta.
- b. Til að tryggja réttindi núverandi sjóðfélaga þarf að leggja A-deild LSR til um 91,3 milljarða kr. og A-deild Brúar um 28,1 milljarða kr. að núvirði. Framlögin mynda svokallaða lífeyrisaukasjóði. Fjárhæðirnar eru byggðar á núgildandi tryggingafræðilegum forsendum að öðru leyti en því að horft er til lífslíkna m.v. reynslu árána 2010-2014.
- c. Lífeyrisaukasjóðir verða hluti af hreinni eign A-deilda LSR og Brúar og nýttir til að uppfæra reglulega það sem upp á vantar að iðgjaldgreiðslur samsvari réttindum núverandi sjóðfélaga og tryggja þannig að hver og einn sjóðfélagi haldi jafn verðmætum réttindum og orðið hefði í óbreyttu kerfi.
- d. Ríki og sveitarfélög tryggja núverandi sjóðfélögum í A- deildum LSR og Brúar sem starfa hjá stofnunum og félögum í þeirra í eigu (aðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, sbr. 50. gr. laga um opinber fjármál nr. 123/2015 og samsvarandi aðilar í B- hluta sveitarsjóða og byggðasamlög) rétt sem leiðir af greiðslu iðgjalda í lífeyrisaukasjóði og að þeir sæti ekki neinskonar mismunun sem af því kann að hljóttast, s.s. vegna kostnaðar. Fyrirtæki og stofnanir í A-, B- og C-hluta ríkisreiknings og samsvarandi aðilar hjá sveitarfélögum greiða 15,5% iðgjald. Lífeyrisaukasjóðurinn greiðir það sem vantar upp á breytilegt iðgjald fyrir hvern sjóðfélag en um endurkröfu fer skv. fyrirliggjandi drögum að frumvarpi til laga um breytingar á lögum um LSR. Aðrir launagreiðendur greiða breytilegt iðgjald. Breytilegt iðgjald er ákveðið af stjórn sjóðsins árlega og skal það vera eitt og hið sama fyrir alla sjóðfélaga.

Í kaflanum um Varúðarsjóði kemur fram:

- a. Ábyrgð launagreiðenda á breytilegu iðgjaldi A-deilda LSR og Brúar verði afnumin 1. janúar 2017 enda séu framtíðarskuldbindingar viðkomandi launagreiðenda að fullu tryggðar.

b. Launagreiðendur leggja til tiltekin framlög í sérstaka varúðarsjóði. Hlutverk varúðarsjóða er að styðja við lífeyrisaukasjóði A-deilda LSR og Brúar. Vísað er til Viðauka 1 og Viðauka 2 við samkomulag þetta um hlutverk sjóðanna.

Að lokum er í samkomulaginu ákvæði um jöfnun launa, en þar kemur m.a. fram að það sé sameiginleg stefna fulltrúa opinberra launagreiðenda og bandalaga opinberra starfsmanna að laun og önnur kjör hjá hinu opinbera séu samkeppnisfær. Vinna þarf sérstaklega að því að jafna laun einstakra hópa milli almenns og opinbers vinnumarkaðar og munu aðilar beita sér fyrir því að sérstaklega verði unnið að slíkri launajöfnun. Þetta gildir einnig um laun og kjör félagsmanna sem hefja störf í nýju aldurstengdu lífeyriskerfi.

Fyrirséð er að það er langt í land að jöfnun launa verði að raunveruleika fyrir stóran hóp ríkisstarfsmanna. Það er því áréttað að mikilvægt er að frumvarpið endurspegli að lágmarki það sem um er rætt í samkomulaginu verði það að lögum og að tekin séu af öll tvímæli í lögum um hver skilningurinn á að vera.

FÍN hefur sett upp töflu til að átta sig á samspili samkomulagsins og frumvarpsins, sjá minnisblað FÍN í fylgiskjöllum, og leggur áherslu á að þar sem umrætt samkomulag hefur verið undirritað þá verði alþingismenn að fara málefnalega í gegnum það og færa frumvarpið til betri vegar þannig að það endurspegli að lágmarki það sem um var samið.

Breyttar lífslíkur

Þrátt fyrir að frumvarpið komi ekki inn á breyttar töflur um lífslíkur sjóðfélaga telur FÍN nauðsynlegt að nefna þær í umsögn sinni. Handan við hornið er kostnaðarsöm breyting í vændum sem mun, í breyttu kerfi, falla alfarið á sjóðfélaga. Það eru skerðingar í farvatninu sem munu koma við alla lífeyrissjóði landsmanna og ekki sanngjarnt að um það sé ekki rætt þegar verið er að taka bakábygðina af LSR. Það liggur fyrir að lífeyrissjóðirnir muni taki upp nýjar töflur um lífslíkur innan skamms. Þessar töflur eiga að gefa réttari mynd af lífslíkum sjóðfélaga og þannig öruggari útreikninga um hver fjárhagsleg byrði lífeyrissjóðanna muni verða í framtíðinni.

Nýjar töflur um lífslíkur hafa þau áhrif að útgjaldabyrði lífeyrissjóða mun aukast að öllu óbreyttu. Sjóðsstjórnir í almennum lífeyrissjóði geta aðeins beitt einni aðferð til að koma á móts við þennan kostnað, þeir verða að skerða réttindi sjóðfélaga og það er þekkt að þeirri aðferð sé beitt á almennum markaði. Vegna bakábygðar A-deildar LSR, sem er til staðar í dag, þá myndu þessar breytingar hafa þau áhrif að sjóðsstjórnir A-deildar LSR yrðu að hækka mótframlag launagreiðanda til að standa undir réttindum sjóðfélaga í A-deild LSR. Ef þessi bakábygð er afnumin í þessu frumvarpi þá munu sjóðsstjórnir LSR þurfa að gjaldfella réttindi sjóðfélaga.

Helsta ógnin sem launþegar standa þá frammi fyrir er sú að Alþingi/ríkisvaldið ákveði einhliða að hækka lífeyristökualdur allra landsmanna þegar nýjar töflur um lífslíkur taka gildi. Samhliða þeirri breytingu myndi vera gerð breyting á lögum um almenna lífeyrissjóði um að lífeyrisaldur færi upp í 70 ár án nokkurra bóta. Það væri almennt mikil rýrnun á réttindum allra landsmanna, almennt hækkaði lífeyrisaldurinn um 3 ár (úr 67 árum í 70 ár) og um 5 ár fyrir opinbera starfsmenn, þ.e. úr 65 ára aldri til 70 ára. Þessi ár eru mjög verðmæt og vart hægt að meta að fullu til fjár.

Verði nýjar töflur um lífslíkur ekki kostaðar með hækkun lífeyrisaldurs eru allar líkur á því að réttindi sjóðfélaga í sjóðum lífeyrissjóða verði almennt skert til að standa straum af þeim. Um nýjar töflur um

líflíkur hefur t.d. verið fjallað á ársfundi LSS: <http://www.lifbru.is/static/files/Brupdf/fundargerð-arsfundar-lss-2016.pdf>.

Afstaða FÍN til samkomulagsins

Í lok ágúst sl. gerði FÍN formannaráði BHM ljósa afstöðu sína í áliti sem það sendi formannaráðinu, sjá fylgiskjal: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0825---Afstada-FIN-um-tillogur-FJR-og-SNS-um-breytingar-a-fyrirkomulagi-lifeyrismala.pdf>. Þar kemur fram að FÍN muni ekki semja um né samþykkja breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna sem fela í sér skerðingu á réttindum eða kjörum núverandi eða framtíðar félagsmanna FÍN.

Aftur á móti lýsti FÍN sig reiðubúið til að ræða um að breyta lífeyriskerfi opinberra starfsmanna þó aðeins þannig að ef nýtt kerfi fæli í sér skerðingu á lífeyrisréttindum þá yrði það bætt upp í launum eða með öðrum hætti.

FÍN tjáði formannaráði BHM að það væri tilbúið til að vinna að samkomulagi um framtíðarlífeyriskerfi fyrir opinberra starfsmenn og samhliða því semja í kjarasamningum um kaup og kjör, þannig að um yrði að ræða sambærileg launakjör og eru á almennum markaði.

Jafnframt lagði FÍN til að samningsaðilar myndu byrja á réttum enda, þ.e.a.s byrja á því að vinna að samningum um nýtt framtíðarlífeyriskerfi og launasetningu fyrir framtíðar starfsmenn ríkisins, án tímapressu eða óeðlilegs þrýstings.

FÍN lagði til að aðilar myndu útfæra nýtt lífeyriskerfi með það að leiðarljósi að sjóðfélagar í A-deild LSR og A-deild LSS gætu frekar kosið nýtt lífeyriskerfi þar sem launasetning yrði betri, þ.e. sambærileg laun við almenna markaðinn.

Við atkvæðagreiðslu á formannaráðsfundi BHM þann 9. september sl. ítrekaði félagið afstöðu sína með eftirfarandi bókun, sjá nánar: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0909---Afstada-FIN.pdf>. Í bókuninni kom eftirfarandi fram:

- Stjórn FÍN telur að ekki sé hægt að samþykkja samkomulagið þar sem það innihaldi of marga óvissuþætti, s.s samþykktir sjóða sem liggja ekki fyrir, óvissu um réttindi sjóðfélaga sem nú fara samkv. II kafla laga nr. 1/1997 (örorka, makalífeyri og barnalífeyri), sem geta falið í sér skerðingu á réttindum sjóðfélaga.
- Stjórn FÍN telur mikilvægt að útreikningar liggi fyrir og að teknar séu út sviðsmyndir til skýringar.
- Stjórn FÍN telur ótækt að kjör nýrra sjóðfélaga séu ekki tryggð.
- Stjórn FÍN telur að markmið samkomulagsins um að auðvelda sjóðfélögum að fara á milli markaða sé ekki náð.

Fylgiskjöl:

1. Samkomulag Bandalags háskólamanna, BSRB og Kennarasambands Íslands, annars vegar, og fjármála- og efnahagsráðherra, f.h. ríkissjóðs, og Sambands íslenskra sveitarfélaga, hins vegar, um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna: <http://www.bhm.is/media/utgafa/Samkomulag-BHM-BSRB-og-KI-16-09-16.pdf>
2. Afstaða FÍN, lagt fram í formannaráði BHM þann 28. ágúst 2016: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0825---Afstada-FIN-um-tillogur-FJR-og-SNS-um-breytingar-a-fyrirkomulagi-lif>
3. Afstaða FÍN, lagt fram í formannaráði BHM þann 9. september 2016: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0909---Afstada-FIN.pdf>
4. Skýrsla: [Skýrsla vinnuhóps um endurskoðun lífeyrismála skv. 9. gr. stöðugleikasáttmálans \(drög\).](#)
5. Minnisblað FÍN, dags. 27. september 2016, samantekt á ákvæðum frumvarpsins, samkomulagsins og gildandi lögum.

Minnisblað FÍN - Samantekt

Samkomulagið – Frumvarsdrögin - Gildandi lög

- Frumvarp til breytinga á lögum staðsett í miðjunni og er í rétttri röð eins og það er fram sett á Alþingi.
- Texta úr samkomulaginu er skeytt við frumvarpið vinstra megin.
- Valin eru út atriði úr gildandi lögum hægra megin, sem eiga við, þ.e.a.s. borin eru saman breytingar á núverandi lögum sem eru áætluð í frumvarpinu.

Samkomulag BSRB, BHM, KÍ við ríki og sveit	Frumvarp til breytinga á lögum nr. 1/1997	Gildandi lög nr. 1/1997
	<p>1. gr.</p> <p>2. mgr. 1. gr. laganna orðast svo: Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar í þremur deildum, A-deild og séreignardeild, sem starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og laga þessara þegar við á, og B-deild, sem starfar á grundvelli þessara laga auk laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða eftir því sem við á. Deildirnar skipta með sér rekstrarkostnaði í hlutfalli við umfang hverrar deildar í rekstri sjóðsins samkvæmt reglum sem stjórn sjóðsins setur.</p>	<p>I. kafli. Almenn ákvæði.</p> <p>■ 1. gr. Sjóðurinn heitir Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins. Heimili hans og varnarþing er í Reykjavík. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þessara laga.</p> <p>☐ Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar í tveimur fjárhagslega sjálfstæðum deildum, A-deild og B-deild, sem skipta með sér rekstrarkostnaði í hlutfalli við umfang hverrar deildar í rekstri sjóðsins samkvæmt reglum er stjórn sjóðsins setur.</p>
	<p>2. gr.</p> <p>3. gr. laganna fellur brott.</p>	<p>■ 3. gr. Sjóðfélagar í A-deild sjóðsins skulu vera allir þeir starfsmenn ríkisins sem náð hafa 16 ára aldri, eiga ekki aðild að B-deild sjóðsins skv. 4. eða 5. gr. og fá greidd laun á grundvelli kjarasamninga samkvæmt lögum nr. 94/1986 um kjarasamninga opinberra starfsmanna, eða á grundvelli launaákvæðana samkvæmt [lögum um kjararáð].¹⁾ [Ákvæði 1. másl. á jafnframt við um forseta Íslands, ráðherra og alþingismenn.]²⁾ Heimilt er þó að semja svo um í kjarasamningi að tilteknir hópar starfsmanna ríkisins, sem uppfylla þessi skilyrði, greiði í aðra lífeyrissjóði.</p> <p>☐ Starfsmenn annarra launagreiðenda en ríkissjóðs, sem rétt eiga á aðild að B-deild sjóðsins skv. 2. og 3. mgr. 4. gr. þessara laga, skulu eiga rétt til aðildar að A-deild hans, kjósi þeir að nýta sér heimild 4. mgr. 4. gr., og skulu launagreiðendur þeirra þá greiða iðjald þeirra vegna til sjóðsins skv. 13. gr. Sama gildir um þá hjúkrunarfræðinga sem hefur verið skylt að greiða iðgjald til Lífeyrissjóðs hjúkrunarkvenna en kjósa fremur aðild að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins, og hvílir þá sama skylda á launagreiðendum þeirra um iðgjaldagreiðslur til sjóðsins.</p> <p>☐ Félagsmönnum aðildarfélaga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, aðildarfélaga Bandalags háskólanna og</p>

		<p>Kennarasambands Íslands, sem ekki eiga aðild að sjóðnum skv. 1. og 2. mgr., er jafnframt heimilt að greiða iðgjald til A-deildar sjóðsins, enda hafi viðkomandi launagreiðandi samþykkt aðildina og þær skuldbindingar sem henni fylgja. Nánar skal kveðið á um aðild þessa í samþykktum sjóðsins.</p> <p>☐ Stjórn sjóðsins er heimilt að veita öðrum en þeim er að framan greinir aðild að A-deild sjóðsins, enda beri þeim ekki að greiða í annan lífeyrissjóð og fyrir liggi samþykki viðkomandi launagreiðenda fyrir aðildinni og þeim skuldbindingum sem henni fylgja. Nánari ákvæði um aðild að A-deild sjóðsins skulu vera í samþykktum hans.</p> <p>☐ Þeir launagreiðendur, sem greiddu iðgjald til lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins á árinu 1996 fyrir starfsmenn sína, hafa heimild til að tryggja þá starfsmenn hjá A-deild sjóðsins sem ekki eiga aðild að B-deild hans skv. 4. gr. Sama gildir um þá starfsmenn þessara launagreiðenda sem áunnu sér réttindi án iðgjaldagreiðslu á árinu 1996.</p>
<p>Ábyrgð launagreiðenda á breytilegu iðgjaldi A-deilda LSR og Brúar verði afnumin 1. janúar 2017 enda séu framtíðarskuldbindingar viðkomandi launagreiðenda að fullu tryggðar.</p>	<p>3. gr.</p> <p>II. kafli laganna, A-deild lífeyrissjóðsins, 12.–21. gr., fellur brott.</p>	<p>II. kafli. A-deild lífeyrissjóðsins.</p> <p>■ 12. gr. A-deild lífeyrissjóðsins greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlifandi maka þeirra og börnum, og eftir atvikum sambúðaraðila, lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim sem hér fara á eftir. Auk ákvæða þessarar greinar gilda ákvæði 13.–21. gr. sérstaklega um deildina.</p> <p>■ 13. gr. [Stofn til iðgjalds til A-deildar sjóðsins skal vera hinn sami og kveðið er á um í lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.]¹⁾</p> <p>☐ Sjóðfélagar greiða 4% af launum skv. 1. mgr. í iðgjald til A-deildar sjóðsins. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau sjóðnum innan tveggja vikna frá útborgun þeirra.</p> <p>☐ Sjóðfélagar og launagreiðendur þeirra bera eigi ábyrgð á skuldbindingum deildarinnar nema með iðgjöldum sínum.</p> <p>☐ Launagreiðendur greiða að lágmarki [8%]²⁾ af launum þeim er sjóðfélagar taka hjá þeim, sbr. 1. mgr. þessarar greinar, í iðgjald til A-deildar sjóðsins og skal greiða þau sjóðnum samtímis iðgjöldum sjóðfélaga. [Leiði tryggingafræðileg athugun í ljós að iðgjald sjóðfélaga til sjóðsins ásamt móttframlagi launagreiðenda dugi ekki til greiðslu á skuldbindingum sjóðsins, sbr. þó 39. gr. laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, skal stjórn sjóðsins hækka framlag launagreiðenda í samræmi</p>

		<p>við niðurstöðu athugunarinnar.³⁾ Við ákvörðun á greiðslum launagreiðenda umfram [8%]²⁾ af launum sjóðfélaga ráði það sjónarmið að hrein eign A-deildar lífeyrissjóðsins til greiðslu lífeyris ásamt núvirði framtíðariðgjalda til A-deildarinnar séu á hverjum tíma jafnhá núvirði væntanlegs lífeyris vegna þegar greiddra iðgjalda og framtíðariðgjalda. Áætlun um framtíðariðgjöld og væntanlegan lífeyri skal miða við sjóðfélaga á þeim tíma sem tryggingafræðileg athugun tekur til.</p> <p>☐ Iðgjald launagreiðenda skv. 4. mgr. skal endurskoða árlega og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.</p> <p>☐ Heimilt er að setja ákvæði í samþykktir sjóðsins um að lífeyrissjóðurinn megi taka við viðbótariðgjaldi sem greitt verði umfram iðgjald skv. 2. og 4., sbr. 5. mgr., og að viðbótariðgjaldi þessu verði varið til ávinnslu réttinda hjá lífeyrissjóðnum eftir nánari reglum í samþykktum sjóðsins og í samræmi við tillögur tryggingafræðinga.</p> <p>¹⁾L. 142/1997, 1. gr. ²⁾L. 167/2006, 4. gr. ³⁾L. 157/2011, 1. gr.</p> <p>■ 14. gr. Samanlögð iðgjöld sjóðfélaga A-deildar hvert almanaksár skulu umreiknuð í stig sem mynda grundvöll lífeyrisréttinda hans.</p> <p>☐ Til grundvallar stigaútreikningi skal leggja samanlögð grundvallarlaun almanaksársins. Grundvallarlaun miðað við janúar 1996 skulu vera 49.084 kr., og skulu þau taka sömu hlutfallsbreytingum og vísitala neysluverðs frá 174,2 stigum.</p> <p>☐ Stig hvers árs reiknast þannig að í árslaun sjóðfélaga sem iðgjald er greitt af (þ.e. 4% iðgjald skv. 1. og 2. mgr. 13. gr. margfaldað með 25) er deilt með grundvallarlaunum ársins skv. 2. mgr.</p> <p>☐ Stig ársins skal reikna með þremur aukastöfum.</p> <p>☐ Stig verði ekki reiknuð eftir lok þess mánaðar sem sjóðfélagi nær 70 ára aldri, enda greiði sjóðfélagar ekki iðgjald til sjóðsins eftir að þeim aldri er náð.</p> <p>■ 15. gr. Hver sjóðfélagi, sem greitt hefur iðgjald til A-deildar sjóðsins, á rétt á lífeyri frá næstu mánaðamótum eftir að hann verður 65 ára.</p> <p>☐ Upphæð ellilífeyris er hundraðshluti af grundvallarlaunum eins og þau eru á hverjum tíma og nemur hundraðshluti þessi samanlögðum stigafjölda sjóðfélaga skv. 14. gr., margfölduðum með 1,90.</p> <p>☐ Sjóðfélagi A-deildar er heimilt að hefja töku ellilífeyris áður en hann nær 65 ára aldri, en þó ekki fyrr en næstu mánaðamót</p>
--	--	---

		<p>eftir að hann verður 60 ára. Upphæð ellilífeyris skal þá lækka frá því sem segir í 2. mgr. um 0,5% af óskertum áunnum lífeyrisrétti fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði sem vantar á 65 ára aldur er taka lífeyris hefst.</p> <p>☐ Sjóðfélagi A-deildar er heimilt að fresta töku lífeyris eftir að hann nær 65 ára aldri. Upphæð ellilífeyris vegna réttinda sem hann ávann sér fram til 65 ára aldurs skal þá hækka frá því sem segir í 2. mgr. um 0,5% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði sem töku lífeyris er frestað fram yfir 65 ára aldurinn, en þó ekki lengur en til 70 ára aldurs.</p> <p>☐ Haldi sjóðfélagi í A-deild sjóðsins áfram að ávinna sér réttindi eftir að hann hefur hafið töku ellilífeyris skulu viðbótarstig hans reiknuð á ný þegar hann hefur náð 70 ára aldri. Réttindi, sem sjóðfélagi ávinnur sér eftir að taka lífeyris hefst, reiknast án hækkunar skv. 4. mgr. Þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. skulu stig samkvæmt þessari málsgrein margfölduð með 0,95 við útreikning ellilífeyris.</p> <p>☒ 16. gr. Sjóðfélagi, sem verður fyrir orkutapi sem telja verður að nemi 40% eða meira og hefur áunnið sér alls a.m.k. 2 stig, á rétt á örorkulífeyri úr sjóðnum í samræmi við áunnin stig fram að orkutapi.</p> <p>☐ Réttur til örorkulífeyris stofnast aðeins ef sjóðfélagi hefur orðið fyrir tekjuskerðingu af völdum orkutapsins. Aldrei skal samanlagður örorkulífeyrir og barnalífeyrir skv. 18. gr. vera hærri en sem nemur þeim tekjumissi sem sjóðfélaginn hefur sannanlega orðið fyrir sökum örorkunnar.</p> <p>☐ Hundraðshluta orkutaps og tímasetningu þess skal ákvarða að fengnum upplýsingum um heilsufarssögu og starfsorku umsækjanda aftur í tímann. [Trúnaðarlæknir sjóðsins]¹⁾ skal meta hundraðshluta orkutaps og tímasetningu þess. Fyrstu fimm árin eftir orkutapið skal mat þess aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna því starfi er hann hefur gegnt og aðild hans að sjóðnum er tengd. Að því tímabili loknu skal hundraðshluti orkutaps ákvarðaður að nýju með tilliti til vanhæfni sjóðfélagsins til að gegna almennum störfum.</p> <p>☐ Heimilt er, að fengnu álit [trúnaðarlæknis sjóðsins],¹⁾ að setja það skilyrði fyrir greiðslu örorkulífeyris að sjóðfélagi fari í endurhæfingu sem bætt gæti heilsufar hans.</p> <p>☐ Þegar skilyrði 1. mgr. og þessarar málsgreinar eru uppfyllt miðast hámark örorkulífeyris við áunninn lífeyrisrétt skv. 15. gr. að viðbættum lífeyri er svarar til þess</p>
--	--	---

		<p>stigafjölda sem sjóðfélaginn hefði áunnið sér fram til 65 ára aldurs, reiknuðum samkvæmt ákvæðum 9. mgr., margfölduðum með 1,90, enda hafi sjóðfélagi:</p> <p>a. greitt iðgjöld til sjóðsins a.m.k. þrjú af undanfarandi fjórum almanaksárum og áunnið sér eigi minna en 0,5 stig hvert þessara þriggja ára,</p> <p>b. greitt iðgjöld til sjóðsins a.m.k. sex mánuði á undanfarandi tólf mánuðum,</p> <p>c. ekki orðið fyrir orkutapi sem rekja megi til ofnotkunar áfengis, lyfja eða fíkniefna.</p> <p>☐ Eigi sjóðfélaginn jafnframt rétt á örorkulífeyri úr öðrum sjóði skal hann því aðeins njóta framreikningsréttinda úr þessum sjóði að hann hafi síðast greitt iðgjöld til hans.</p> <p>☐ Þó svo að lífeyrissjóðurinn hafi gert samning við aðra lífeyrissjóði um réttindaflutninga samkvæmt heimild í 20. gr. stofnast ekki réttur til framreiknings í þessum sjóði ef sjóðfélagi hefur skipt um starf og af þeim sökum hafið iðgjaldagreiðslur til þessa sjóðs á síðustu 24 mánuðum fyrir orkutap og rekja má starfsskiptin til versnandi heilsufars sem leitt hefur til orkutapsins. Eigi sjóðfélagi, sem þessi málsgrein tekur til, ekki rétt á framreiknuðum örorkulífeyri úr öðrum lífeyrissjóði skal þó framreikna réttindi hjá þessum sjóði, enda hafi örorka sjóðfélaga skv. 1. mgr. komið til að mati [trúnaðarlæknis sjóðsins]¹⁾ eftir að sjóðfélagi hóf iðgjaldagreiðslur til þessa sjóðs.</p> <p>☐ Hafi sérstakar ástæður, svo sem aldur sjóðfélaga, búseta hans erlendis eða nám, orðið þess valdandi að hann hefur ekki getað uppfyllt tímaskilyrði þau sem nefnd eru í a-lið 5. mgr. er sjóðstjórn heimilt að stytta þann tíma sem þar er krafist í tvö undanfarandi almanaksár, enda verði talið fullvíst að orsök örorku verði ekki rakin til tíma fyrir orkutap.</p> <p>☐ Eigi sjóðfélagi, sem ekki hefur náð 65 ára aldri er hann verður fyrir orkutapi, rétt skv. 5. mgr. á framreikningi stiga skal sá framreikningur vera reiknaður út frá meðaltali stiga sjóðfélaga næstu þrjú almanaksárin fyrir orkutapið. Telji sjóðstjórnin þetta þriggja ára meðaltal vera sjóðfélaganum óhagstætt vegna sjúkdómsforfalla eða atvinnuleysis er henni heimilt að leggja til grundvallar meðaltal stiga fleiri ár aftur í tímann og sleppa úr meðaltalinu því almanaksári sem lakast er.</p> <p>☐ Hafi sjóðfélagi haft skerta almenna starfsorku fyrir þann tíma er hann hóf iðgjaldagreiðslur til sjóðsins og meta má þá</p>
--	--	--

		<p>starfsorkuskerðingu 50% eða meira skal reikna meðaltal stiga hans öll þau almanaksár sem hann hefur greitt iðgjald til sjóðsins. Skal þá í slíkum tilvikum miða framreikning við þetta meðaltal.</p> <p>☐ Nú hafa iðgjaldagreiðslur sjóðfélaga til lífeyrissjóða verið svo stopular að þær hafa fallið niður eða verið innan við 0,5 stig á ári fleiri en eitt almanaksár eftir lok þess árs er sjóðfélagi náði 25 ára aldri og sennilegt má telja að vanheilsa, áfengisneysla eða notkun lyfja og fíkniefna hafi átt þátt í stopulum greiðslum, og skal þá framreikningstími stytur í hlutfallinu milli fjölda almanaksára sem árleg stig hafa verið undir 0,5 og fjölda almanaksára frá 25 ára aldri fram til orkutaps. Sama gildir ef stopular iðgjaldagreiðslur stafa af undanskoti frá greiðsluskyldu til lífeyrissjóða.</p> <p>☐ Nemi árlegt meðaltal sem miða skal framreikning við skv. 9. eða 10. mgr. meira en sex stigum skal reikna með meðaltalinu allt að tíu árum, en síðan til 65 ára aldurs, reiknað með sex stigum á ári að viðbættum helmingi þeirra stiga sem umfram eru.</p> <p>☐ Ef rekja má sjúkdóma þá sem valda orkutapi sjóðfélaga svo langt aftur í tímann að nemi a.m.k. helmingi almanaksára frá lokum þess árs er sjóðfélagi náði 16 ára aldri til þess tíma er orkutap telst hafa orðið skulu framreiknuð stig aldrei reiknast fleiri en þau stig sem sjóðfélaginn hefur áunnið sér í lífeyrissjóðum fram að orkutapi.</p> <p>☐ Örorkulífeyrir er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri og orkutapið er metið, sbr. þó 1. mgr.</p> <p>☐ Örorkulífeyrir greiðist einungis ef orkutap og tekjumissir vegna orkutaps vara í þrjá mánuði eða lengri tíma.</p> <p>☐ Skylt er sjóðfélaga, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur slíks lífeyris, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt og atvinnutekjur sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til lífeyris.</p> <p>☐ Stjórn sjóðsins skal lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra sjóðfélaga sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. Sömuleiðis ber henni að hækka örorkulífeyrinn ef örorkan vex til muna frá því sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi sjóðfélaginn á þeim tíma er örorkan óx ekki verið í starfi er veitti honum lífeyrisréttindi í öðrum lífeyrissjóði.</p> <p>☐ Örorkulífeyrir fellur niður við 65 ára aldur. Ellilífeyrir skal þá ákveðinn þannig að auk áunninna stiga skal reikna að þeim hluta, er hundraðshluti örorku segir til um, stig sem við úrskurð örorkulífeyris voru</p>
--	--	--

		<p>reiknuð sjóðfélaganum fram til 65 ára aldurs. Aldrei skal þó slík viðbót við áunnin stig vera meiri en svo að heildarstigafjöldi hvert almanaksár verði hærri en almennt tíðkast í starfsgrein hlutaðeigandi sjóðfélaga.</p> <p>¹⁾<u>L. 142/2003. 1. gr.</u></p> <p>☒ 17. gr. Nú andast sjóðfélagi sem naut eili- eða örorkulífeyris úr sjóðnum eða greitt hafði iðgjald til hans a.m.k. sex mánuði á undanfarandi tólf mánuðum og lætur eftir sig maka og á þá hinn eftirlifandi maki rétt á lífeyri úr sjóðnum. Fullur makalífeyrir skal að lágmarki greiddur í 36 mánuði og 50% makalífeyrir í 24 mánuði til viðbótar.</p> <p>☐ Láti sjóðfélagi eftir sig eitt barn eða fleiri innan 22 ára aldurs sem hann hefur átt með eftirlifandi maka sínum skal fullur makalífeyrir greiddur fram að 22 ára aldri yngsta barnsins, enda sé það á framfæri makans. Kjörbarn þeirra veitir sama rétt og börn samkvæmt þessari grein. Hafi ættleiðingin átt sér stað eftir 60 ára aldur sjóðfélagans, eftir að hann missti starfsorku sína eða innan árs áður en hann lést, skal stjórn sjóðsins þó úrskurða um hvort greiða skuli eftirlifandi maki lífeyri samkvæmt þessari grein.</p> <p>☐ Sé maki a.m.k. 50% öryrki skal greiddur makalífeyrir meðan sú örorka varir, enda sé eftirlifandi maki yngri en 67 ára við fráfall sjóðfélagans.</p> <p>☐ Jafnframt skal greiða makalífeyri ótímabundið til eftirlifandi maka sjóðfélaga sem fæddir eru fyrir 1. janúar 1945 með þeim takmörkunum sem hér segir: Makalífeyrir skv. 6. mgr. skal lækka um 2% fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1925, 2% að auki fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1930, 2% að auki fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1935 og 2% að auki fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1940.</p> <p>☐ Nú lætur sjóðfélagi ekki eftir sig maka og er þá stjórn sjóðsins heimilt að greiða lífeyri skv. 1.–3. mgr. til aðila sem sannanlega hefur annast heimili hins látna um langt árabil fyrir andlát hans.</p> <p>☐ Upphæð óskerts makalífeyris er hundraðshluti af grundvallarlaunum eins og þau eru á hverjum tíma og nemur hundraðshluti þessi samanlögðum stigafjölda sem sjóðfélaganum er reiknaður, margfölduðum með 0,95. Þegar skilyrði 1. mgr. um iðgjaldgreiðslutíma eru uppfyllt skal auk áunninna stiga telja þau stig sem ætla má að sjóðfélaginn hefði áunnið sér fram til 65 ára aldurs, reiknuð í</p>
--	--	---

		<p>samræmi við ákvæði 9. mgr. 16. gr. Hafi sjóðfélaginn notið örorkulífeyris úr sjóðnum skal reikna stig frá þeim tíma er honum var veittur örorkulífeyrir og til þess tíma er makalífeyrir er veittur, allt að 65 ára aldri, í samræmi við ákvæði lokamálsgreinar 16. gr., en síðan til 65 ára aldurs í samræmi við stig þau sem lögð voru til grundvallar örorkulífeyri. Veiti dauðsfallið eftirlifandi maka jafnframt rétt til lífeyris úr öðrum sjóði skal hann því aðeins njóta framreikningsréttinda úr þessum sjóði að hinn látni hafi síðast greitt iðgjöld til þessa sjóðs. Séu skilyrði 1. mgr. um iðgjaldagreiðslutíma ekki uppfyllt ákvarðast upphæð makalífeyris í samræmi við 2. mgr. 19. gr.</p> <p>☐ Réttthafi samkvæmt þessari grein telst sá eða sú sem við andlátíð var í hjúskap með sjóðfélaga ...¹⁾ eða óvígðri sambúð, enda hafi fjárfélagi ekki verið slitið fyrir andlát sjóðfélagans. Með óvígðri sambúð er hér átt við sambúð [tveggja einstaklinga]¹⁾ sem eiga sameiginlegt lögheimili, eru samvistum, eiga barn saman eða konan er þunguð eða sambúðin hefur varað samfleytt í a.m.k. eitt ár. ...¹⁾ Réttur til makalífeyris fellur niður ef makinn gengur í hjónaband á ný eða stofnar til sambúðar sem jafna má til hjúskapar, en gengur aftur í gildi ef síðara hjónabandinu er slitið án réttar til lífeyris.</p> <p>¹⁾L. 65/2010, 39. gr.</p> <p>■ 18. gr. Nú andast sjóðfélagi sem greitt hefur iðgjöld til sjóðsins eða notið úr honum örorkulífeyris í a.m.k. sex mánuði á undanfarandi tólf mánuðum, og eiga þá börn hans og kjörbörn sem hann lætur eftir sig og yngri eru en 22 ára rétt á lífeyri úr sjóðnum til 22 ára aldurs. Veiti fráfall sjóðfélagans börnunum jafnframt rétt til lífeyris úr öðrum lífeyrissjóði skal lífeyrir úr þessum sjóði þó bundinn því skilyrði að sjóðfélaginn hafi síðast greitt iðgjöld til þessa sjóðs.</p> <p>☐ Fullur barnalífeyrir vegna fráfalls sjóðfélaga er 10.000 kr. með hverju barni fyrir hvern almanaksmánuð. Fjárhæð þessi breytist í hlutfalli við breytingu á grundvallarfjárhæð, sbr. 2. mgr. 14. gr. Fullur barnalífeyrir greiðist ef árleg stig, áætluð í samræmi við 6. mgr. 17. gr., eru a.m.k. eitt stig. Séu áætluð árleg stig færri lækkar barnalífeyrir frá sjóðnum hlutfallslega og fellur niður ef árlegur stigafjöldi er minni en 0,5.</p> <p>☐ Sé sjóðfélagi, sem uppfyllir skilyrði a- og b-liðar 5. mgr. 16. gr., úrskurðaður örorkulífeyrir úr sjóðnum vegna 100% örorku öðlast börn hans, fædd fyrir orkutap</p>
--	--	---

		<p>eða á næstu tólf mánuðum þar á eftir, svo og kjörbörn sem ættleidd hafa verið fyrir orkutap, sama rétt og börn látins sjóðfélaga njóta skv. 2. mgr. með þeirri undantekningu að fjárhæð fulls barnalífeyris fyrir hvern almanaksmánuð er 7.500 kr. með hverju barni. Sé örorka skv. 16. gr. metin lægri en 100% skal barnalífeyrir sjóðsins vera hlutfallslega lægri. Barnalífeyrir, sem greiddur er vegna örorku sjóðfélaga, fellur ekki niður þó að sjóðfélaginn nái ellilífeyrisaldri.</p> <p>☐ Fósturbörn og stjúpborn, sem sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, skulu eiga rétt á barnalífeyri. Skulu lífeyrisgreiðslur sjóðsins vegna slíkra barna vera hinar sömu og vera mundu ef um börn eða kjörbörn væri að ræða.</p> <p>☐ Barnalífeyrir greiðist framfæranda barnsins til 18 ára aldurs þess, en eftir það til barnsins.</p> <p>■ 19. gr. Tímabil er iðgjaldagreiðslur hafa sannanlega fallið niður vegna veikinda eða atvinnuleysis reiknast ekki með þegar úrskurða skal hvort skilyrði um iðgjaldagreiðslutíma eru uppfyllt.</p> <p>☐ Réttur til elli-, örorku- og makalífeyris fellur ekki niður þótt sjóðfélagi hætti iðgjaldagreiðslu. Rétturinn miðast þá einungis við áunnin geymd stig, sbr. þó 1. mgr.</p> <p>■ 20. gr. Í samþykktum sjóðsins er heimilt að hafa ákvæði um gerð samninga við aðra lífeyrissjóði um tilhögun réttindaflutninga.</p> <p>■ 21. gr. Lífeyrir greiðist mánaðarlega eftir á, í fyrsta sinn fyrir næsta mánuð eftir þann mánuð þegar lífeyrisréttur myndaðist og í síðasta sinn fyrir þann mánuð þegar réttur til lífeyris fellur úr gildi. Sjóðfélagi, sem hefur töku lífeyris í beinu framhaldi af starfslokum og hefur fengið fyrir fram greidd laun, skal þó fá lífeyri greiddan fyrir fram.</p> <p>☐ Nú nær lífeyrisgreiðsla ekki fjárhæð er svarar til a.m.k. eins stigs réttinda og fyrrsjáanlegt er að um sameiningu við önnur réttindi verður ekki að ræða, og er þá stjórn sjóðsins heimilt að inna greiðsluna af hendi í einu lagi samkvæmt reglum í samræmi við tillögur tryggingafræðinga.</p>
	<p>4. gr.</p> <p>Í stað „skv. 4. mgr. 13. gr., sbr. og ákvæði til bráðabirgða II“ í 2. másl. 5. mgr. 33. gr. laganna kemur: í samþykktum sjóðsins og ákvæði til bráðabirgða XI.</p>	<p>☐ Sjóðnum er heimilt að taka við sérstöku iðgjaldi sem ríkissjóður og aðrir launagreiðendur, sem greiða til B-deildar sjóðsins, ákveða að greiða sem hluta af endurgreiðslu sinni skv. 1. mgr. Iðgjald þetta skal ákveðið þannig að það ásamt iðgjaldi til deildarinnar skv. 1. og 3. mgr. 23. gr. sé jafnhátt og iðgjald til A-deildar sjóðsins eins og það er ákveðið skv. 4. mgr. 13. gr., sbr. og ákvæði til bráðabirgða II.</p>

		Tekjur sjóðsins af sérstöku iðgjaldi ár hvert skulu dragast frá endurgreiðslum launagreiðenda vegna hækkana á lífeyri skv. 1. mgr. eða úppgerðum skuldbindingum þeirra vegna.] ²⁾
	<p>5. gr.</p> <p>Eftirfarandi breytingar verða á 39. gr. laganna:</p> <p>a. Í stað „skv. 15.“ í 1. mgr. kemur: samkvæmt reglum samþykka A-deildar.</p> <p>b. Í stað „4. mgr. 15. gr.“ í 3. mgr. kemur: samþykka.</p>	<p>[39. gr. Lögreglumanni, sem leystur er frá embætti sínu þegar hann er fullra 65 ára, skal reiknaður ellilífeyrir skv. 15. eða 24. gr. eftir því sem við á hverju sinni en þó þannig að lífeyrir skal reiknaður eins og hann hefði starfað til 70 ára aldurs.</p> <p>Við útreikning viðbótarréttinda til 70 ára aldurs fyrir virkan sjóðfélaga í A-deild samkvæmt þessari grein skal miðað við meðalstigaávinning vegna lögreglustarfa síðustu þrjú heilu almanaksárin fyrir töku lífeyris. Á sama hátt skal við útreikning viðbótarréttinda til 70 ára aldurs fyrir virkan sjóðfélaga í B-deild samkvæmt þessari grein miða við meðalstarfshlutfall síðustu þrjú heilu almanaksárin fyrir töku lífeyris.</p> <p>Ákvæði 4. mgr. 15. gr. um hækkun lífeyris sjóðfélaga A-deildar vegna frestunar á töku lífeyris tekur ekki til þeirra sem taka lífeyri skv. 1. mgr.</p> <p>Ákvæði 25. gr. um rétt vaktavinnufólks til viðbótarlífeyris falla ekki undir útreikning viðbótarréttinda skv. 1. mgr.]1)</p>
	<p>6. gr.</p> <p>Ákvæði til bráðabirgða I og II í lögnum falla brott.</p>	<p>Ákvæði til bráðabirgða.</p> <p>I. Félagsmenn í stéttarfélögum, sem samkvæmt ákvæðum laga nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, og laga nr. 16/1965, um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, hefðu átt skylduáðild að þessum sjóðum, skulu eiga rétt til aðildar að A-deild sjóðsins þar til samið hefur verið um lífeyrissjóðsaðild fyrir þessa starfsmenn, þó svo að ákvæði 1. og 2. mgr. 3. gr. laganna taki ekki til þeirra, og skulu launagreiðendur þeirra þá greiða iðgjald þeirra vegna til sjóðsins samkvæmt ákvæðum 13. gr. laganna.</p> <p>II. Þrátt fyrir ákvæði 4. og 5. mgr. 13. gr. laganna skal iðgjald launagreiðenda vera 11,5% á árunum 1997–99.</p>
Þessar breytingar miða að samræmingu lífeyrisréttinda á almennum og opinberum vinnumarkaði, að aldurstenging réttinda verði grundvallarregla kerfisins og að lífeyristökualdur verði hækkaður til að stuðla að sjálfbærni þess.		
Breytingarnar miða að því að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn.		
Lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært. Allir búi við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu.		

Unnið verði markvisst að því að jafna kjör launafólks á opinberum og almennum vinnumarkaði eins og kostur er.		
Réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála sem kveðið er á um í samkomulagi þessu.		
Við jöfnun á tryggingafræðilegri stöðu og breytingar á réttindaávinnslu verði verðmæti núverandi sjóðfélaga sérstaklega tryggð.		
Útgjaldaskuldbindingar ríkis og sveitarfélaga vegna A-deilda LSR og Brúar verði sambærilegar við það sem orðið hefði miðað við núverandi skipan.		
Breytt skipan lífeyrismála taki gildi 1. janúar 2017 og samhliða falla almenn lagaákvæði um A-deild LSR úr gildi. A-deild LSR starfi skv. almennum lögum um lífeyrissjóði og, að takmörkuðu leyti, lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins og verða réttindi sjóðfélaga byggð á samþykktum.	7. gr. Við lögina bætast fjögur ný ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi: a. (VIII.) Frá og með 1. janúar 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skylduþryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og samþykkt er fyrir sjóðinn gilda. Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skylduþryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. nóvember 2016.	
Launagreiðendur munu leggja sjóðunum til skilgreind framlög, sem byggja á tryggingafræðilegu mati á þessari skerðingu. Til að tryggja réttindi núverandi sjóðfélaga þarf að leggja A-deild LSR til um 91,3 milljarða kr. og A-deild Brúar um 28,1 milljarða kr. að núvirði. Lífeyrisaukasjóðir verða hluti af hreinni eign A-deilda LSR og Brúar og nýttir til að uppfæra reglulega það sem upp á vantar að iðgjaldagreiðslur samsvari réttindum núverandi sjóðfélaga og tryggja þannig að hver og einn sjóðfélagi haldi jafn verðmætum réttindum og orðið hefði í óbreyttu kerfi.	b. (IX.) Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða 91,279 ma.kr. framlag til A-deilda Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.	
Fjárhæðirnar eru byggðar á núgildandi tryggingafræðilegum forsendum að öðru leyti en því að horft er til lífslíkna m.v. reynslu árána 2010-2014.	Framlagið er ákvarðað á grundvelli tryggingafræðilegra forsendna í árslok 2015 að öðru leyti en því að miðað er við lífslíkur byggðar á reynslu árána 2010-2014.	
Breyting úr jafnri í aldurstengda ávinnslu réttinda, ásamt hækkun lífeyristökualdurs úr 65 í 67 ár, veldur að öðru óbreyttu skerðingu réttinda sem er háð aldri sjóðfélaga. Ávinnsla lífeyrisréttinda í A-deildum LSR og Brúar verði aldurstengd en ekki jöfn líkt og nú er.	Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.	

<p>Framtíðarskipan lífeyriskerfisins byggi á skilgreindum iðgjöldum í stað skilgreindra réttinda.</p>		
<p>Við framangreindar breytingar verði verðmæti réttinda núverandi sjóðfélaga tryggð með sérstökum framlögum til sjóðanna af hálfu launagreiðenda.</p> <p>Lífeyristökualdur hækki 1. janúar 2017 úr 65 árum í 67 ár,</p>	<p>Lífeyrisauki er sá mismunur sem er á annars vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt jafnri réttindaávinnslu og 65 ára lífeyristökualdri og hins vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt aldurstengdri réttindaávinnslu og 67 ára lífeyristökualdri.</p>	
<p>en sjóðfélögum verði áfram gefinn kostur á sveigjanleika varðandi upphaf lífeyristöku</p>		
<p>Framlöggin mynda svokallaða lífeyrisaukasjóði.</p>		
<p>Með sérstöku samkomulagi ríkis og Sambands íslenskra sveitarfélaga, annars vegar, og Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands (KÍ) er kveðið á um að launagreiðendur leggi A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og A-deild Brúar lífeyrissjóði til fjármuni sem standa munu undir skuldbindingum sem stofnast við greiðslu lífeyrisauka til handa núverandi sjóðfélögum. Þessi framlög myndi sérstaka sjóði, svokallaða Lífeyrisaukasjóði.</p>		
	<p>Lífeyrisaukann skal reikna mánaðarlega til réttinda hjá sjóðfélaga. Þó er sjóðnum heimilt að færa lífeyrisauka til réttinda vegna ársins 2017 í lok þess árs.</p>	
	<p>Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá ríki eða sveitarfélögum skulu ávinna sér rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar og starfa hjá áðurnefndum launagreiðendum, sbr. þó 5. mgr.</p>	
	<p>Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá öðrum launagreiðendum en ríkisaðilum og sveitarfélögum eiga því aðeins rétt á lífeyrisauka að launagreiðandi þeirra hafi samþykkt að greiða sérstakt iðgjald fyrir sjóðfélaga í samræmi við 8. mgr.</p>	
	<p>Sjóðfélagi sem greiddi ekki iðgjald til A-deildar á árinu 2016, án þess þó að formlegu ráðningarsambandi hans og launagreiðanda sem tryggir starfsmenn sína hjá sjóðnum hafi verið slitið, hefur sama rétt til lífeyrisauka og þeir sem falla undir 3. og 4. mgr.</p>	
	<p>Sjóðnum er heimilt að framlengja tímabilið um tólf mánuði vegna náms, veikinda eða fæðingarorlofs sjóðfélaga.</p>	
	<p>Þeir sjóðfélagar Brúar lífeyrissjóðs sem rétt eiga á lífeyrisauka hjá Brú skulu eiga rétt á lífeyrisauka hjá A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins skipti þeir um starf og verði sjóðfélagar í A-deild, sbr. þó 5. mgr.</p>	

Samhliða verði samþykktum Brúar breytt til að endurspegla efni samkomulags þessa.	Tilskilið er að sambærilegt ákvæði sé sett í samþykktir Brúar, að breyttu breytanda, og að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Brú lífeyrissjóður geri með sér samkomulag um kostnað við lífeyrisauka vegna sjóðfélaga sem færast milli sjóðanna.	
Fyrirtæki og stofnanir í A-, B- og C-hluta ríkisreiknings og samsvarandi aðilar hjá sveitarfélögum greiða 15,5% iðgjald.	Launagreiðendur sem ekki eru einkanlega fjármagnaðir með skatttekjum, lögbundnum þjónustutekjum eða framlögum skulu greiða ríkissjóði til baka þann hluta af framlagi því sem ríkissjóður greiðir skv. 1. mgr. og fer til þess að greiða lífeyrisauka starfsmanna þessara launagreiðenda.	
Lífeyrisaukasjóðurinn greiðir það sem vantar upp á breytilegt iðgjald fyrir hvern sjóðfélaga en um endurkröfu fer skv. fyrirbyggjandi drögum að frumvarpi til laga um breytingar á lögum um LSR.	Þessi endurgreiðsla fer fram þannig að launagreiðendur, aðrir en ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, greiða sérstakt iðgjald sem standa á undir lífeyrisauka þessara starfsmanna. Iðgjald þetta skal endurskoða árlega í samræmi við tryggingafræðilega athugun og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækkun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.	
Ríki og sveitarfélög tryggja núverandi sjóðfélögum í A- deildum LSR og Brúar sem starfa hjá stofnunum og félögum í þeirra í eigu (aðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, sbr. 50. gr. laga um opinber fjármál nr. 123/2015 og samsvarandi aðilar í B- hluta sveitarsjóða og byggðasamlög) rétt sem leiðir af greiðslu iðgjalda í lífeyrisaukasjóði og að þeir sæti ekki neinskona mismunun sem af því kann að hljóta, s.s. vegna kostnaðar.	Ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings endurgreiða ríkissjóði árlega lífeyrisauka starfsmanna sinna á grundvelli útreiknings Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins.	
	Nánar skal kveðið á um framkvæmd þessa ákvæðis í samþykktum sjóðsins.	
Nánar er kveðið á um framlög þessi í samningi fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga um lífeyrismál sem staðfestur er í tengslum við samkomulag þetta.		
Aðrir launagreiðendur greiða breytilegt iðgjald.		
Breytilegt iðgjald er ákveðið af stjórn sjóðsins árlega og skal það vera eitt og hið sama fyrir alla sjóðfélaga.		
Launagreiðendur leggja til tiltekin framlög í sérstaka varúðarsjóði. Hlutverk varúðarsjóða er að styðja við lífeyrisaukasjóði A-deilda LSR og Brúar. Vísað er til Víðauka 1 og Víðauka 2 við samkomulag þetta um hlutverk sjóðanna. Að auki reiða ríki og sveitarfélög fram fjármuni í sérstaka Varúðarsjóði, sem ætlað er að styðja við Lífeyrisaukasjóði LSR og Brúar. Ríkissjóður leggur til tiltekna fjárhæð í varúðarsjóð LSR. Fjárhæðin skal vera 8,4 milljarðar kr.	c. (X.) Launagreiðendur skulu fyrir 31. desember 2016 leggja til 8,4 ma.kr. í sérstakan varúðarsjóð og skal höfuðstóll hans varðveittur og ávaxtaður af lífeyrissjóðnum. Varúðarsjóður skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.	

Höfuðstóll varúðarsjóðs er varðveittur og ávaxtaður af LSR, en hann skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem LSR fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.		
Ekki er heimilt að ganga á höfuðstól varúðarsjóðs í fimm ár eftir að til hans er stofnað.	Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans.	
Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu Lífeyrisaukasjóðs	Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:	
Sé tryggingafræðileg staða Lífeyrisaukasjóðs skv. árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða sé hún neikvæð um að jafnaði a.m.k. 5% næstliðin 5 ár (sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997) skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta (í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð) við eignir Lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.	a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% samfellt í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.	
Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessa samnings til samræmis.	Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.	
Að 20 árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans að hluta eða öllu leyti við eignir Lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.	b. Að tuttugu árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans í heild eða að hluta við eignir lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.	
Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til Lífeyrisaukasjóðs.	Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til lífeyrisaukasjóðs eða A-deildar.	
Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugar ekki til að styðja þannig við Lífeyrisaukasjóð að ekki verði komist hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skuldbinda launagreiðendur sig til að taka upp viðræður við heildarsamtök opinberra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.	c. Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugir ekki til að styðja þannig við lífeyrisaukasjóð að komist verði hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skulu launagreiðendur taka upp viðræður við heildarsamtök opinberra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.	
Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggð er á við ákvörðun á framlagi í Lífeyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárþörf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið samkomulags þessa um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.	Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggð er á við ákvörðun á framlagi í lífeyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárþörf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.	
Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa í matshóp og bandalög opinberra starfsmanna þrjá fulltrúa sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr Varúðarsjóði séu uppfyllt.	Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa og BSRB, Bandalag háskólanna og Kennarasamband Íslands þrjá fulltrúa í matshóp sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr varúðarsjóði eru uppfyllt.	

<p>Nái matshópur ekki niðurstöðu um nýtingu sjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur sæti í matshópnum.</p>	<p>Komist matshópur ekki að niðurstöðu um nýtingu varúðarsjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur þá sæti í matshópnum.</p>	
	<p>d. (XI.) Starfsmenn, sem eiga eða hefðu átt skylduaðild að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fyrir 1. janúar 2017, skulu eiga rétt til aðildar að A-deild þar til samið hefur verið um lífeyrissjóðsaðild þeirra. Sama gildir um þá félagsmenn stéttarfélaga sem eiga eða hefðu átt rétt til aðildar að A-deild fyrir 1. janúar 2017 án samþykkis einstakra launagreiðenda. Þá skal iðgjald launagreiðenda til A-deildar vegna sjóðfélaga vera 11,5% þar til ákvörðun þess hefur verið gerð í kjarasamningi.</p>	
	<p>8. gr. Lög þessi taka gildi 1. janúar 2017 að frátöldum a-lið, 1. mgr. b-liðar og c-lið 7. gr. sem taka þegar gildi.</p>	

Berist til:

Nefndarsvið Alþingis - Fjárlaganefndar, nefndasvid@althingi.is

Umsögn frá:

Félagi íslenskra náttúrufræðinga (FÍN), fin@bhm.is

Reykjavík, 15. desember 2016

Umsögn um frumvarp til laga um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, 6. mál á 146. löggjafarþingi.

Félag íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) samþykkir ekki breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna sem fela í sér skerðingu á réttindum eða kjörum núverandi eða framtíðar félagsmanna FÍN. FÍN leggur til að samningsaðilar byrji á réttum enda og vinni samhliða að samkomulagi um nýtt framtíðarlífeyriskerfi og launasetningu fyrir framtíðar starfsmenn ríkisins. FÍN telur það frumvarp sem nú liggur fyrir um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins skerða réttindi sjóðfélaga sem eiga aðild að A-deildum LSR og LSS auk þess sem það skerðir kjör og réttindi framtíðar sjóðfélaga deildanna.

Í umsögn þessari verður vísað til samkomulags frá 19. september sl. sem gert var á milli Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands, annars vegar, og fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga, hins vegar, um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. FÍN tekur fram að félagið samþykkti ekki aðkomu BHM að samkomulaginu (sjá nánar í meðfylgjandi greinargerð) á sínum tíma og jafnframt lagði til að BHM myndi segja sig frá þessu samkomulagi.

Félagið vísar til athugasemda sinna sem það gerði við framlagningu sama máls (873) sem lagt var fram á síðasta (145) löggjafarþingi, en sú umsögn er hér meðfylgjandi.

Félagið vill hnykkja á eftirfarandi atriðum varðandi frumvarpið sem nú liggur fyrir:

Allir sjóðfélagar þurfa að vera tryggðir og jafn vel settir fyrir og eftir breytingu

Félagið telur einnig mikilvægt að það sé orðað skýrt í frumvarpinu og það tryggt að þeir sjóðfélagar sem nú eru í A-deild LSR og A-deild Brúar muni ekki hafa lakari réttindi, í framtíðinni, en þeir hefðu haft í núverandi kerfi, sbr. lög nr. 110/1997. Að tryggt sé í lögum að sjóðsstjórnnum LSR og Brú sé skylt að tryggja réttindi og að lífeyrisaukinn ásamt varúðarsjóði skuli standa undir þeim réttindum að fullu, þannig að sjóðfélagar séu jafn vel settir fyrir og eftir breytingu. Einnig er mikilvægt að skilgreining á sjóðfélaga sé skýr í lögnum og nái að öllu leyti utanum alla sjóðfélaga A-deilda.

Forsendur ábyrgðar varúðarsjóðsins verða að vera óbreyttar

Félagið gerir athugasemdir við þær breytingar sem gerðar hafa verið á 7. gr. lið C(X) í tölu-lið a. þar sem dregið hefur verið úr ábyrgð varúðarsjóðsins, þ.e.a.s. þeim forsendum sem þurfa að vera uppi svo varúðarsjóðurinn verði nýttur og leggur til sömu breytingar þar af lútandi eins og gerð var tillaga um í fyrri athugasemdum sínum vegna fyrra frumvarps.

Tryggja þarf rétt sjóðfélaga til að fara á milli vinnumarkaða og halda sjóðsaðild

Félagið telur mjög brýnt að í frumvarpinu séu sjóðfélögum í A-deildum tryggður réttur að A-deildum þegar sjóðfélaga fara á milli **vinnumarkaða**. Sjóðfélagar verða að geta haldið áfram að greiða í A-deild LSR eða LSS/Brúar skipti þeir um starf (fari af opinberum vinnumarkaði yfir á almenna markaðinn og

öfugt) að öðrum kosti er verið að loka opinbera starfsmenn inni hjá ríki og sveitarfélögum til æviloka ef horft er til lífeyrisréttindanna. Mikilvægt er að tryggja hreyfanleika á milli vinnumarkaða og því má ekki skerða rétt sjóðfélaga frá því sem nú er, en í núverandi kerfi er nú þegar hægt að fara á milli vinnumarkaða með auðveldum hætti og halda áfram aðild að A-deildum ef viðkomandi aðili uppfyllir skilyrði skv. 3. gr. nágildandi laga.

Lokaorð

Svo sátt geti orðið um breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna þarf umrætt frumvarp að tryggja óskert réttindi sjóðfélaga sem eru aðilar að A-deildum LSR og LSS/Brú.

Þá þarf að tryggja að nýir sjóðfélagar hafi sambærileg launakjör og sjóðfélagar sambærilegra sjóða á almennum vinnumarkaði.

Það er krafa FÍN að ofangreindar breytingar verði gerðar á fyrirbyggjandi frumvarpi. Þannig telur félagið að hægt sé að koma í veg fyrir að sjóðfélagar í A-deildum beri skarðan hlut frá borði. Verði frumvarpið samþykkt óbreytt er það mat félagsins að mikill skaði hljóti af bæði fyrir núverandi sjóðfélaga og framtíðar sjóðfélaga.

Þar sem félagið er ekki sátt við þann gjörning BHM að undirrita samkomulag um lífeyrismál opinberra starfsmanna óskar FÍN eftir að fá að koma fyrir fjárlaganefnd til að fara í gegnum ákveðin lykilatriði í umsögninni og svara spurningum nefndarmanna.

Virðingarfyllst,

f.h. Félags íslenskra náttúrufræðinga

Marianna H. Helgadóttir, formaður

(sign)

Berist til:

Nefndarsvið Alþingis - Fjárlaganefndar, nefndasvid@althingi.is

Umsögn frá:

Félagi íslenskra náttúrufræðinga (FÍN), fin@bhm.is

Umsögn um frumvarp til laga um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, 873. mál á 145. löggjafarþingi.

Félag íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) samþykkir ekki breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna sem fela í sér skerðingu á réttindum eða kjörum núverandi eða framtíðar félagsmanna FÍN. FÍN leggur til að samningsaðilar byrji á réttum enda og vinni samhliða að samkomulagi um nýtt framtíðarlífeyriskerfi og launasetningu fyrir framtíðar starfsmenn ríkisins. FÍN telur það frumvarp sem nú liggur fyrir um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins skerða réttindi sjóðfélaga sem eiga aðild að A-deildum LSR og LSS auk þess sem það skerðir kjör og réttindi framtíðar sjóðfélaga deildanna.

Í umsögn þessari verður vísað til samkomulags frá 19. september sl. sem gert var á milli Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands, annars vegar, og fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga, hins vegar, um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. FÍN tekur fram að félagið samþykkti ekki aðkomu BHM að samkomulaginu (sjá nánar í meðfylgjandi greinargerð).

Samkomulagið er þó grundvöllur þeirra lagabreytinga sem fjárlaganefnd hefur nú til umfjöllunar. Eftirfarandi tillögur að breytingum vísa því til samkomulagsins.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins:

Í frumvarpinu er lagt til í 3. gr. að II kafli laga nr. 1/1997, gr. 12.-21. verði felldur út og hljóðar greinin svo:

3. gr.

II. kafli laganna, A-deild lífeyrissjóðsins, 12.–21. gr., fellur brott.

FÍN bendir á að í samkomulaginu er talað um að sjóðfélagar skuli vera jafnsettir fyrir og eftir breytingu. Verði II. kafli ekki lengur til í lögum heldur eingöngu í samþykktum LSR og LSS/Brúar telur félagið að sjóðsstjórnir á hverjum tíma geti gert breytingar sem valda því að sjóðfélagar verði ekki jafnsettir fyrir og eftir breytingu.

FÍN leggur til að II. kafli verði áfram í lögnum en ákvæðið takmarkað við sjóðfélaga sem eru sjóðfélagar í A-deild á árinu 2016 og leggur til að 3. gr. frumvarpsins orðist svo:

3. gr.

Aftast í 1. mgr. 12. gr. í II. kafla bætist við setningin: **Ákvæði greina 14.-19. í lögum þessum gilda fyrir sjóðfélaga sem eru í A-deild LSR í lok árs 2016. Í samþykktum LSR og LSS/Brúar skulu þessi ákvæði tryggð.**

13. gr., 20. gr. og 21. gr. fellur brott.

Með þessari breytingu er mat FÍN að réttindi sjóðfélaga til greiðslu úr A-deild LSR og LSS/Brúar sé tryggð.

Verði ekki fallist á ofangreinda breytingu þá leggur FÍN til að eftirfarandi setningu verði komið fyrir 7. gr. a. (VIII) í frumvarpinu verði breytt þannig að aftast bætist nýr málslíður:

Skal stjórn sjóðsins aðlaga samþykktir sjóðsins þannig að réttindi sjóðfélaga sem kveðið er á um í II. kafla núgildandi laga séu tryggð.

Í 7. gr. frumvarpsins bætast við fjögur ný ákvæði til bráðabirgða sem FÍN telur að séu ekki í samræmi við samkomulag aðila. Fram kemur í samkomulagi aðila að A-deild LSR starfi skv. almennum lögum um lífeyrissjóði og, að takmörkuðu leyti, lögum um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.

Grein a. (VIII.) hljóðar svo:

7. gr.

Við lögin bætast fjögur ný ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

a. (VIII.)

Frá og með 1. janúar 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og samþykkt er fyrir sjóðinn gilda.

Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. nóvember 2016.

FÍN leggur til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á a. lið (VIII) 7. gr. þannig að orðalagið og ákvæðin verði í samræmi við samkomulag aðila um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna:

a. (VIII.)

Frá og með 1. janúar 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og ákvæðum laga nr. 1/1997 eftir því sem við á og samþykkt er fyrir sjóðinn gilda.

Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og lögum nr. 1/1997 eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. nóvember 2016. Skal stjórn sjóðsins aðlaga samþykktir LSR þannig að réttindi sjóðfélaga sem kveðið er á um í II. kafla núgildandi laga séu tryggð.

Grein b. (IX.) hljóðar svo:

b. (IX.)

Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða 91,279 ma.kr. framlag til A-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.

Framlagið er ákvarðað á grundvelli tryggingafræðilegra forsendna í árslok 2015 að öðru leyti en því að miðað er við lífslíkur byggðar á reynslu árána 2010-2014.

Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.

Lífeyrisauki er sá mismunur sem er á annars vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt jafnri réttindaávinnslu og 65 ára lífeyristökualdri og hins vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt aldurstengdri réttindaávinnslu og 67 ára lífeyristökualdri.

Lífeyrisaukann skal reikna mánaðarlega til réttinda hjá sjóðfélaga. Þó er sjóðnum heimilt að færa lífeyrisauka til réttinda vegna ársins 2017 í lok þess árs.

Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá ríki eða sveitarfélögum skulu ávinna sér rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar og starfa hjá áðurnefndum launagreiðendum, sbr. þó 5. mgr.

Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá öðrum launagreiðendum en ríkisaðilum og sveitarfélögum eiga því aðeins rétt á lífeyrisauka að launagreiðandi þeirra hafi samþykkt að greiða sérstakt iðgjald fyrir sjóðfélaga í samræmi við 8. mgr.

Sjóðfélagi sem greiddi ekki iðgjald til A-deildar á árinu 2016, án þess þó að formlegu ráðningarsambandi hans og launagreiðanda sem tryggir starfsmenn sína hjá sjóðnum hafi verið slitið, hefur sama rétt til lífeyrisauka og þeir sem falla undir 3. og 4. mgr.

Sjóðnum er heimilt að framlengja tímabilið um tólf mánuði vegna náms, veikinda eða fæðingarorlofs sjóðfélaga.

Þeir sjóðfélagar Brúar lífeyrissjóðs sem rétt eiga á lífeyrisauka hjá Brú skulu eiga rétt á lífeyrisauka hjá A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins skipti þeir um starf og verði sjóðfélagar í A-deild, sbr. þó 5. mgr.

Tilskilið er að sambærilegt ákvæði sé sett í samþykktir Brúar, að breyttu breytanda, og að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Brú lífeyris-sjóður geri með sér samkomulag um kostnað við lífeyrisauka vegna sjóðfélaga sem færast milli sjóðanna.

Launagreiðendur sem ekki eru einkalega fjármagnaðir með skatttekjum, lögbundnum þjónustutekjum eða framlögum skulu greiða ríkissjóði til baka þann hluta af framlagi því sem ríkissjóður greiðir skv. 1. mgr. og fer til þess að greiða lífeyrisauka starfsmanna þessara launagreiðenda.

Þessi endurgreiðsla fer fram þannig að launagreiðendur, aðrir en ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, greiða sérstakt iðgjald sem standa á undir lífeyrisauka þessara starfsmanna. Iðgjald þetta skal endurskoða árlega í samræmi við tryggingafræðilega athugun og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækkun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.

Ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings endurgreiða ríkissjóði árlega lífeyrisauka starfsmanna sinna á grundvelli útreiknings Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins.

Nánar skal kveðið á um framkvæmd þessa ákvæðis í samþykktum sjóðsins.

FÍN leggur til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á b. lið (IX) 7. gr. þannig að orðalagið og ákvæðin séu í samræmi við samkomulag aðila um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna:

b. (IX)

Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða **91,3** ma.kr. framlag til A-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er **að tryggja réttindi allra sjóðfélaga, þ.e.** til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga **sem eru sjóðfélagar á árinu 2016** sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.

Framlagið er ákvarðað á grundvelli **núgildandi** tryggingafræðilegra forsendna ~~í árslok 2015~~ að öðru leyti en því að ~~miðað er við~~ **horft er til lífslíka byggðar á m.v.** reynslu árána 2010-2014.

Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.

Lífeyrisaukasjóðir verða hluti af hreinni eign A-deilda LSR og LSS/Brúar og nýttir til að uppfæra reglulega það sem upp á vantar að iðgjaldgreiðslur samsvari réttindum sjóðfélaga, sem eru sjóðfélagar á árinu 2016, og tryggja að hver og einn sjóðfélagi haldi jafn verðmætum réttindum og orðið hefði í óbreyttu kerfi.

Lífeyrisauki er sá mismunur sem er á annars vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt jafnri réttindaávinnslu og 65 ára lífeyristökualdri og hins vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt aldurstengdri réttindaávinnslu og 67 ára lífeyristökualdri.

Lífeyrisaukann skal reikna mánaðarlega til réttinda hjá sjóðfélaga. Þó er sjóðnum heimilt að færa lífeyrisauka til réttinda vegna ársins 2017 í lok þess árs.

Sjóðfélagar sem eru sjóðfélagar á árinu 2016 í A-deild LSR og/eða LSS/Brú skulu eiga rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar.

Þeir sjóðfélagar sem eru **sjóðfélagar á árinu 2016** ~~virkir greiðendur~~ í A-deild **LSR og/eða LSS/Brú** ~~á árinu 2016~~ og starfa hjá ríki eða sveitarfélögum skulu **eiga ávinna** ~~sér~~ rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar ~~og starfa hjá aðurnefndum launagreiðendum, sbr. þó 5. mgr.~~

Þeir sjóðfélagar sem eru **sjóðfélagar á árinu 2016** ~~virkir greiðendur~~ í A-deild ~~á árinu 2016~~ og starfa hjá öðrum launagreiðendum en ríkisaðilum og sveitarfélögum eiga því aðeins rétt á lífeyrisauka **á meðan þeir greiða til deildarinnar þar sem** ~~að~~ launagreiðandi þeirra hafi hefur samþykkt að greiða ~~sér stakt~~ hækkað iðgjald fyrir sjóðfélaga ~~í samræmi við 8. mgr.~~

Sjóðfélagi sem greiddi ekki iðgjald til A-deilda á árinu 2016, án þess þó að formlegu ráðningarsambandi hans og launagreiðanda sem tryggir starfsmenn sína hjá sjóðnum hafi verið slitið, hefur sama rétt til lífeyrisauka ~~og þeir sem falla undir 3. og 4. mgr.~~

Sjóðnum er heimilt að framlengja tímabilið ~~um tólf mánuði~~ vegna náms, veikinda eða fæðingar- **eða foreldraorlofs** sjóðfélaga.

Þeir sjóðfélagar Brúar lífeyrissjóðs sem rétt eiga á lífeyrisauka hjá Brú skulu eiga rétt á lífeyrisauka hjá A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins skipti þeir um starf og verði sjóðfélagar í A-deild **LSR**, ~~sbr. þó 5. mgr.~~

Tilskilið er að sambærilegt ákvæði sé sett í samþykktir Brúar, að breyttu breytanda, og að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Brú lífeyrissjóður geri með sér samkomulag um kostnað við lífeyrisauka vegna sjóðfélaga sem færast milli sjóðanna.

Launagreiðendur sem ekki eru einkanlega fjármagnaðir með skatttekjum, lögbundnum þjónustutekjum eða framlögum skulu greiða ríkissjóði til baka þann hluta af framlagi því sem ríkissjóður greiðir skv. 1. mgr. og fer til þess að greiða lífeyrisauka starfsmanna þessara launagreiðenda.

Þessi endurgreiðsla fer fram þannig að launagreiðendur, aðrir en ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, greiða sérstakt iðgjald til A-deilda sem standa á undir lífeyrisauka þessara starfsmanna. **Sjóðsstjórn A-deilda skal endurskoða þetta iðgjald þetta skal endurskoða** árlega í samræmi við tryggingafræðilega athugun og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækkun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.

Ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings endurgreiða ríkissjóði árlega lífeyrisauka starfsmanna sinna á grundvelli útreiknings Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins.

Nánar skal kveðið á um framkvæmd þessa ákvæðis í samþykktum sjóðsins.

Grein c. (X.) hljóðar svo:

c. (X.)

Launagreiðendur skulu fyrir 31. desember 2016 leggja til 8,4 ma.kr. í sérstakan varúðarsjóð og skal höfuðstóll hans varðveittur og ávaxtaður af lífeyrissjóðnum. Varúðarsjóður skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.

Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans.

Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:

a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% samfelt í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.

Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.

b. Að tuttugu árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans í heild eða að hluta við eignir lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.

Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til lífeyrisaukasjóðs eða A-deildar.

c. Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugir ekki til að styðja þannig við lífeyrisaukasjóð að komist verði hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skulu launagreiðendur taka upp viðræður við heildarsamtök opin-berra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.

Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggt er á við ákvörðun á framlagi í líf-eyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárbörf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.

Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa og BSRB, Bandalag háskólamanna og Kennara-samband Íslands þrjá fulltrúa í matshóp sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr varúðarsjóði eru uppfyllt.

Komist matshópur ekki að niðurstöðu um nýtingu varúðarsjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur þá sæti í matshópnum.

FÍN leggur til að eftirfarandi breytingar verði gerðar á c. lið (X) 7. gr. þannig að orðalagið og ákvæðin séu í samræmi við samkomulag aðila um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna:

c. (X.)

Launagreiðendur **Ríkissjóður** skal skulu fyrir 31. desember 2016 leggja til 8,4 ma.kr. í sérstakan varúðarsjóð og skal höfuðstóll hans varðveittur og ávaxtaður af lífeyrissjóðnum. Varúðarsjóður skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.

Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans.

Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:

a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% ~~samefellt~~ **næstliðin** í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.

Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.

b. Að tuttugu árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans í heild eða að hluta við eignir lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.

Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs, **þ.e.a.s af þeim hluta sem ríkissjóður hefur lagt til**, skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til lífeyrisaukasjóðs ~~eða A-deildar~~.

c. Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugir ekki til að styðja þannig við lífeyrisaukasjóð að komist verði hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skuldbinda **ríki og sveitarfélög sig** taka upp viðræður við heildarsamtök opinberra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.

Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggt er á við ákvörðun á framlagi í lífeyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárförf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.

Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa og BSRB, Bandalag háskólamanna og Kennarasamband Íslands þrjá fulltrúa í matshóp sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr varúðarsjóði eru uppfyllt.

Komist matshópur ekki að niðurstöðu um nýtingu varúðarsjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur þá sæti í matshópnum.

Einnig gerir FÍN tillögu um að eftirfarandi greinar verði settar inn til bráðabirgða:

„Skilgreining á sjóðfélaga: Sjóðfélagi er sá sem hefur greitt iðgjald til A-deildar LSR og/eða LSS/Brúar á árinu 2016 eða notið réttinda úr sjóðnum á árinu 2016. Hér er einnig átt við sjóðfélaga sem er launþegi í ráðningarsambandi við vinnuveitanda og hefur greitt í A-deild LSR og/eða LSS, en er í tímabundnu leyfi, s.s. launalaus leyfi, fæðingarorlofi, foreldraorlofi, námsleyfi eða veikindaleyfi á árinu 2016. Einnig er átt við sjóðfélaga sem hafa hafið töku lífeyris.“

„Lífeyrissjóðir LSR og LSS/Brúar skulu tryggja að ákvæði samþykktu um þau réttindi sem nú felast í A-deild kveði ekki á um lakari rétt en sjóðfélagar búa við nú.“

„Lífeyrissjóðir LSR og LSS/Brúar skulu tryggja að ákvæði samþykktu sjóðanna kveði á um að sjóðfélögum verði áfram gefinn kostur á sveigjanleika varðandi upphaf lífeyristöku“

Í samkomulagi aðila kemur fram að markmiðið sé að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn, að lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært, samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og að landsmenn geti fært sig á milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu. Því er lagt til að eftirfarandi bráðabirgðaákvæði verði sett inn:

„Breytingarnar á A-deild LSR og LSS/Brúar miða að því að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn og að lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært. Allir búi við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu. Réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og LSS/Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála.“

Í þessu samhengi er því gríðarlega mikilvægt að iðgjald í LSR og LSS/Brúar sé það sama fyrir alla sjóðfélaga. Einnig er gríðarlega mikilvægt að sjóðfélagar geti fært sig á milli vinnustaða og átt áfram rétt á lífeyrisaukanum ef þeir færa sig milli vinnumarkaða, t.d. af almenna markaðnum til ríkis/sveitarfélaga eða öfugt. Einungis er kveðið á um rétt þeirra sem færa sig milli LSS/Brúar og A-deildar LSR sbr. 7. gr. LSR-frumvarpsins, b-liður (IX), 7. mgr.

Því leggur FÍN til að eftirfarandi grein komi inn til bráðabirgða:

„Í samþykktum LSR og LSS/Brúar skal tryggt að ekki sé gert upp á milli sjóðfélaga sem lífeyrisaukinn nær til, þ.e.a.s. sjóðfélaga sem eru sjóðfélagar í A-deild LSR eða LSS/Brú á árinu 2016. Það skal tryggt að sjóðfélagar geti farið á milli vinnustaða óháð því hvort um sé að ræða vinnustað hjá hinu opinbera

eða á almennum markaði án þess að missa rétt til lífeyrisauka. Þetta ákvæði skal nánar útfært í samþykktum LSR og LSS/Brúar.“

Sé ekki fallist á þessa útfærslu þarf að tryggja í frumvarpinu að sjóðfélagar geti haldið áfram að greiða í A-deild LSR eða LSS/Brúar skipti þeir um starf (fari af opinberum vinnumarkaði yfir á almenna markaðinn og öfugt) og haldið lífeyrisauka með því annað hvort að greiða viðbótariðgjald sjálfir eða launagreiðandi viðkomandi ef um það næst samkomulag. Það sé því óbreytt frá núverandi kerfi að hægt sé að halda sér í A-deild ef viðkomandi uppfyllir skilyrði skv. 3. gr. núgildandi laga.

Niðurstaða:

Svo sátt geti orðið um breytingar á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna þarf umrætt frumvarp að tryggja óskert réttindi sjóðfélaga sem eru aðilar að A-deildum LSR og LSS/Brúar á árinu 2016. Þá þarf að tryggja að nýir sjóðfélagar hafi jöfn launakjör og sjóðfélagar sambærilegra sjóða á almennum vinnumarkaði.

Það er krafa FÍN að ofangreindar breytingar verði gerðar á fyrirliggjandi frumvarpi. Þannig telur félagið að hægt sé að koma í veg fyrir að sjóðfélagar í A-deildum beri skarðan hlut frá borði. Verði frumvarpið samþykkt óbreytt er það mat félagsins að mikill skaði hljótist af bæði fyrir núverandi sjóðfélaga og framtíðar sjóðfélaga.

Þar sem félagið er ekki sátt við þann gjörning BHM að undirrita samkomulag um lífeyrismál opinberra starfsmanna óskar FÍN eftir að fá að koma fyrir fjárlaganefnd til að fara í gegnum ákveðin lyklatríði í umsögninni og svara spurningum nefndarmanna.

Virðingarfyllst,

f.h. Félags íslenskra náttúrufræðinga

Marianna H. Helgadóttir, formaður

(sign)

Greinargerð:

Félag íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) hefur veitt sína umsögn vegna frumvarps til laga um breytingar á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR). Breytingin sem um ræðir kemur við alla starfsmenn ríkisins, sem ekki eru sjóðfélagar í B-deildum LSR, til framtíðar og snertir einnig starfsmenn sem starfa á almennum vinnumarkaði og hafa samið við sinn launagreiðanda um að greiða hærra mótframlag í sjóðinn. Kerfisbreytingin sem slík á við sjóðfélaga í A-deildum LSR og LSS/Brú.

Samræming lífeyrisréttinda

FÍN vill koma því á framfæri að félagð er hlynnt því að samræming lífeyrisréttinda sé gerð á milli markaða, en félagið er ekki hlynnt því að lífeyrisréttindi opinberra starfsmanna séu rýrð frá því sem nú er. Jöfnun lífeyrisréttinda má aldrei vera jöfnun niður á við. FÍN telur að ekki þurfi að finna upp hjólið í þessu máli þar sem lífeyriskerfi opinberra starfsmanna tók svipuðum breytingum árin 1997/1998 þegar B-deildum var lokað og A-deildir voru stofnaðar.

Frá því að ljóst var að aðilar ætluðu í þá vegferð að breyta lífeyriskerfinu hefur FÍN viljað að A-deildum sjóðanna yrði lokað eins og gert var árin 1997/1998 þegar B-deildum var lokað og A-deildirnar stofnaðar hjá LSR og Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga (LSS). Í þeim breytingum gátu sjóðfélagar valið á milli þess að vera áfram í B-deildunum eða fara í nýja deild sem var A-deild. A-deildin var ekki lakari kostur, heldur var A-deildin annar valkostur.

Um þessa breytingu var sátt þar sem ekki var verið að taka nein réttindi af sjóðfélögum og sjóðfélagar höfðu val. FÍN telur að það hefði verið skynsamlegast að ganga frá málum með þeim hætti nú í stað þess að fara þá vegferð sem nú hefur verið farin með flóknu samkomulagi og ógagnsæju kerfi mörgum óvissuþáttum og leyndum áhættum.

FÍN er fylgjandi því að lífeyriskerfi verði eins fyrir alla launþega í landinu í komandi framtíð. Slík breyting þarf þó að gerast á eðlilegum hraða og má alls ekki leiða til þess að opinberir starfsmenn eða starfsmenn á almennum markaði beri skarðan hlut frá borði, tímabundið eða til lengri tíma.

Samkomulagið

Samkomulag liggur fyrir, <http://www.bhm.is/media/utgafa/Samkomulag-BHM-BSRB-og-KI-16-09-16.pdf>, milli Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands (KÍ) annars vegar og fulltrúa ríkisins og sveitarfélaga hins vegar um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. Í því samkomulagi kemur fram að breytingarnar miði að samræmingu lífeyrisréttinda á almennum og opinberum vinnumarkaði, að aldurstenging réttinda verði grundvallarregla kerfisins og að lífeyristökualdur verði hækkaður til að stuðla að sjálfbærni þess. Breytingarnar miða að því að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn og aðilar lýsa sig samþykka ákveðnum forsendum, markmiðum og ráðstöfunum um skipan málefna A deilda Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR) og Brúar (LSS). Ekki ríkir sátt um samkomulagið innan viðkomandi bandalaga. Svo mikil ósátt ríkir í raun að KÍ taldi sig knúið til að segja sig frá samkomulaginu þann 2. október sl.

Einnig eru ekki allir sáttir við samkomulagið innan aðildarfélaga BHM. Mörg aðildarfélög BHM töldu það betri valkost að samþykkja samkomulagið en að búa við þá óvissu sem fylgdi því að gera það ekki. Þess vegna er ekki hægt að halda því fram að umrætt samkomulag sé fullrýnt af stéttarfélagunum eins og fjármálaráðherra fullyrðir. Það er því rík ástæða til að alþingismenn setji sig vel inn í málið. Hér er verið að tala um gríðarlega kerfisbreytingu sem ekki verður aftur tekin. FÍN

krefst vandaðrar stjórnýslu og biður alþingismenn um að vinna sína vinnu af heilum hug, nú sem endranær.

Aðildarfélögum BHM var tjáð á formannaráðsfundum BHM að þeir fjármunir sem standa nú til boða verði mögulega ekki á borðinu síðar. Undir slíkum þrýstingi voru félög að taka ákvörðun um hvort undirrita ætti þetta samkomulag við ríkið og sveitarfélög eða ekki. Að mati FÍN eru þetta forkastanleg vinnubrögð sem eiga ekki að líðast.

Einnig verður að koma fram óánægja félagsins um málshraða. Mikilvæg mál sem þetta á ekki að vinna í þeim flýti sem raun ber vitni. Slíkur hraði er ávísun á mistök sem ekki verða aftur tekin.

FÍN telur að samningsaðilar hafi verið beittir óásættanlegum þrýstingi og tímapressu í þessu samningaferli. Það er því ekki rétt sem fjármálaráðherra, segir í framsöguræðu sinni, að búið sé að vinna að þessu í mörg ár. Því fer fjarri, það er búið að vera að ræða lífeyrismálin í mörg ár, en samkomulagið eins og það liggur fyrir núna er mögulega um það bil 2ja eða 3ja mánaða gamalt. FÍN er þó sammála fjármálaráðherra í því að það þurfi að vera breið samstaða um þetta mál, en sú er ekki raunin í dag. Málið er ekki fullþroskað hjá hagsmunaaðilum eins og ráðherra fullyrðir.

Samkomulagið er að mati FÍN engan veginn nógu vel unnið af samningsaðilum vegna þess hve stuttan tíma aðilum var gefið að rýna umrætt samkomulag, þó svo að umræðan hafi staðið lengi og ýmsar hugmyndir hafi verið ræddar í mörg ár, þá er ekki þar með sagt að góður tími hafi verið gefinn til að ganga frá þeim samningi sem nú er lagður á borðið.

FÍN telur að alþingismenn geti ekki leyft sér, í blindni og af þekkingarskort, að treysta á það að hagsmunafélög launþega hafi rýnt það með fullnægjandi hætti. Alþingismenn verða að rýna vel umrætt lagafrumvarp og taka af öll tvímæli um rétt opinberra starfsmanna og alla aðra núverandi sjóðfélaga í A-deild LSR við breytingu á lögum nr. 1/1997.

Meint umboðsleysi bandalaganna

Það er rétt að benda á að bandalög stéttarfélaga, BHM, BSRB og KÍ hafa í áranna rás skrifað undir samkomulag um breytingar á skipan lífeyrismála en það hafa þau að jafnaði gert án sérstaks umboðs frá hverju og einu stéttarfélagi sem hefur aðild að bandalaginu. Áður var þó um að ræða samkomulag bandalaganna um jafnverðmætan rétt eða betri rétt sjóðfélaga og eðli málsins samkvæmt gera stéttarfélög ekki athugasemdir við það að félagsmenn sínar fái betri lífeyrisrétt.

Í þessu máli er allt annað upp á teningnum þar sem samkomulagið felur í sér skerðingar á réttindum félagsmanna aðildarfélaga bandalaganna og því eðlilegt að sum aðildarfélög bandalaganna telji að bandalögin hafi undirritað samkomulagið í umboðsleysi.

Stéttarfélög og bandalög eiga að gæta hagsmuna sinna félagsmanna. Að semja lífeyrisréttindi af framtíðarstarfsmönnum ríkisins og breyta lífeyrisréttindum núverandi sjóðfélaga til verri vegar er að mati félagsins ekki góð hagsmunagæsla. FÍN telur að slíkt samræmist ekki hlutverki stéttarfélaga eða bandalaga.

Mikilvægt er að áréttta að samkomulagið snýr að lífeyrisréttindum okkar félagsmanna og það er almennt viðurkennt að lífeyrisréttindi séu órjúfanlegur hluti kjarasamninga. Sá skilningur aðila er reyndar margítrekaður í skýrslu vinnuhóps um endurskoðun lífeyrismála skv. 9. gr. stöðugleikasáttmálans dags. 25. júní 2009, <https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2015/Skyrsla-03072015.pdf>) en í þeirri skýrslu er fjallað um framtíðarsýn í lífeyrismálum.

FÍN hvetur alþingismenn til að lesa þá skýrslu og vil hér áréttta nokkur atriði sem koma fram í skýrslunni. Þar kemur fram:

- að mikilvægt sé að undirstrika að það er á valdsviði hvers og eins samningsaðila á vinnumarkaði hvernig staðið verður að því að ná fram umræddum breytingum þó aðilar vinnumarkaðarins hafi hér sameinast um framtíðarskipan lífeyrismála (bls. 8).
- að í tengslum við kjarasamninga opinberra starfsmanna við fjármálaráðherra 1980 voru tekin af öll tvímæli um að lífeyrisréttindi opinberra starfsmanna væru órjúfanlegur hluti af kjarasamningum (bls. 9).
- að við breytingar sem gerðar voru á lögum LSR þegar stofnuð var A-deild LSR og B-deild LSR um leið lokað var skrifað undir samkomulag milli fjármálaráðherra og samtaka opinberra starfsmanna (bls. 10).
- að Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga var stofnaður með samningi milli BHM, BSRB og Sambands íslenskra sveitarfélaga (bls. 10).
- að eftir að heildarlöggjöfin var sett árið 1997, með ákvæðum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og viðbótarlífeyrissparnað, beri íslenskra kerfið helstu einkenni þriggja meginstoða sem Alþjóðabankinn mælir oft með og oft er vitnað til (bls. 14). Meginstoðirnar þrjár eru:
  - opinbert almannatryggingakerfi sem byggir á loforði um ákveðinn lágmarkslífeyri sem nær til allra og greiðir lífeyri, fastan eða tekjutengdan, sem er fjármagnaður með sköttum.
  - skyldutryggingakerfi undir opinberu eftirliti en rekið af einkaaðilum. Þetta kerfi byggir á iðgjaldagreiðslum sjóðsfélaga, sjóðssöfnun og samtryggingu að vissu marki. Þessi hluti kerfisins er sjálfbær og er víða byggður á kjarasamningum líkt og hér á landi.
  - frjáls einstaklingsbundinn viðbótarparnaður með hvatningu í gegnum skattkerfið og tilteknum bindingum um ráðstöfun.

FÍN er eitt með samningsumboð til kjarasamningsgerðar fyrir félagsmenn sína og hefur **ekki veitt BHM umboð til að semja um lífeyriskjör sinna félagsmanna með þessum hætti.**

Sjálfbærar A-deildir

Varðandi það hvort A-deild LSR sé sjálfbær, þá þarf að skoða það hve mikill hluti vanda A-deildar má rekja til þess hve margir sjóðfélagar í B-deild LSR völdu A-deild LSR þegar B-deild LSR var lokað á árunum 1997/1998. Því má gera ráð fyrir því að vandi B-deildar LSR í dag teygi sig yfir í A-deild LSR.

Það er því ekki ljóst hvort A-deildin, sem tegund lífeyriskerfis, sé sjálfbær eða ekki þar sem ekki hafa verið lagðir fram útreikninga þess efnis. Einnig liggur það í hlutarins eðli að ef bakabyrgðin afnumin getur sjóðsstjórn skert réttindi sjóðfélaga, þá mun sjóðsstjórn taka á mögulegum halla sjóðsins og skerða réttindi verði A-deildirnar ekki sjálfbærar.

Ekki hefur verið sýnt fram á neina útreikninga þess efnis sem sýna það að við þessar breytingar verði deildin sjálfbær.

Útreikningar liggja ekki fyrir

Mikilvægt er að alþingismenn viti hve litlar upplýsingar aðildarfélög BHM fengu í sínar hendur til að geta gert upp hug sinn og ákveða hvort samþykkja ætti samkomulagið. Aðildarfélög BHM hafa enga útreikninga undir höndum sem liggja að baki þessum kerfisbreytingum.

Sú fjárhæð sem lofað er í umræddu samkomulagi gæti því verið algjörlega úr lausu lofti gripin og því hefur félagið í raun engar forsendur til að veða og meta hvort 91,3 milljarðar króna sé nægjanleg eingreiðsla til að standa straum af lífeyrisréttindum núverandi sjóðfélaga eða hvort Varúðarsjóðurinn standi undir mögulegri bakábyrgð, þ.e.a.s. að tryggt sé með óbyggjandi hætti að verðmæti réttinda sjóðfélaga séu jafn verðmæt fyrir og eftir breytingu. Af þessari ástæðu er einsýnt að félagið gat ekki samþykkt að undirrita slíkt samkomulag.

Aðildarfélög BHM hafa enga útreikninga undir höndum sem liggja að baki þessum kerfisbreytingum.

Sviðsmyndir eða dæmi um áhrif breytinganna á sjóðfélaga liggja ekki fyrir

Aðildarfélög BHM hafa ekki fengið í hendur sviðsmyndir eða dæmi um hvernig breytingarnar muni hafa áhrif á einstaka hópa sjóðfélaga miðað við mismunandi forsendur.

Er þá átt við að skoða dæmi um áhrif breytinganna út frá stöðu valdra einstaklinga sem eru á mismunandi stað í æviferli sínum, þ.e.a.s. mismunandi stað í aldri, launum og vinnumörkuðum. Einnig hefði þurft að skoða þau áhrif sem breytingin hefur eða gæti haft ef þessir einstaklingar lentu í áföllum, s.s. örorku, andláti eða öðru.

Ef ekki eru skoðuð dæmi um áhrifin af breytingunum miðað við mismunandi forsendur vitum við ekki hvaða áhrif þessi kerfisbreyting hefur á einstaka hópa sjóðfélaga.

Það er því illframtæklegt að átta sig á hvort breytingar á lögnum séu nægjanlega skýrar varðandi jaðartilfelli. Jaðartilfellið hefði þurft að skoða sérstaklega sem hefur ekki verið gert.

Lokun B-deilda og stofnun A-deilda - bakábyrgð

Með stofnun A-deilda árin 1997/1998 var sjóðfélögum lofað ákveðnum réttindum til æviloka og lífeyriskjörum á ævikvöldi, lífeyriskjörum sem eru betri en gengur og gerist á almennum markaði. Þessi lífeyriskjör eru hluti af kjarasamningsbundnum rétti launþega. Það er almennt viðurkennt. Við launasetningu opinberra starfsmanna hafa lífeyriskjör, veikindaréttur og starfsöryggi ávallt verið eitt af þeim þáttum sem hafa réttlætt þau launakjör sem opinberir starfsmenn hafa og eru oftast en ekki lakari en gengur og gerist á almennum markaði.

Að mati FÍN er mikilvægt er að tryggja að réttindi sjóðfélaga í nýju lífeyriskerfi verði ekki lakari en um hefur verið samið. Samkomulagið sjálft felur í sér skerðingu á lífeyrisréttindum sjóðfélaga og lífeyrisréttindum framtíðarstarfsmanna ríkisins.

FÍN telur það sérkennilegt í þeirri umræðu um samræmingu lífeyrisréttinda að halda B-deild LSR alveg utan við allar breytingar á A-deild. Þó er B-deildin gríðarlega skuldsett og taka þarf á þeim vanda. Samræming lífeyrisréttinda á því ekki að ná til allra lífeyrissjóða. Það er því ekki hægt annað en að velta því fyrir sér hvers vegna þarf að breyta A-deildum en ekki B-deildum LSR og LSS/Brúar. FÍN grunar að skýringuna sé að leita í sparnaði ríkisins.

FÍN áttar sig á því hve mikla hagsmunir eru í húfi fyrir ríkið í þessu máli, að það náist í gegn. Það er ljóst að verði ekki þessi kerfisbreyting gerð, mun ríkið, sem launagreiðandi, þurfa að bera ábyrgð á

réttindum ríkisstarfsmanna og því er líklegt að ríkið, sem ríkissjóður, vilji gera hvað sem er til að losa ríkið, sem launagreiðanda, undan slíkri ábyrgð til að koma í veg fyrir óvænt eða mögulega mikil útgjöld, sem er hærri launakostnaður.

Það eru nokkur óvænt útgjöld handan við hornið. Með þessu frumvarpi á að **flytja alla bakábyrgðina yfir á sjóðfélaga til framtíðar.** Þetta er gríðarleg grundvallarbreyting sem margir hverjir átta sig ekki á og FÍN getur ekki fallist á að Varúðarsjóður til 20 ára með 8,4 milljörðum geti dekkjað slíka bakábyrgð til framtíðar.

Ríkisábyrgð eða bakábyrgð

Í samantekt á vef Alþingis um frumvarpið við framlagningu þess var sagt að verið væri að afnema ríkisábyrgð af lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna, þeirri samantekt hefur verið breytt eftir á. Það kom nefnilega spáskt fyrir sjónir þar sem ríkið hefur ítrekað sagt að á LSR sé ekki með ríkisábyrgð heldur bakábyrgð og því er FÍN sammála.

Hvort lífeyrisréttindi hafi ríkisábyrgð eða bakábyrgð er alls ekki sami hluturinn og mikilvægt að átta sig á þessum mun. Sú bakábyrgð sem er til staðar í dag á LSR er ekki ríkisábyrgð, ríkissjóður ber ekki ábyrgð á LSR. Það eru launagreiðendur, þ.m.t. ríkið, sem ber ábyrgð á að iðgjöldin nægi til að sjóðurinn standi undir sér. Það er í höndum sjóðsstjórnar LSR að ákveða mótframlag launagreiðanda í A-deild LSR.

Bakábyrgð ríkisins sem launagreiðanda í A-deild LSR og bakábyrgð sveitarfélaganna sem launagreiðanda í A-deild LSS er því ómetanleg fyrir sjóðfélaga þessara deilda. Því til áréttingar er rétt að benda á ársskýrslu LSR (http://www.lsr.is/media/frettir/Arsskyrsla_2015.pdf) þar sem segir: „Miðað við núgildandi lög skal stjórn sjóðsins gera nauðsynlegar ráðstafanir til að rétta af fjárhag hans með því að hækka iðgjald launagreiðenda“ (bls. 48).

Bakábyrgð sjóðsins er ómetanleg, þar sem hún tekur ætíð við öllum áföllum sem steðja að sjóðnum, þ.e. áföll eru á ábyrgð launagreiðanda. Hið opinbera er því að breyta þessu kerfi til að koma í veg fyrir að aukin kostnaður lendi á sér, sem launagreiðanda.

FÍN getur ekki fallist á að bakábyrgð launagreiðanda (þ.e.a.s. ríkisins, sveitarfélaga og launagreiðenda á almennum markaði) sé látin niður falla og að ábyrgð á lífeyrissjóðnum verði þannig eingöngu á sjóðfélögum.

Varúðarsjóðurinn sem á að koma í stað þessarar bakábyrgðar er ekki jafn verðmætur og bakábyrgðin sjálf þegar horft er til framtíðar.

Skuldsetning A-deildar

Alþingi hefur meðvitað heimilað stjórn LSR með lagasetningu að reka sjóðinn með halla í nokkur ár (sjá nánar t.d.: <http://www.althingi.is/altext/140/s/0245.html>).

Sá halli hleypur nú á 57 milljörðum sem er hluti af þeim 91,3 milljörðum króna sem ríkið lofar nú sem eingreiðslu inn í sjóðinn. Ef ríkið hefði ekki sett í lög þessa heimild þá hefði sjóðstjórn þurft að hækka iðgjöld launagreiðanda um ca. 4% til að standa straum af hallanum. Það setur því ugg að félaginu og það veltir fyrir sér hvort sjóðfélagar LSR beri skarðan hlut frá borði með samkomulaginu sem nú hefur verið gert og engir útreikningar liggja fyrir.

Félagið telur það einkennilegt að halli deildarinnar á síðustu 18 árum skuli vera kominn í 57 milljarða en eingreiðsla ríkisins til tryggingar framtíðarréttindum sjóðfélaga, næstu 20 árin, skuli aðeins nema um um 34,3 milljörðum króna.

Formenn aðildarfélaga BHM ekki fengið kostnaðarútreikninga sem liggja að baki breytingunum þrátt fyrir að hafa kallað ítrekað eftir þeim og sviðsmyndum um áhrif breytinganna á sjóðfélaga.

Skylduaðild launþega að lífeyrissjóði

Alþingi hefur sett lög sem skylda launþega, með lögum, að greiða í lífeyrissjóð þegar þeir eru á vinnumarkaði en engin trygging er fyrir hendi til handa sjóðfélaga að hann geti gengið að þeim réttindum vísam, þegar þeir hefja töku lífeyris, sem þeir telja sig vera að ávinna sér með greiðslum í lífeyrissjóði. Sjóðfélagi hefur oft ekki val um hvaða lífeyrissjóð hann greiðir í, þar sem stundum ákvæði í lögum eða kjarasamningum stéttarfélaga hvert lífeyrisiðgjöld skuli renna. Því verður að hafa það í huga að ríkisstarfsmenn hafa verið með skylduaðild LSR.

Lögum samkvæmt ber launþega skylda til þess að greiða í lífeyrissjóð alla ævi ef hann er á vinnumarkaði og því er það eðlileg krafa, að mati FÍN, að sjóðfélögum séu tryggð ákveðin trygging fyrir greiðslum úr lífeyrissjóðum, hvort sem sjóðfélaginn starfar á almennum eða opinberum markaði.

Við nánari umhugsun þá er ekki óeðlilegt að velta því fyrir sér hvers vegna launagreiðendur beri ekki meiri ábyrgð á réttindum launþega sinna í lífeyrissjóðum. Fulltrúar atvinnurekanda sitja í stjórnnum lífeyrissjóða. Lífeyrissjóðirnir eru að fjárfesta í hlutabréfum atvinnurekanda og lífeyrissjóðirnir eru að taka þátt í að fjármagna framkvæmdir atvinnurekanda. Þetta gera stjórnir lífeyrissjóðanna í þeirri von að fjármunir sjóðfélaga muni fá góða ávöxtun.

Gangi atvinnulífið illa og ef lífeyrissjóðirnir tapa á fjárfestingum eða á slíkum framkvæmdum þá er gert ráð fyrir því, á almennum markaði, að lífeyrissjóðurinn beri það tap, þ.e.a.s. sjóðfélagar í viðkomandi sjóði. Verði fyrirséð að lífeyrissjóður á almennum markaði stendur ekki undir réttindum sjóðfélaga þá hefur verið farin sú leið að skerða réttindi sjóðfélaga í lífeyrissjóðunum.

Það ætti að sjálfsögðu að vera bakábyrgð atvinnurekanda að baki réttindum sjóðfélaga þannig að atvinnurekandur, sem launagreiðendur, ættu að bera það tjón en ekki sjóðfélagi. Það er slík bakábyrgð sem nú liggur fyrir að eigi að afnema í þessu frumvarpi. Það skítur svolítið skökku við að það er talin ástæða til þess að tryggja innistæður í bönkum en það er ekki talin ástæða til að tryggja ævisparnað lífeyrisþega.

Fjárfurtafrefkir lífeyrissjóðir - Örorka

Önnur umræða, sem ekki verður farið djúpt í hér þó hún sé mjög mikilvæg. Hún snýr að því hvers vegna ákveðnir lífeyrissjóðir eru svona fjárfurtafrefkir. Skýringin getur m.a. verið sú að ákveðnir sjóðfélagar þurfa að bera örorkubyrgði sinna sjóðfélaga.

Almenna tryggingakerfið ætti að bera örorkubyrgði þegnanna. Hægt væri að nota iðgjaldagreiðslur til að reikna út réttindi úr almennatryggingakerfinu. Það væri skynsamlegra að lífeyrissjóður væri eingöngu til þess að greiða út ellilífeyri. Sá sem hefði greitt í lífeyrissjóð og fer á örorku frá almenna tryggingakerfinu myndi þá greiða af sínum tekjum inn í lífeyrissjóð. Þegar sá aðili sem hefur verið á örorku úr almennatryggingakerfinu og fer á ellilífeyri þá tekur lífeyrissjóðurinn við greiðslunum.

Það er ljóst að örorkubyrgði lífeyrissjóðanna er að rýra réttindi hins vinnandi sjóðfélaga. Ríkissjóður, samfélagið, ætti alfarið að taka að sér að greiða örorkubætur.

Launakjör og réttindi framtíðar starfsmanna hins opinbera

Samkomulag aðila um breytingar á kerfinu er að mati FÍN ekki þannig úr garði gert að réttindi sjóðfélaga séu að öllu leyti tryggð og réttindi framtíðar starfsmanna hins opinbera eru ekki til umræðu í samkomulaginu. Þau eru skilin eftir í lausu lofti sem kallar á ýmis ófyrirséð vandamál og deilur innan félagsins sem utan þess. Það er ljóst að réttindi þeirra verða ekki þau sömu og núverandi starfsmanna hins opinbera. Framtíðarstarfsmenn ríkisins munu því, að öllu óbreyttu, vera með sömu laun og núverandi opinberir starfsmenn, laun sem eru ekki sambærileg við almenna markaðinn, og lakari lífeyrisréttindi.

Þá er mikilvægt að átta sig á að það er þannig í pottinn búið að fjárhæð launa skiptir máli þegar viðkomandi sjóðfélagi fer á lífeyri, hvort sem um er að ræða sjóðfélaga sem greiðir í aldurstengt lífeyriskerfi eða jafnávinnskjerfi. Fjárhæð launa myndar stig til réttinda. Einnig eru margir félagsmenn okkar langskólagegnir og eru með að lágmarki 3ja ára háskólanám. Okkar fólk kemur síðar inn á vinnumarkaðinn en ófaglærðir og oft með námslánaskuldir á bakinu. Eðli málsins samkvæmt er tíminn sem langskólagegnir hafa til að safna sér iðgjaldastiga í hinu nýja kerfi styttri en þeirra sem ekki fara í háskóla.

Launakjör háskólamenntaðra eru í mörgum tilvikum sambærileg við launakjör þeirra sem ekki eru með háskólamenntun. Það er því með öllu óásættanlegt að jafna niður lífeyrisréttindi framtíðarstarfsmanna ríkisins án þess að launaleiðréttingar séu gerðar samhliða.

Það er því með öllu óásættanlegt að þessi breyting sé gerð án þess að bætur eða hærri laun komi til. Það er mat FÍN að það verður að breyta launum ríkisstarfsmanna, þ.e.a.s. að launasetningin verði nær launasetningu almenna markaðarins, samhliða breytingum á lífeyriskerfinu.

Í 7. gr. samkomulagsins kemur fram að taka eigi 6-10 ár í að greina vandann vegna lakari launasetningar opinbera markaðarins í samanburði við almenna markaðinn. Finna á leiðir til að taka á vandanum næsta áratuginn. Að mati FÍN er 7. gr. samkomulagsins eingöngu fögur fyrirheit. Í henni eru engar marktækar áætlanir og óljóst er hverju samkomulagið mun að endingu skila.

Að mati FÍN hefði verið eðlilegt að gera eftirfarandi atriði samhliða:

1. Semja um nýtt vinnumarkaðsmódel
2. Semja um launaleiðréttingar á launakjörum opinberra starfsmanna
3. Semja um breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna

Í 7. gr. samkomulagsins er settur ákveðinn rammi sem FÍN getur ekki samþykkt. Þar er verið að fastsetja eða áætla leyfilegar launabreytingar til framtíðar á launum einstakra hópa samhliða því að festa aðildarfélag BHM inn í svokölluðu SALEK samstarfi. Einnig getur félagið ekki fallist á að fela utanaðkomandi aðilum að sjá um það mat eða ákveða hvort félagsmenn FÍN séu næstir í röðinni eða eitthvað annað stéttarfélag. FÍN er stéttarfélag og gerir kjarasamninga og semur um réttindi fyrir sína félagsmenn.

Í þessu sambandi verður að nefna að fjármálaráðgjafi, í framsöguræðu sinni um frumvarpið, að þessi breyting á lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna væri ein varðan að nýju vinnumarkaðsmódeli á Íslandi sem hann taldi að bráðnauðsynlegt væri að koma á og að áfram yrði unnið að. Hann ræddi um það að SALEK samkomulagið væri hluti af þessu til að hægt væri yfir höfuð að jafna launakjör milli markaða og koma í veg fyrir frekara höfrungahlaup.

FÍN er alls ekki sammála þessu og mun ekki samþykkja að undirrita SALEK samkomulagið eins og látið er í veðri vaka að sé næsta skref samhliða breytingu á lífeyriskerfi opinberra starfsmanna. Það þarf að ganga betur frá 7. gr. samkomulagsins sem núna liggur fyrir áður en slíkt verður gert.

Sjóðfélagar eru að öllu óbreyttu læstir inni í kerfinu

Félagsmenn FÍN starfa hjá ríkinu, sveitarfélögum og á almennum markaði. FÍN er stærsta félagið á almennum markaði innan BHM. Í dag geta félagsmenn FÍN á almennum markaði samið um hærra mótframlag og verið í LSR þar sem lagaákvæði er til staðar um að félagsmenn í aðildarfélögum BHM geti greitt í A-deild svo fremi að launagreiðandi semji um og undirgengst hærra mótframlag. Félagsmenn geta því auðveldlega skipt um starf og farið á milli vinnumarkaða án þess að skipta um lífeyrissjóð eins og staðan er í dag. Að öllu óbreyttu verður félagsmönnum torveldara að fara á milli markaða verði frumvarpið samþykkt eins það lítur út í dag.

Með frumvarpinu eins og það er í dag er verið að læsa félagsmenn inni og koma í veg fyrir að þeir geti með auðveldum hætti skipt um vinnu og farið á milli opinbers og almenns vinnumarkaðar. Þeir geta átt á hættu að missa framtíðarréttindi sín og eiga þá aðeins möguleika á geymdum réttindum í hinu gamla kerfi, sem er verið að leggja af. Þetta er gríðarlegt hagsmunamál og því getur FÍN ekki fallist á þessa breytingu á lífeyriskerfinu að öllu óbreyttu.

Það er þó hægt að gera ákveðnar breytingar á frumvarpinu til að tryggja að félagsmenn geti farið fyrirhafnarlaust á milli markaða með því að hafa skýr ákvæði um það í lögum um að núverandi sjóðfélögum sé heimilt að fara á milli markaða og að þeir eigi rétt á hækkuðu mótframlagi atvinnurekanda, bæði á almennum markaði og ríkinu. Eins og frumvarpið lítur út í dag er það ekki rétt sem fjármálaráðherra sagði í framsöguræðu sinni, að með þessari breytingu væri launafólki gert betur kleift að fara á milli almenns og opinbers vinnumarkaðar hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi teljandi áhrif á ávinnslu lífeyrisréttinda.

FÍN áréttar að það er ekki tryggt í frumvarpinu að launamenn geti flutt sig til á milli markaða og því þarf að breyta frumvarpinu svo það endurspegli þann vilja sem lesa má úr orðum fjármálaráðherra.

Samspil samkomulagsins og frumvarpsins

Í umræddu samkomulagi hafa aðilar sett niður ákvæði um markmið, forsendur, gildistöku, breytingar á lögum og samþykktum, þar stendur:

Markmið og forsendur:

- a) Lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært. **Allir búi við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu.**
- b) Unnið verði markvisst að því að jafna kjör launafólks á opinberum og almennum vinnumarkaði eins og kostur er.
- c) **Réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála sem kveðið er á um í samkomulagi þessu. Við jöfnun á tryggingafræðilegri stöðu og breytingar á réttindaávinnslu verði verðmæti núverandi sjóðfélaga sérstaklega tryggð.**
- d) Útgjaldaskuldbindingar ríkis og sveitarfélaga vegna A-deilda LSR og Brúar verði sambærilegar við það sem orðið hefði miðað við núverandi skipan.

Gildistaka breytinga á lögum og samþykktum:

- a) Að breytt skipan lífeyrismála taki gildi 1. janúar 2017 og **samhliða falla almenn lagaákvæði um A-deild LSR** úr gildi.
- b) A-deild LSR starfi skv. almennum lögum um lífeyrissjóði og, að takmörkuðu leyti, lögum um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins og verða réttindi sjóðfélaga byggð á samþykktum.
- c) Samhliða verði samþykktum Brúar breytt til að endurspeglar efni samkomulags þessa.

Í kaflanum um breytta ávinnslu réttinda kemur fram:

- a. Framtíðarskipan lífeyriskerfisins byggi á skilgreindum iðgjöldum í stað skilgreindra réttinda.
- b. Ávinnsla lífeyrisréttinda í A-deildum LSR og Brúar verði aldurstengd en ekki jöfn líkt og nú er.
- c. Lífeyristökualdur hækki 1. janúar 2017 úr 65 árum í 67 ár, en sjóðfélögum verði áfram gefinn kostur á sveigjanleika varðandi upphaf lífeyristöku.
- d. Við framangreindar breytingar verði verðmæti réttinda núverandi sjóðfélaga tryggð með sérstökum framlögum til sjóðanna af hálfu launagreiðenda.

Í kaflanum um fjármögnun skuldbindinga vegna núverandi sjóðfélaga kemur fram

- a. Breyting úr jafnri í aldurstengda ávinnslu réttinda, ásamt hækkun lífeyristökualdurs úr 65 í 67 ár, veldur að öðru óbreyttu skerðingu réttinda sem er háð aldri sjóðfélaga. Launagreiðendur munu leggja sjóðunum til skilgreind framlög, sem byggja á tryggingafræðilegu mati á þessari skerðingu. Nánar er kveðið á um framlög þessi í samningi fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga um lífeyrismál sem staðfestur er í tengslum við samkomulag þetta.
- b. Til að tryggja réttindi núverandi sjóðfélaga þarf að leggja A-deild LSR til um 91,3 milljarða kr. og A-deild Brúar um 28,1 milljarða kr. að núvirði. Framlöggin mynda svokallaða lífeyrisaukasjóði. Fjárhæðirnar eru byggðar á núgildandi tryggingafræðilegum forsendum að öðru leyti en því að horft er til lífslíkna m.v. reynslu árána 2010-2014.
- c. Lífeyrisaukasjóðir verða hluti af hreinni eign A-deilda LSR og Brúar og nýttir til að uppfæra reglulega það sem upp á vantar að iðgjaldgreiðslur samsvari réttindum núverandi sjóðfélaga og tryggja þannig að hver og einn sjóðfélagi haldi jafn verðmætum réttindum og orðið hefði í óbreyttu kerfi.
- d. Ríki og sveitarfélög tryggja núverandi sjóðfélögum í A- deildum LSR og Brúar sem starfa hjá stofnunum og félögum í þeirra í eigu (aðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, sbr. 50. gr. laga um opinber fjármál nr. 123/2015 og samsvarandi aðilar í B- hluta sveitarsjóða og byggðasamlög) rétt sem leiðir af greiðslu iðgjalda í lífeyrisaukasjóði og að þeir sæti ekki neinskonar mismunun sem af því kann að hljóttast, s.s. vegna kostnaðar. Fyrirtæki og stofnanir í A-, B- og C-hluta ríkisreiknings og samsvarandi aðilar hjá sveitarfélögum greiða 15,5% iðgjald. Lífeyrisaukasjóðurinn greiðir það sem vantar upp á breytilegt iðgjald fyrir hvern sjóðfélag en um endurkröfu fer skv. fyrirliggjandi drögum að frumvarpi til laga um breytingar á lögum um LSR. Aðrir launagreiðendur greiða breytilegt iðgjald. Breytilegt iðgjald er ákveðið af stjórn sjóðsins árlega og skal það vera eitt og hið sama fyrir alla sjóðfélaga.

Í kaflanum um Varúðarsjóði kemur fram:

- a. Ábyrgð launagreiðenda á breytilegu iðgjaldi A-deilda LSR og Brúar verði afnumin 1. janúar 2017 enda séu framtíðarskuldbindingar viðkomandi launagreiðenda að fullu tryggðar.

b. Launagreiðendur leggja til tiltekin framlög í sérstaka varúðarsjóði. Hlutverk varúðarsjóða er að styðja við lífeyrisaukasjóði A-deilda LSR og Brúar. Vísað er til Viðauka 1 og Viðauka 2 við samkomulag þetta um hlutverk sjóðanna.

Að lokum er í samkomulaginu ákvæði um jöfnun launa, en þar kemur m.a. fram að það sé sameiginleg stefna fulltrúa opinberra launagreiðenda og bandalaga opinberra starfsmanna að laun og önnur kjör hjá hinu opinbera séu samkeppnisfær. Vinna þarf sérstaklega að því að jafna laun einstakra hópa milli almenns og opinbers vinnumarkaðar og munu aðilar beita sér fyrir því að sérstaklega verði unnið að slíkri launajöfnun. Þetta gildir einnig um laun og kjör félagsmanna sem hefja störf í nýju aldurstengdu lífeyriskerfi.

Fyrirséð er að það er langt í land að jöfnun launa verði að raunveruleika fyrir stóran hóp ríkisstarfsmanna. Það er því áreittað að mikilvægt er að frumvarpið endurspegli að lágmarki það sem um er rætt í samkomulaginu verði það að lögum og að tekin séu af öll tvímæli í lögum um hver skilningurinn á að vera.

FÍN hefur sett upp töflu til að átta sig á samspili samkomulagsins og frumvarpsins, sjá minnisblað FÍN í fylgiskjöllum, og leggur áherslu á að þar sem umrætt samkomulag hefur verið undirritað þá verði alþingismenn að fara málefnalega í gegnum það og færa frumvarpið til betri vegar þannig að það endurspegli að lágmarki það sem um var samið.

Breyttar lífslíkur

Þrátt fyrir að frumvarpið komi ekki inn á breyttar töflur um lífslíkur sjóðfélaga telur FÍN nauðsynlegt að nefna þær í umsögn sinni. Handan við hornið er kostnaðarsöm breyting í vændum sem mun, í breyttu kerfi, falla alfarið á sjóðfélaga. Það eru skerðingar í farvatninu sem munu koma við alla lífeyrissjóði landsmanna og ekki sanngjarnt að um það sé ekki rætt þegar verið er að taka bakábygðina af LSR. Það liggur fyrir að lífeyrissjóðirnir muni taki upp nýjar töflur um lífslíkur innan skamms. Þessar töflur eiga að gefa réttari mynd af lífslíkum sjóðfélaga og þannig öruggari útreikninga um hver fjárhagsleg byrði lífeyrissjóðanna muni verða í framtíðinni.

Nýjar töflur um lífslíkur hafa þau áhrif að útgjaldabyrði lífeyrissjóða mun aukast að öllu óbreyttu. Sjóðsstjórnir í almennum lífeyrissjóði geta aðeins beitt einni aðferð til að koma á móts við þennan kostnað, þeir verða að skerða réttindi sjóðfélaga og það er þekkt að þeirri aðferð sé beitt á almennum markaði. Vegna bakábygðar A-deildar LSR, sem er til staðar í dag, þá myndu þessar breytingar hafa þau áhrif að sjóðsstjórnir A-deildar LSR yrðu að hækka mótframlag launagreiðanda til að standa undir réttindum sjóðfélaga í A-deild LSR. Ef þessi bakábygð er afnumin í þessu frumvarpi þá munu sjóðsstjórnir LSR þurfa að gjaldfella réttindi sjóðfélaga.

Helsta ógnin sem launþegar standa þá frammi fyrir er sú að Alþingi/ríkisvaldið ákveði einhliða að hækka lífeyristökualdur allra landsmanna þegar nýjar töflur um lífslíkur taka gildi. Samhliða þeirri breytingu myndi vera gerð breyting á lögum um almenna lífeyrissjóði um að lífeyrisaldur færi upp í 70 ár án nokkurra bóta. Það væri almennt mikil rýrnun á réttindum allra landsmanna, almennt hækkaði lífeyrisaldurinn um 3 ár (úr 67 árum í 70 ár) og um 5 ár fyrir opinbera starfsmenn, þ.e. úr 65 ára aldri til 70 ára. Þessi ár eru mjög verðmæt og vart hægt að meta að fullu til fjár.

Verði nýjar töflur um lífslíkur ekki kostaðar með hækkun lífeyrisaldurs eru allar líkur á því að réttindi sjóðfélaga í sjóðum lífeyrissjóða verði almennt skert til að standa straum af þeim. Um nýjar töflur um

lífslíkur hefur t.d. verið fjallað á ársfundi LSS: <http://www.lifbru.is/static/files/Brupdf/fundargerð-arsfundar-lss-2016.pdf>.

Afstaða FÍN til samkomulagsins

Í lok ágúst sl. gerði FÍN formannaráði BHM ljósa afstöðu sína í áliti sem það sendi formannaráðinu, sjá fylgiskjal: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0825---Afstada-FIN-um-tillogur-FJR-og-SNS-um-breytingar-a-fyrirkomulagi-lifeyrismala.pdf>. Þar kemur fram að FÍN muni ekki semja um né samþykkja breytingar á lífeyrisherfi opinberra starfsmanna sem fela í sér skerðingu á réttindum eða kjörum núverandi eða framtíðar félagsmanna FÍN.

Aftur á móti lýsti FÍN sig reiðubúið til að ræða um að breyta lífeyrisherfi opinberra starfsmanna þó aðeins þannig að ef nýtt kerfi fæli í sér skerðingu á lífeyrisréttindum þá yrði það bætt upp í launum eða með öðrum hætti.

FÍN tjáði formannaráði BHM að það væri tilbúið til að vinna að samkomulagi um framtíðarlífeyrisherfi fyrir opinberra starfsmenn og samhliða því semja í kjarasamningum um kaup og kjör, þannig að um yrði að ræða sambærileg launakjör og eru á almennum markaði.

Jafnframt lagði FÍN til að samningsaðilar myndu byrja á réttum enda, þ.e.a.s byrja á því að vinna að samningum um nýtt framtíðarlífeyrisherfi og launasetningu fyrir framtíðar starfsmenn ríkisins, án tímapressu eða óeðlilegs þrýstings.

FÍN lagði til að aðilar myndu útfæra nýtt lífeyrisherfi með það að leiðarljósi að sjóðfélagar í A-deild LSR og A-deild LSS gætu frekar kosið nýtt lífeyrisherfi þar sem launasetning yrði betri, þ.e. sambærileg laun við almenna markaðinn.

Við atkvæðagreiðslu á formannaráðsfundi BHM þann 9. september sl. ítrekaði félagið afstöðu sína með eftirfarandi bókun, sjá nánar: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0909---Afstada-FIN.pdf>. Í bókuninni kom eftirfarandi fram:

- Stjórn FÍN telur að ekki sé hægt að samþykkja samkomulagið þar sem það innihaldi of marga óvissuþætti, s.s samþykktir sjóða sem liggja ekki fyrir, óvissu um réttindi sjóðfélaga sem nú fara samkv. II kafla laga nr. 1/1997 (örorka, makalífeyri og barnalífeyri), sem geta falið í sér skerðingu á réttindum sjóðfélaga.
- Stjórn FÍN telur mikilvægt að útreikningar liggi fyrir og að teknar séu út sviðsmyndir til skýringar.
- Stjórn FÍN telur ótækt að kjör nýrra sjóðfélaga séu ekki tryggð.
- Stjórn FÍN telur að markmið samkomulagsins um að auðvelda sjóðfélögum að fara á milli markaða sé ekki náð.

Fylgiskjöl:

1. Samkomulag Bandalags háskólamanna, BSRB og Kennarasambands Íslands, annars vegar, og fjármála- og efnahagsráðherra, f.h. ríkissjóðs, og Sambands íslenskra sveitarfélaga, hins vegar, um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna: <http://www.bhm.is/media/utgafa/Samkomulag-BHM-BSRB-og-KI-16-09-16.pdf>
2. Afstaða FÍN, lagt fram í formannaráði BHM þann 28. ágúst 2016: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0825---Afstada-FIN-um-tillogur-FJR-og-SNS-um-breytingar-a-fyrirkomulagi-lif>
3. Afstaða FÍN, lagt fram í formannaráði BHM þann 9. september 2016: <http://www.fin.is/media/samningar/16-0909---Afstada-FIN.pdf>
4. Skýrsla: [Skýrsla vinnuhóps um endurskoðun lífeyrismála skv. 9. gr. stöðugleikasáttmálans \(drög\).](#)
5. Minnisblað FÍN, dags. 27. september 2016, samantekt á ákvæðum frumvarpsins, samkomulagsins og gildandi lögum.

Minnisblað FÍN - Samantekt

Samkomulagið – Frumvarsdrögin - Gildandi lög

- Frumvarp til breytinga á lögum staðsett í miðjunni og er í rétttri röð eins og það er fram sett á Alþingi.
- Texta úr samkomulaginu er skeytt við frumvarpið vinstra megin.
- Valin eru út atriði úr gildandi lögum hægra megin, sem eiga við, þ.e.a.s. borin eru saman breytingar á núverandi lögum sem eru áætluð í frumvarpinu.

Samkomulag BSRB, BHM, KÍ við ríki og sveit	Frumvarp til breytinga á lögum nr. 1/1997	Gildandi lög nr. 1/1997
	<p>1. gr.</p> <p>2. mgr. 1. gr. laganna orðast svo: Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar í þremur deildum, A-deild og séreignardeild, sem starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og laga þessara þegar við á, og B-deild, sem starfar á grundvelli þessara laga auk laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða eftir því sem við á. Deildirnar skipta með sér rekstrarkostnaði í hlutfalli við umfang hverrar deildar í rekstri sjóðsins samkvæmt reglum sem stjórn sjóðsins setur.</p>	<p>I. kafli. Almenn ákvæði.</p> <p>■ 1. gr. Sjóðurinn heitir Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins. Heimili hans og varnarþing er í Reykjavík. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þessara laga.</p> <p>☐ Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar í tveimur fjárhagslega sjálfstæðum deildum, A-deild og B-deild, sem skipta með sér rekstrarkostnaði í hlutfalli við umfang hverrar deildar í rekstri sjóðsins samkvæmt reglum er stjórn sjóðsins setur.</p>
	<p>2. gr.</p> <p>3. gr. laganna fellur brott.</p>	<p>■ 3. gr. Sjóðfélagar í A-deild sjóðsins skulu vera allir þeir starfsmenn ríkisins sem náð hafa 16 ára aldri, eiga ekki aðild að B-deild sjóðsins skv. 4. eða 5. gr. og fá greidd laun á grundvelli kjarasamninga samkvæmt lögum nr. 94/1986 um kjarasamninga opinberra starfsmanna, eða á grundvelli launaákvæðana samkvæmt [lögum um kjararáð].¹⁾ [Ákvæði 1. másl. á jafnframt við um forseta Íslands, ráðherra og alþingismenn.]²⁾ Heimilt er þó að semja svo um í kjarasamningi að tilteknir hópar starfsmanna ríkisins, sem uppfylla þessi skilyrði, greiði í aðra lífeyrissjóði.</p> <p>☐ Starfsmenn annarra launagreiðenda en ríkissjóðs, sem rétt eiga á aðild að B-deild sjóðsins skv. 2. og 3. mgr. 4. gr. þessara laga, skulu eiga rétt til aðildar að A-deild hans, kjósi þeir að nýta sér heimild 4. mgr. 4. gr., og skulu launagreiðendur þeirra þá greiða iðjald þeirra vegna til sjóðsins skv. 13. gr. Sama gildir um þá hjúkrunarfræðinga sem hefur verið skylt að greiða iðgjald til Lífeyrissjóðs hjúkrunarkvenna en kjósa fremur aðild að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins, og hvílir þá sama skylda á launagreiðendum þeirra um iðgjaldagreiðslur til sjóðsins.</p> <p>☐ Félagsmönnum aðildarfélaga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, aðildarfélaga Bandalags háskólanna og</p>

		<p>Kennarasambands Íslands, sem ekki eiga aðild að sjóðnum skv. 1. og 2. mgr., er jafnframt heimilt að greiða iðgjald til A-deildar sjóðsins, enda hafi viðkomandi launagreiðandi samþykkt aðildina og þær skuldbindingar sem henni fylgja. Nánar skal kveðið á um aðild þessa í samþykktum sjóðsins.</p> <p>☐ Stjórn sjóðsins er heimilt að veita öðrum en þeim er að framan greinir aðild að A-deild sjóðsins, enda beri þeim ekki að greiða í annan lífeyrissjóð og fyrir liggi samþykki viðkomandi launagreiðenda fyrir aðildinni og þeim skuldbindingum sem henni fylgja. Nánari ákvæði um aðild að A-deild sjóðsins skulu vera í samþykktum hans.</p> <p>☐ Þeir launagreiðendur, sem greiddu iðgjald til lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins á árinu 1996 fyrir starfsmenn sína, hafa heimild til að tryggja þá starfsmenn hjá A-deild sjóðsins sem ekki eiga aðild að B-deild hans skv. 4. gr. Sama gildir um þá starfsmenn þessara launagreiðenda sem áunnu sér réttindi án iðgjaldagreiðslu á árinu 1996.</p>
<p>Ábyrgð launagreiðenda á breytilegu iðgjaldi A-deilda LSR og Brúar verði afnumin 1. janúar 2017 enda séu framtíðarskuldbindingar viðkomandi launagreiðenda að fullu tryggðar.</p>	<p>3. gr.</p> <p>II. kafli laganna, A-deild lífeyrissjóðsins, 12.–21. gr., fellur brott.</p>	<p>II. kafli. A-deild lífeyrissjóðsins.</p> <p>■ 12. gr. A-deild lífeyrissjóðsins greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlifandi maka þeirra og börnum, og eftir atvikum sambúðaraðila, lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim sem hér fara á eftir. Auk ákvæða þessarar greinar gilda ákvæði 13.–21. gr. sérstaklega um deildina.</p> <p>■ 13. gr. [Stofn til iðgjalds til A-deildar sjóðsins skal vera hinn sami og kveðið er á um í lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.]¹⁾</p> <p>☐ Sjóðfélagar greiða 4% af launum skv. 1. mgr. í iðgjald til A-deildar sjóðsins. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau sjóðnum innan tveggja vikna frá útborgun þeirra.</p> <p>☐ Sjóðfélagar og launagreiðendur þeirra bera eigi ábyrgð á skuldbindingum deildarinnar nema með iðgjöldum sínum.</p> <p>☐ Launagreiðendur greiða að lágmarki [8%]²⁾ af launum þeim er sjóðfélagar taka hjá þeim, sbr. 1. mgr. þessarar greinar, í iðgjald til A-deildar sjóðsins og skal greiða þau sjóðnum samtímis iðgjöldum sjóðfélaga. [Leiði tryggingafræðileg athugun í ljós að iðgjald sjóðfélaga til sjóðsins ásamt móttframlagi launagreiðenda dugi ekki til greiðslu á skuldbindingum sjóðsins, sbr. þó 39. gr. laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, skal stjórn sjóðsins hækka framlag launagreiðenda í samræmi</p>

		<p>við niðurstöðu athugunarinnar.³⁾ Við ákvörðun á greiðslum launagreiðenda umfram [8%]²⁾ af launum sjóðfélaga ráði það sjónarmið að hrein eign A-deildar lífeyrissjóðsins til greiðslu lífeyris ásamt núvirði framtíðariðgjalda til A-deildarinnar séu á hverjum tíma jafnhá núvirði væntanlegs lífeyris vegna þegar greiddra iðgjalda og framtíðariðgjalda. Áætlun um framtíðariðgjöld og væntanlegan lífeyri skal miða við sjóðfélaga á þeim tíma sem tryggingafræðileg athugun tekur til.</p> <p>☐ Iðgjald launagreiðenda skv. 4. mgr. skal endurskoða árlega og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.</p> <p>☐ Heimilt er að setja ákvæði í samþykktir sjóðsins um að lífeyrissjóðurinn megi taka við viðbótariðgjaldi sem greitt verði umfram iðgjald skv. 2. og 4., sbr. 5. mgr., og að viðbótariðgjaldi þessu verði varið til ávinnslu réttinda hjá lífeyrissjóðnum eftir nánari reglum í samþykktum sjóðsins og í samræmi við tillögur tryggingafræðinga.</p> <p>¹⁾L. 142/1997, 1. gr. ²⁾L. 167/2006, 4. gr. ³⁾L. 157/2011, 1. gr.</p> <p>■ 14. gr. Samanlögð iðgjöld sjóðfélaga A-deildar hvert almanaksár skulu umreiknuð í stig sem mynda grundvöll lífeyrisréttinda hans.</p> <p>☐ Til grundvallar stigaútreikningi skal leggja samanlögð grundvallarlaun almanaksársins. Grundvallarlaun miðað við janúar 1996 skulu vera 49.084 kr., og skulu þau taka sömu hlutfallsbreytingum og vísitala neysluverðs frá 174,2 stigum.</p> <p>☐ Stig hvers árs reiknast þannig að í árslaun sjóðfélaga sem iðgjald er greitt af (þ.e. 4% iðgjald skv. 1. og 2. mgr. 13. gr. margfaldað með 25) er deilt með grundvallarlaunum ársins skv. 2. mgr.</p> <p>☐ Stig ársins skal reikna með þremur aukastöfum.</p> <p>☐ Stig verði ekki reiknuð eftir lok þess mánaðar sem sjóðfélagi nær 70 ára aldri, enda greiði sjóðfélagar ekki iðgjald til sjóðsins eftir að þeim aldri er náð.</p> <p>■ 15. gr. Hver sjóðfélagi, sem greitt hefur iðgjald til A-deildar sjóðsins, á rétt á lífeyri frá næstu mánaðamótum eftir að hann verður 65 ára.</p> <p>☐ Upphæð ellilífeyris er hundraðshluti af grundvallarlaunum eins og þau eru á hverjum tíma og nemur hundraðshluti þessi samanlögðum stigafjölda sjóðfélaga skv. 14. gr., margfölduðum með 1,90.</p> <p>☐ Sjóðfélagi A-deildar er heimilt að hefja töku ellilífeyris áður en hann nær 65 ára aldri, en þó ekki fyrr en næstu mánaðamót</p>
--	--	---

		<p>eftir að hann verður 60 ára. Upphæð ellilífeyris skal þá lækka frá því sem segir í 2. mgr. um 0,5% af óskertum áunnum lífeyrisrétti fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði sem vantar á 65 ára aldur er taka lífeyris hefst.</p> <p>☐ Sjóðfélagi A-deildar er heimilt að fresta töku lífeyris eftir að hann nær 65 ára aldri. Upphæð ellilífeyris vegna réttinda sem hann ávann sér fram til 65 ára aldurs skal þá hækka frá því sem segir í 2. mgr. um 0,5% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði sem töku lífeyris er frestað fram yfir 65 ára aldurinn, en þó ekki lengur en til 70 ára aldurs.</p> <p>☐ Haldi sjóðfélagi í A-deild sjóðsins áfram að ávinna sér réttindi eftir að hann hefur hafið töku ellilífeyris skulu viðbótarstig hans reiknuð á ný þegar hann hefur náð 70 ára aldri. Réttindi, sem sjóðfélagi ávinnur sér eftir að taka lífeyris hefst, reiknast án hækkunar skv. 4. mgr. Þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. skulu stig samkvæmt þessari málsgrein margfölduð með 0,95 við útreikning ellilífeyris.</p> <p>☒ 16. gr. Sjóðfélagi, sem verður fyrir orkutapi sem telja verður að nemi 40% eða meira og hefur áunnið sér alls a.m.k. 2 stig, á rétt á örorkulífeyri úr sjóðnum í samræmi við áunnin stig fram að orkutapi.</p> <p>☐ Réttur til örorkulífeyris stofnast aðeins ef sjóðfélagi hefur orðið fyrir tekjuskerðingu af völdum orkutapsins. Aldrei skal samanlagður örorkulífeyrir og barnalífeyrir skv. 18. gr. vera hærri en sem nemur þeim tekjumissi sem sjóðfélaginn hefur sannanlega orðið fyrir sökum örorkunnar.</p> <p>☐ Hundraðshluta orkutaps og tímasetningu þess skal ákvarða að fengnum upplýsingum um heilsufarssögu og starfsorku umsækjanda aftur í tímann. [Trúnaðarlæknir sjóðsins]¹⁾ skal meta hundraðshluta orkutaps og tímasetningu þess. Fyrstu fimm árin eftir orkutapið skal mat þess aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna því starfi er hann hefur gegnt og aðild hans að sjóðnum er tengd. Að því tímabili loknu skal hundraðshluti orkutaps ákvarðaður að nýju með tilliti til vanhæfni sjóðfélagsins til að gegna almennum störfum.</p> <p>☐ Heimilt er, að fengnu álit [trúnaðarlæknis sjóðsins],¹⁾ að setja það skilyrði fyrir greiðslu örorkulífeyris að sjóðfélagi fari í endurhæfingu sem bætt gæti heilsufar hans.</p> <p>☐ Þegar skilyrði 1. mgr. og þessarar málsgreinar eru uppfyllt miðast hámark örorkulífeyris við áunninn lífeyrisrétt skv. 15. gr. að viðbættum lífeyri er svarar til þess</p>
--	--	---

		<p>stigafjöldi sem sjóðfélaginn hefði áunnið sér fram til 65 ára aldurs, reiknuðum samkvæmt ákvæðum 9. mgr., margfölduðum með 1,90, enda hafi sjóðfélagi:</p> <p>a. greitt iðgjöld til sjóðsins a.m.k. þrjú af undanfarandi fjórum almanaksárum og áunnið sér eigi minna en 0,5 stig hvert þessara þriggja ára,</p> <p>b. greitt iðgjöld til sjóðsins a.m.k. sex mánuði á undanfarandi tólf mánuðum,</p> <p>c. ekki orðið fyrir orkutapi sem rekja megi til ofnotkunar áfengis, lyfja eða fíkniefna.</p> <p>☐ Eigi sjóðfélaginn jafnframt rétt á örorkulífeyri úr öðrum sjóði skal hann því aðeins njóta framreikningsréttinda úr þessum sjóði að hann hafi síðast greitt iðgjöld til hans.</p> <p>☐ Þó svo að lífeyrissjóðurinn hafi gert samning við aðra lífeyrissjóði um réttindaflutninga samkvæmt heimild í 20. gr. stofnast ekki réttur til framreiknings í þessum sjóði ef sjóðfélagi hefur skipt um starf og af þeim sökum hafið iðgjaldagreiðslur til þessa sjóðs á síðustu 24 mánuðum fyrir orkutap og rekja má starfsskiptin til versnandi heilsufars sem leitt hefur til orkutapsins. Eigi sjóðfélagi, sem þessi málsgrein tekur til, ekki rétt á framreiknuðum örorkulífeyri úr öðrum lífeyrissjóði skal þó framreikna réttindi hjá þessum sjóði, enda hafi örorka sjóðfélaga skv. 1. mgr. komið til að mati [trúnaðarlæknis sjóðsins]¹⁾ eftir að sjóðfélagi hóf iðgjaldagreiðslur til þessa sjóðs.</p> <p>☐ Hafi sérstakar ástæður, svo sem aldur sjóðfélaga, búseta hans erlendis eða nám, orðið þess valdandi að hann hefur ekki getað uppfyllt tímaskilyrði þau sem nefnd eru í a-lið 5. mgr. er sjóðstjórn heimilt að stytta þann tíma sem þar er krafist í tvö undanfarandi almanaksár, enda verði talið fullvíst að orsök örorku verði ekki rakin til tíma fyrir orkutap.</p> <p>☐ Eigi sjóðfélagi, sem ekki hefur náð 65 ára aldri er hann verður fyrir orkutapi, rétt skv. 5. mgr. á framreikningi stiga skal sá framreikningur vera reiknaður út frá meðaltali stiga sjóðfélaga næstu þrjú almanaksárin fyrir orkutapið. Telji sjóðstjórnin þetta þriggja ára meðaltal vera sjóðfélaganum óhagstætt vegna sjúkdómsforfalla eða atvinnuleysis er henni heimilt að leggja til grundvallar meðaltal stiga fleiri ár aftur í tímann og sleppa úr meðaltalinu því almanaksári sem lakast er.</p> <p>☐ Hafi sjóðfélagi haft skerta almenna starfsorku fyrir þann tíma er hann hóf iðgjaldagreiðslur til sjóðsins og meta má þá</p>
--	--	--

		<p>starfsorkuskerðingu 50% eða meira skal reikna meðaltal stiga hans öll þau almanaksár sem hann hefur greitt iðgjald til sjóðsins. Skal þá í slíkum tilvikum miða framreikning við þetta meðaltal.</p> <p>☐ Nú hafa iðgjaldagreiðslur sjóðfélaga til lífeyrissjóða verið svo stopular að þær hafa fallið niður eða verið innan við 0,5 stig á ári fleiri en eitt almanaksár eftir lok þess árs er sjóðfélagi náði 25 ára aldri og sennilegt má telja að vanheilsa, áfengisneysla eða notkun lyfja og fíkniefna hafi átt þátt í stopulum greiðslum, og skal þá framreikningstími stytur í hlutfallinu milli fjölda almanaksára sem árleg stig hafa verið undir 0,5 og fjölda almanaksára frá 25 ára aldri fram til orkutaps. Sama gildir ef stopular iðgjaldagreiðslur stafa af undanskoti frá greiðsluskyldu til lífeyrissjóða.</p> <p>☐ Nemi árlegt meðaltal sem miða skal framreikning við skv. 9. eða 10. mgr. meira en sex stigum skal reikna með meðaltalinu allt að tíu árum, en síðan til 65 ára aldurs, reiknað með sex stigum á ári að viðbættum helmingi þeirra stiga sem umfram eru.</p> <p>☐ Ef rekja má sjúkdóma þá sem valda orkutapi sjóðfélaga svo langt aftur í tímann að nemi a.m.k. helmingi almanaksára frá lokum þess árs er sjóðfélagi náði 16 ára aldri til þess tíma er orkutap telst hafa orðið skulu framreiknuð stig aldrei reiknast fleiri en þau stig sem sjóðfélaginn hefur áunnið sér í lífeyrissjóðum fram að orkutapi.</p> <p>☐ Örorkulífeyrir er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri og orkutapið er metið, sbr. þó 1. mgr.</p> <p>☐ Örorkulífeyrir greiðist einungis ef orkutap og tekjumissir vegna orkutaps vara í þrjá mánuði eða lengri tíma.</p> <p>☐ Skylt er sjóðfélaga, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur slíks lífeyris, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt og atvinnutekjur sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til lífeyris.</p> <p>☐ Stjórn sjóðsins skal lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra sjóðfélaga sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. Sömuleiðis ber henni að hækka örorkulífeyrinn ef örorkan vex til muna frá því sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi sjóðfélaginn á þeim tíma er örorkan óx ekki verið í starfi er veitti honum lífeyrisréttindi í öðrum lífeyrissjóði.</p> <p>☐ Örorkulífeyrir fellur niður við 65 ára aldur. Ellilífeyrir skal þá ákveðinn þannig að auk áunninna stiga skal reikna að þeim hluta, er hundraðshluti örorku segir til um, stig sem við úrskurð örorkulífeyris voru</p>
--	--	--

		<p>reiknuð sjóðfélaganum fram til 65 ára aldurs. Aldrei skal þó slík viðbót við áunnin stig vera meiri en svo að heildarstigafjöldi hvert almanaksár verði hærri en almennt tíðkast í starfsgrein hlutaðeigandi sjóðfélaga.</p> <p>¹⁾<u>L. 142/2003. 1. gr.</u></p> <p>☒ 17. gr. Nú andast sjóðfélagi sem naut eili- eða örorkulífeyris úr sjóðnum eða greitt hafði iðgjald til hans a.m.k. sex mánuði á undanfarandi tólf mánuðum og lætur eftir sig maka og á þá hinn eftirlifandi maki rétt á lífeyri úr sjóðnum. Fullur makalífeyrir skal að lágmarki greiddur í 36 mánuði og 50% makalífeyrir í 24 mánuði til viðbótar.</p> <p>☐ Láti sjóðfélagi eftir sig eitt barn eða fleiri innan 22 ára aldurs sem hann hefur átt með eftirlifandi maka sínum skal fullur makalífeyrir greiddur fram að 22 ára aldri yngsta barnsins, enda sé það á framfæri makans. Kjörbarn þeirra veitir sama rétt og börn samkvæmt þessari grein. Hafi ættleiðingin átt sér stað eftir 60 ára aldur sjóðfélagans, eftir að hann missti starfsorku sína eða innan árs áður en hann lést, skal stjórn sjóðsins þó úrskurða um hvort greiða skuli eftirlifandi maka lífeyri samkvæmt þessari grein.</p> <p>☐ Sé maki a.m.k. 50% öryrki skal greiddur makalífeyrir meðan sú örorka varir, enda sé eftirlifandi maki yngri en 67 ára við fráfall sjóðfélagans.</p> <p>☐ Jafnframt skal greiða makalífeyri ótímabundið til eftirlifandi maka sjóðfélaga sem fæddir eru fyrir 1. janúar 1945 með þeim takmörkunum sem hér segir: Makalífeyrir skv. 6. mgr. skal lækka um 2% fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1925, 2% að auki fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1930, 2% að auki fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1935 og 2% að auki fyrir hvert ár sem makinn er fæddur eftir 1. janúar 1940.</p> <p>☐ Nú lætur sjóðfélagi ekki eftir sig maka og er þá stjórn sjóðsins heimilt að greiða lífeyri skv. 1.–3. mgr. til aðila sem sannanlega hefur annast heimili hins látna um langt árabil fyrir andlát hans.</p> <p>☐ Upphæð óskerts makalífeyris er hundraðshluti af grundvallarlaunum eins og þau eru á hverjum tíma og nemur hundraðshluti þessi samanlögðum stigafjölda sem sjóðfélaganum er reiknaður, margfölduðum með 0,95. Þegar skilyrði 1. mgr. um iðgjaldgreiðslutíma eru uppfyllt skal auk áunninna stiga telja þau stig sem ætla má að sjóðfélaginn hefði áunnið sér fram til 65 ára aldurs, reiknuð í</p>
--	--	---

		<p>samræmi við ákvæði 9. mgr. 16. gr. Hafi sjóðfélaginn notið örorkulífeyris úr sjóðnum skal reikna stig frá þeim tíma er honum var veittur örorkulífeyrir og til þess tíma er makalífeyrir er veittur, allt að 65 ára aldri, í samræmi við ákvæði lokamálsgreinar 16. gr., en síðan til 65 ára aldurs í samræmi við stig þau sem lögð voru til grundvallar örorkulífeyri. Veiti dauðsfallið eftirlifandi maka jafnframt rétt til lífeyris úr öðrum sjóði skal hann því aðeins njóta framreikningsréttinda úr þessum sjóði að hinn látni hafi síðast greitt iðgjöld til þessa sjóðs. Séu skilyrði 1. mgr. um iðgjaldagreiðslutíma ekki uppfyllt ákvarðast upphæð makalífeyris í samræmi við 2. mgr. 19. gr.</p> <p>☐ Réttthafi samkvæmt þessari grein telst sá eða sú sem við andlátíð var í hjúskap með sjóðfélagi ...¹⁾ eða óvígðri sambúð, enda hafi fjárfélagi ekki verið slitið fyrir andlát sjóðfélagans. Með óvígðri sambúð er hér átt við sambúð [tveggja einstaklinga]¹⁾ sem eiga sameiginlegt lögheimili, eru samvistum, eiga barn saman eða konan er þunguð eða sambúðin hefur varað samfleytt í a.m.k. eitt ár. ...¹⁾ Réttur til makalífeyris fellur niður ef makinn gengur í hjónaband á ný eða stofnar til sambúðar sem jafna má til hjúskapar, en gengur aftur í gildi ef síðara hjónabandinu er slitið án réttar til lífeyris.</p> <p>¹⁾L. 65/2010, 39. gr.</p> <p>■ 18. gr. Nú andast sjóðfélagi sem greitt hefur iðgjöld til sjóðsins eða notið úr honum örorkulífeyris í a.m.k. sex mánuði á undanfarandi tólf mánuðum, og eiga þá börn hans og kjörbörn sem hann lætur eftir sig og yngri eru en 22 ára rétt á lífeyri úr sjóðnum til 22 ára aldurs. Veiti fráfall sjóðfélagans börnunum jafnframt rétt til lífeyris úr öðrum lífeyrissjóði skal lífeyrir úr þessum sjóði þó bundinn því skilyrði að sjóðfélaginn hafi síðast greitt iðgjöld til þessa sjóðs.</p> <p>☐ Fullur barnalífeyrir vegna fráfalls sjóðfélagi er 10.000 kr. með hverju barni fyrir hvern almanaksmánuð. Fjárhæð þessi breytist í hlutfalli við breytingu á grundvallarfjárhæð, sbr. 2. mgr. 14. gr. Fullur barnalífeyrir greiðist ef árleg stig, áætluð í samræmi við 6. mgr. 17. gr., eru a.m.k. eitt stig. Séu áætluð árleg stig færri lækkar barnalífeyrir frá sjóðnum hlutfallslega og fellur niður ef árlegur stigafjöldi er minni en 0,5.</p> <p>☐ Sé sjóðfélagi, sem uppfyllir skilyrði a- og b-liðar 5. mgr. 16. gr., úrskurðaður örorkulífeyrir úr sjóðnum vegna 100% örorku öðlast börn hans, fædd fyrir orkutap</p>
--	--	---

		<p>eða á næstu tólf mánuðum þar á eftir, svo og kjörbörn sem ættleidd hafa verið fyrir orkutap, sama rétt og börn látins sjóðfélaga njóta skv. 2. mgr. með þeirri undantekningu að fjárhæð fulls barnalífeyris fyrir hvern almanaksmánuð er 7.500 kr. með hverju barni. Sé örorka skv. 16. gr. metin lægri en 100% skal barnalífeyrir sjóðsins vera hlutfallslega lægri. Barnalífeyrir, sem greiddur er vegna örorku sjóðfélaga, fellur ekki niður þó að sjóðfélaginn nái ellilífeyrisaldri.</p> <p>☐ Fósturbörn og stjúpborn, sem sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, skulu eiga rétt á barnalífeyri. Skulu lífeyrisgreiðslur sjóðsins vegna slíkra barna vera hinar sömu og vera mundu ef um börn eða kjörbörn væri að ræða.</p> <p>☐ Barnalífeyrir greiðist framfæranda barnsins til 18 ára aldurs þess, en eftir það til barnsins.</p> <p>■ 19. gr. Tímabil er iðgjaldagreiðslur hafa sannanlega fallið niður vegna veikinda eða atvinnuleysis reiknast ekki með þegar úrskurða skal hvort skilyrði um iðgjaldagreiðslutíma eru uppfyllt.</p> <p>☐ Réttur til elli-, örorku- og makalífeyris fellur ekki niður þótt sjóðfélagi hætti iðgjaldagreiðslu. Rétturinn miðast þá einungis við áunnin geymd stig, sbr. þó 1. mgr.</p> <p>■ 20. gr. Í samþykktum sjóðsins er heimilt að hafa ákvæði um gerð samninga við aðra lífeyrissjóði um tilhögun réttindaflutninga.</p> <p>■ 21. gr. Lífeyrir greiðist mánaðarlega eftir á, í fyrsta sinn fyrir næsta mánuð eftir þann mánuð þegar lífeyrisréttur myndaðist og í síðasta sinn fyrir þann mánuð þegar réttur til lífeyris fellur úr gildi. Sjóðfélagi, sem hefur töku lífeyris í beinu framhaldi af starfslokum og hefur fengið fyrir fram greidd laun, skal þó fá lífeyri greiddan fyrir fram.</p> <p>☐ Nú nær lífeyrisgreiðsla ekki fjárhæð er svarar til a.m.k. eins stigs réttinda og fyrrsjáanlegt er að um sameiningu við önnur réttindi verður ekki að ræða, og er þá stjórn sjóðsins heimilt að inna greiðsluna af hendi í einu lagi samkvæmt reglum í samræmi við tillögur tryggingafræðinga.</p>
	<p>4. gr.</p> <p>Í stað „skv. 4. mgr. 13. gr., sbr. og ákvæði til bráðabirgða II“ í 2. másl. 5. mgr. 33. gr. laganna kemur: í samþykktum sjóðsins og ákvæði til bráðabirgða XI.</p>	<p>☐ Sjóðnum er heimilt að taka við sérstöku iðgjaldi sem ríkissjóður og aðrir launagreiðendur, sem greiða til B-deildar sjóðsins, ákveða að greiða sem hluta af endurgreiðslu sinni skv. 1. mgr. Iðgjald þetta skal ákveðið þannig að það ásamt iðgjaldi til deildarinnar skv. 1. og 3. mgr. 23. gr. sé jafnhátt og iðgjald til A-deildar sjóðsins eins og það er ákveðið skv. 4. mgr. 13. gr., sbr. og ákvæði til bráðabirgða II.</p>

		Tekjur sjóðsins af sérstöku iðgjaldi ár hvert skulu dragast frá endurgreiðslum launagreiðenda vegna hækkana á lífeyri skv. 1. mgr. eða úppgerðum skuldbindingum þeirra vegna.] ²⁾
	<p>5. gr.</p> <p>Eftirfarandi breytingar verða á 39. gr. laganna:</p> <p>a. Í stað „skv. 15.“ í 1. mgr. kemur: samkvæmt reglum samþykka A-deildar.</p> <p>b. Í stað „4. mgr. 15. gr.“ í 3. mgr. kemur: samþykka.</p>	<p>[39. gr. Lögreglumanni, sem leystur er frá embætti sínu þegar hann er fullra 65 ára, skal reiknaður ellilífeyrir skv. 15. eða 24. gr. eftir því sem við á hverju sinni en þó þannig að lífeyrir skal reiknaður eins og hann hefði starfað til 70 ára aldurs.</p> <p>Við útreikning viðbótarréttinda til 70 ára aldurs fyrir virkan sjóðfélaga í A-deild samkvæmt þessari grein skal miðað við meðalstigaávinning vegna lögreglustarfa síðustu þrjú heilu almanaksárin fyrir töku lífeyris. Á sama hátt skal við útreikning viðbótarréttinda til 70 ára aldurs fyrir virkan sjóðfélaga í B-deild samkvæmt þessari grein miða við meðalstarfshlutfall síðustu þrjú heilu almanaksárin fyrir töku lífeyris.</p> <p>Ákvæði 4. mgr. 15. gr. um hækkun lífeyris sjóðfélaga A-deildar vegna frestunar á töku lífeyris tekur ekki til þeirra sem taka lífeyri skv. 1. mgr.</p> <p>Ákvæði 25. gr. um rétt vaktavinnufólks til viðbótarlífeyris falla ekki undir útreikning viðbótarréttinda skv. 1. mgr.]1)</p>
	<p>6. gr.</p> <p>Ákvæði til bráðabirgða I og II í lögnum falla brott.</p>	<p>Ákvæði til bráðabirgða.</p> <p>I. Félagsmenn í stéttarfélögum, sem samkvæmt ákvæðum laga nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, og laga nr. 16/1965, um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, hefðu átt skylduáðild að þessum sjóðum, skulu eiga rétt til aðildar að A-deild sjóðsins þar til samið hefur verið um lífeyrissjóðsaðild fyrir þessa starfsmenn, þó svo að ákvæði 1. og 2. mgr. 3. gr. laganna taki ekki til þeirra, og skulu launagreiðendur þeirra þá greiða iðgjald þeirra vegna til sjóðsins samkvæmt ákvæðum 13. gr. laganna.</p> <p>II. Þrátt fyrir ákvæði 4. og 5. mgr. 13. gr. laganna skal iðgjald launagreiðenda vera 11,5% á árunum 1997–99.</p>
Þessar breytingar miða að samræmingu lífeyrisréttinda á almennum og opinberum vinnumarkaði, að aldurstenging réttinda verði grundvallarregla kerfisins og að lífeyristökualdur verði hækkaður til að stuðla að sjálfbærni þess.		
Breytingarnar miða að því að koma á samræmdu lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn.		
Lífeyriskerfi landsmanna verði sjálfbært. Allir búi við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu.		

Unnið verði markvisst að því að jafna kjör launafólks á opinberum og almennum vinnumarkaði eins og kostur er.		
Réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála sem kveðið er á um í samkomulagi þessu.		
Við jöfnun á tryggingafræðilegri stöðu og breytingar á réttindaávinnslu verði verðmæti núverandi sjóðfélaga sérstaklega tryggð.		
Útgjaldaskuldbindingar ríkis og sveitarfélaga vegna A-deilda LSR og Brúar verði sambærilegar við það sem orðið hefði miðað við núverandi skipan.		
<p>Breytt skipan lífeyrismála taki gildi 1. janúar 2017 og samhliða falla almenn lagaákvæði um A-deild LSR úr gildi.</p> <p>A-deild LSR starfi skv. almennum lögum um lífeyrissjóði og, að takmörkuðu leyti, lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins og verða réttindi sjóðfélaga byggð á samþykktum.</p>	<p>7. gr.</p> <p>Við lögina bætast fjögur ný ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:</p> <p>a. (VIII.) Frá og með 1. janúar 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og samþykkt er fyrir sjóðinn gilda.</p> <p>Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. nóvember 2016.</p>	
<p>Launagreiðendur munu leggja sjóðunum til skilgreind framlög, sem byggja á tryggingafræðilegu mati á þessari skerðingu.</p> <p>Til að tryggja réttindi núverandi sjóðfélaga þarf að leggja A-deild LSR til um 91,3 milljarða kr. og A-deild Brúar um 28,1 milljarða kr. að núvirði.</p> <p>Lífeyrisaukasjóðir verða hluti af hreinni eign A-deilda LSR og Brúar og nýttir til að uppfæra reglulega það sem upp á vantar að iðgjaldagreiðslur samsvari réttindum núverandi sjóðfélaga og tryggja þannig að hver og einn sjóðfélagi haldi jafn verðmætum réttindum og orðið hefði í óbreyttu kerfi.</p>	<p>b. (IX.) Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða 91,279 ma.kr. framlag til A-deilda Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.</p>	
Fjárhæðirnar eru byggðar á núgildandi tryggingafræðilegum forsendum að öðru leyti en því að horft er til lífslíkna m.v. reynslu árána 2010-2014.	Framlagið er ákvarðað á grundvelli tryggingafræðilegra forsendna í árslok 2015 að öðru leyti en því að miðað er við lífslíkur byggðar á reynslu árána 2010-2014.	
<p>Breyting úr jafnri í aldurstengda ávinnslu réttinda, ásamt hækkun lífeyristökualdurs úr 65 í 67 ár, veldur að öðru óbreyttu skerðingu réttinda sem er háð aldri sjóðfélaga.</p> <p>Ávinnsla lífeyrisréttinda í A-deildum LSR og Brúar verði aldurstengd en ekki jöfn líkt og nú er.</p>	Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.	

<p>Framtíðarskipan lífeyriskerfisins byggi á skilgreindum iðgjöldum í stað skilgreindra réttinda.</p>		
<p>Við framangreindar breytingar verði verðmæti réttinda núverandi sjóðfélaga tryggð með sérstökum framlögum til sjóðanna af hálfu launagreiðenda.</p> <p>Lífeyristökualdur hækki 1. janúar 2017 úr 65 árum í 67 ár,</p>	<p>Lífeyrisauki er sá mismunur sem er á annars vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt jafnri réttindaávinnslu og 65 ára lífeyristökualdri og hins vegar réttindum sjóðfélaga samkvæmt aldurstengdri réttindaávinnslu og 67 ára lífeyristökualdri.</p>	
<p>en sjóðfélögum verði áfram gefinn kostur á sveigjanleika varðandi upphaf lífeyristöku</p>		
<p>Framlöggin mynda svokallaða lífeyrisaukasjóði.</p>		
<p>Með sérstöku samkomulagi ríkis og Sambands íslenskra sveitarfélaga, annars vegar, og Bandalags háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasambands Íslands (KÍ) er kveðið á um að launagreiðendur leggi A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og A-deild Brúar lífeyrissjóði til fjármuni sem standa munu undir skuldbindingum sem stofnast við greiðslu lífeyrisauka til handa núverandi sjóðfélögum. Þessi framlög myndi sérstaka sjóði, svokallaða Lífeyrisaukasjóði.</p>		
	<p>Lífeyrisaukann skal reikna mánaðarlega til réttinda hjá sjóðfélaga. Þó er sjóðnum heimilt að færa lífeyrisauka til réttinda vegna ársins 2017 í lok þess árs.</p>	
	<p>Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá ríki eða sveitarfélögum skulu ávinna sér rétt til lífeyrisauka á meðan þeir greiða til deildarinnar og starfa hjá áðurnefndum launagreiðendum, sbr. þó 5. mgr.</p>	
	<p>Þeir sjóðfélagar sem eru virkir greiðendur í A-deild á árinu 2016 og starfa hjá öðrum launagreiðendum en ríkisaðilum og sveitarfélögum eiga því aðeins rétt á lífeyrisauka að launagreiðandi þeirra hafi samþykkt að greiða sérstakt iðgjald fyrir sjóðfélaga í samræmi við 8. mgr.</p>	
	<p>Sjóðfélagi sem greiddi ekki iðgjald til A-deildar á árinu 2016, án þess þó að formlegu ráðningarsambandi hans og launagreiðanda sem tryggir starfsmenn sína hjá sjóðnum hafi verið slitið, hefur sama rétt til lífeyrisauka og þeir sem falla undir 3. og 4. mgr.</p>	
	<p>Sjóðnum er heimilt að framlengja tímabilið um tólf mánuði vegna náms, veikinda eða fæðingarorlofs sjóðfélaga.</p>	
	<p>Þeir sjóðfélagar Brúar lífeyrissjóðs sem rétt eiga á lífeyrisauka hjá Brú skulu eiga rétt á lífeyrisauka hjá A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins skipti þeir um starf og verði sjóðfélagar í A-deild, sbr. þó 5. mgr.</p>	

<p>Samhliða verði samþykktum Brúar breytt til að endurspeglar efni samkomulags þessa.</p>	<p>Tilskilið er að sambærilegt ákvæði sé sett í samþykktir Brúar, að breyttu breytanda, og að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Brú lífeyrissjóður geri með sér samkomulag um kostnað við lífeyrisauka vegna sjóðfélaga sem færast milli sjóðanna.</p>	
<p>Fyrirtæki og stofnanir í A-, B- og C-hluta ríkisreiknings og samsvarandi aðilar hjá sveitarfélögum greiða 15,5% iðgjald.</p>	<p>Launagreiðendur sem ekki eru einkanlega fjármagnaðir með skatttekjum, lögbundnum þjónustutekjum eða framlögum skulu greiða ríkissjóði til baka þann hluta af framlagi því sem ríkissjóður greiðir skv. 1. mgr. og fer til þess að greiða lífeyrisauka starfsmanna þessara launagreiðenda.</p>	
<p>Lífeyrisaukasjóðurinn greiðir það sem vantar upp á breytilegt iðgjald fyrir hvern sjóðfélaga en um endurkröfu fer skv. fyrirbyggjandi drögum að frumvarpi til laga um breytingar á lögum um LSR.</p>	<p>Þessi endurgreiðsla fer fram þannig að launagreiðendur, aðrir en ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, greiða sérstakt iðgjald sem standa á undir lífeyrisauka þessara starfsmanna. Iðgjald þetta skal endurskoða árlega í samræmi við tryggingafræðilega athugun og skal ákvörðun um hækkun þess eða lækkun liggja fyrir eigi síðar en 1. október fyrir komandi almanaksár.</p>	
<p>Ríki og sveitarfélög tryggja núverandi sjóðfélögum í A- deildum LSR og Brúar sem starfa hjá stofnunum og félögum í þeirra í eigu (aðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings, sbr. 50. gr. laga um opinber fjármál nr. 123/2015 og samsvarandi aðilar í B- hluta sveitarsjóða og byggðasamlög) rétt sem leiðir af greiðslu iðgjalda í lífeyrisaukasjóði og að þeir sæti ekki neinskona mismunun sem af því kann að hljóta, s.s. vegna kostnaðar.</p>	<p>Ríkisaðilar í B- og C-hluta ríkisreiknings endurgreiða ríkissjóði árlega lífeyrisauka starfsmanna sinna á grundvelli útreiknings Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins.</p>	
	<p>Nánnar skal kveðið á um framkvæmd þessa ákvæðis í samþykktum sjóðsins.</p>	
<p>Nánnar er kveðið á um framlög þessi í samningi fjármála- og efnahagsráðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga um lífeyrismál sem staðfestur er í tengslum við samkomulag þetta.</p>		
<p>Aðrir launagreiðendur greiða breytilegt iðgjald.</p>		
<p>Breytilegt iðgjald er ákveðið af stjórn sjóðsins árlega og skal það vera eitt og hið sama fyrir alla sjóðfélaga.</p>		
<p>Launagreiðendur leggja til tiltekin framlög í sérstaka varúðarsjóði. Hlutverk varúðarsjóða er að styðja við lífeyrisaukasjóði A-deilda LSR og Brúar. Vísað er til Víðauka 1 og Víðauka 2 við samkomulag þetta um hlutverk sjóðanna.</p> <p>Að auki reiða ríki og sveitarfélög fram fjármuni í sérstaka Varúðarsjóði, sem ætlað er að styðja við Lífeyrisaukasjóði LSR og Brúar.</p> <p>Ríkissjóður leggur til tiltekna fjárhæð í varúðarsjóð LSR. Fjárhæðin skal vera 8,4 milljarðar kr.</p>	<p>c. (X.) Launagreiðendur skulu fyrir 31. desember 2016 leggja til 8,4 ma.kr. í sérstakan varúðarsjóð og skal höfuðstóll hans varðveittur og ávaxtaður af lífeyrissjóðnum. Varúðarsjóður skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.</p>	

Höfuðstóll varúðarsjóðs er varðveittur og ávaxtaður af LSR, en hann skal aðgreindur frá öðrum fjármunum sem LSR fer með og telst ekki með í reiknaðri hreinni eign til greiðslu lífeyris. Árleg ávöxtun varúðarsjóðs er lögð við höfuðstól hans.		
Ekki er heimilt að ganga á höfuðstól varúðarsjóðs í fimm ár eftir að til hans er stofnað.	Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans.	
Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu Lífeyrisaukasjóðs	Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:	
Sé tryggingafræðileg staða Lífeyrisaukasjóðs skv. árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða sé hún neikvæð um að jafnaði a.m.k. 5% næstliðin 5 ár (sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997) skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta (í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð) við eignir Lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.	a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% samfellt í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans.	
Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessa samnings til samræmis.	Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.	
Að 20 árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans að hluta eða öllu leyti við eignir Lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.	b. Að tuttugu árum liðnum frá stofnun varúðarsjóðs skal leggja höfuðstól hans í heild eða að hluta við eignir lífeyrisaukasjóðs að því marki sem þörf er á til að tryggingafræðileg staða hans verði jákvæð um a.m.k. 2,5%.	
Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til Lífeyrisaukasjóðs.	Það sem eftir kann að standa af höfuðstóli varúðarsjóðs skal endurgreiða ríkissjóði nema ríkið telji að sérstök rök séu fyrir því að ráðstafa eftirstöðvunum til lífeyrisaukasjóðs eða A-deildar.	
Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugar ekki til að styðja þannig við Lífeyrisaukasjóð að ekki verði komist hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skuldbinda launagreiðendur sig til að taka upp viðræður við heildarsamtök opinberra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.	c. Komi í ljós að varúðarsjóðurinn geti ekki staðið við hlutverk sitt, þ.e. ef eign sjóðsins dugir ekki til að styðja þannig við lífeyrisaukasjóð að komist verði hjá skerðingu á greiðslum úr honum, skulu launagreiðendur taka upp viðræður við heildarsamtök opinberra starfsmanna um hvernig við því verði brugðist.	
Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggð er á við ákvörðun á framlagi í Lífeyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárþörf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið samkomulags þessa um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.	Í þeim viðræðum skal lagt mat á hvort þær tryggingafræðilegu forsendur sem byggð er á við ákvörðun á framlagi í lífeyrisaukasjóð, svo sem forsendur varðandi útreikning á lífslíkum, hafi leitt til vanmats á fjárþörf sjóðsins. Verði það niðurstaðan skal brugðist við því þannig að markmið um jafn verðmæt réttindi sjóðfélaga séu tryggð.	
Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa í matshóp og bandalög opinberra starfsmanna þrjá fulltrúa sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr Varúðarsjóði séu uppfyllt.	Launagreiðendur skipa þrjá fulltrúa og BSRB, Bandalag háskólanna og Kennarasamband Íslands þrjá fulltrúa í matshóp sem yfirfer tryggingafræðilega stöðu og ákveður hvort skilyrði fyrir ráðstöfun fjármuna úr varúðarsjóði eru uppfyllt.	

<p>Nái matshópur ekki niðurstöðu um nýtingu sjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur sæti í matshópnum.</p>	<p>Komist matshópur ekki að niðurstöðu um nýtingu varúðarsjóðsins skulu aðilar velja sameiginlegan oddamann sem tekur þá sæti í matshópnum.</p>	
	<p>d. (XI.) Starfsmenn, sem eiga eða hefðu átt skylduaðild að A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fyrir 1. janúar 2017, skulu eiga rétt til aðildar að A-deild þar til samið hefur verið um lífeyrissjóðsaðild þeirra. Sama gildir um þá félagsmenn stéttarfélaga sem eiga eða hefðu átt rétt til aðildar að A-deild fyrir 1. janúar 2017 án samþykkis einstakra launagreiðenda. Þá skal iðgjald launagreiðenda til A-deildar vegna sjóðfélaga vera 11,5% þar til ákvörðun þess hefur verið gerð í kjarasamningi.</p>	
	<p>8. gr. Lög þessi taka gildi 1. janúar 2017 að frátöldum a-lið, 1. mgr. b-liðar og c-lið 7. gr. sem taka þegar gildi.</p>	